

LUNDS
UNIVERSITET

Urban entrepreneurialism and the right to the city – between discourse and practice

The case of Norra Sorgenfri, Malmö, Sweden

Henrik Fahlbeck

Department of Human Geography
SGEM 06
Autumn 2016

Examiner: Tomas Germundsson
Supervisor: Anders Lund Hansen

LUNDS
UNIVERSITET

Acknowledgements

I would like to extend a big thank you to my supervisor Anders who helped guiding me. I would also like to thank the participants that I got a chance to interview and get information from. More than anything I would like to thank everyone that helped supporting me during the thesis process. The list of people would be too long and at risk of forgetting or excluding someone I would just like to recognize that I wouldn't have made it without you. Thank you. Finally, I feel I need to extend a special thanks to **Griffin Thayer**, **Ammar Khorshed** and my dad who put down countless hours in helping me to proof read the thesis. Thank you all.

LUNDS
UNIVERSITET

Abstract

This thesis examines the discursive and practical use of the theoretical concept of the entrepreneurial city in a case study of a new city district, Norra Sorgenfri, Malmö, Sweden. A concern with the concept of *the right to the city* and use of Norra Sorgenfri's public spaces is part of the examination. The entrepreneurial city approach suggest that contemporary cities are developed primarily through speculative projects. This indicates public-private partnerships and investment in risk-laden development projects instead of focusing on social issues. After a thorough analysis of Malmö City's official documents on Norra Sorgenfri, interviews with relevant public officials working for Malmö City and the news coverage of Norra Sorgenfri, it is concluded that the project indeed reproduces entrepreneurial city discourses and in extent, a neoliberal discourse order. The so called good intentions of the project and its potential for truly public spaces is in danger of just being empty words when the value of the area is increasing.

Keywords: governance, public-private partnership, urban development projects, neoliberalism, public space, culture, right to the city

Table of content

1	Introduction.....	1
1.1	Purpose and research questions.....	2
1.2	Delimitation and thesis outline.....	3
2	The rise of the entrepreneurial city.....	4
2.1	The neoliberal pretext.....	4
2.1.1	The entrepreneurial city or urban entrepreneurialism.....	6
2.2	Public space and the (right to the) city.....	11
2.2.1	Public spaces in the entrepreneurial city.....	13
2.2.2	The right to the city and urban public space.....	14
3	Methodology.....	17
3.1	Research design and the case study model.....	18
3.2	Material.....	20
3.2.1	Semi-structured interviews.....	20
3.2.2	Official documents.....	21
3.2.3	Daily newspapers.....	21
3.3	Critical discourse analysis.....	21
3.4	Fairclough's critical discourse analysis.....	23
3.4.1	The analysis of discourse as discursive practice.....	24
3.4.2	The analysis of discourse as text.....	24
3.4.3	Analysis of discourse as social practice.....	25
3.5	Operationalization of theory.....	26
3.5.1	Operationalization of discourse as discursive practice.....	26
3.5.2	Operationalization of discourse a text.....	27
3.5.3	Operationalization of discourse as social practice.....	27
4	The post-industrial city of Malmö.....	29
4.1	From an industrial to a post-industrial city.....	29
4.2	Hyllie and the Öresund Region.....	30
4.3	Norra Sorgenfri.....	31
4.4	Analysis of official documents.....	35
4.4.1	Analysis of discourse as discursive practice.....	35
4.4.2	Analysis of discourse as text.....	39
4.4.3	Analysis of discourse as social practice.....	40
4.5	Analysis of interviews.....	41
4.5.1	Analysis of discourse as discursive practice.....	41

4.5.2	Analysis of discourse as text	45
4.5.3	Analysis of discourse as social practice	46
4.6	Analysis of daily newspapers	46
4.6.1	Analysis of discourse as discursive practice	46
4.6.2	Analysis of discourse as text	48
4.6.3	Analysis of discourse as social practice	49
4.7	Summary and discussion of results	50
5	Conclusion	53
6	References.....	55
7	Appendices.....	62
7.1	Appendix A	62
7.1.1	Interviews	62
7.1.2	List of official documents	62
7.2	Appendix B Interview Guide & Transcribed Interviews	64
7.2.1	Interview guide.....	64
	Interview guide.....	64
7.2.2	Stina Räftegård	65
7.2.3	Pernilla Theselius	72
7.2.4	Ted Gustavsson	81
7.2.5	Tobias Starck.....	85
7.2.6	Julia Anshelm.....	91

1 Introduction

“[...] *public space must be understood as a gauge of the regimes of justice extant at any particular moment. Public space is, in this sense, the space of justice. It is not only the space where the right to the city is struggled over; it is where it is implemented and represented. It is where utopia is both given spatial form and given [life] to. Utopia is impossible, but the ongoing struggle toward it is not.*”

(Mitchell, 2003)

The above quote by Mitchell should be regarded as a normative desire, expressed as an outcry for practical social change in contemporary cities. The ravaging urban restructuring in the wake of deindustrialization left many cities in the advanced capitalist world in what has been called an *urban crisis*. Unemployment, economic decline and polarization has led to a situation where many city leaders endeavor to find new methods of planning with the aim of attracting capital. It is a neoliberal change where city governments have turned to speculative partnerships with the private sector. This form of urban planning is referred to by some as “*The Entrepreneurial City*” or “*Urban Entrepreneurialism*” (Harvey, 1989, Hall, 1996, Peck, 2014). These authors conclude that the management of contemporary cities tend to lean in favor of an entrepreneurial approach where traditional welfare services and urban planning, which traditionally were provided by the state, now are shifted over to the private sector. More than that, local governments tend to participate in speculative, high-risk, yield gaining projects with private actors as partners. The result of this, according to these authors, is seen in cities today. Economic and social justice has been put on hold in favor of the spectacle, leaving contemporary cities and their inhabitants in the hands of global capital accumulation processes. The result of this has been increased polarizations, divided cities with affluent areas just a block away from the poverty and despair of the slum. Of course, this is not a new phenomenon. After all, Engels described in his work, *Condition of the Working Class in England*, in 1845, a depressingly similar situation of Manchester (Engels, 1987 [1845]). What is different today, perhaps, is the scale of the projects and that this trend has gone global. The old German saying “*City air makes us free*” (Harvey, 2007) only seems to apply to some.

An important aspect of how cities of today function can be identified in its public spaces. As Mitchell (2003) implies, urban public spaces of cities has an element of radical democracy to them. The immanent meaning of *public space* should be that they belong to everyone, and everyone in the city should have a right to access and use them as they please. The trend of public spaces in the contemporary cities seems to be going in the opposite direction. Public spaces tend to be constructed more for the use of consumption than for spontaneous meetings or as a political forum. They

tend to be more controlled, either by police, camera surveillance, or private security guards, rather than open and accessible. It is this situation that Mitchell remonstrates against. It is a demand that inhabitants, and day to day producers of urban space, gets to reap the benefits of cities and take part of, and be a part of shaping urban daily life. *The Right to the City* concept, presented by Henri Lefebvre in 1968, should in his, and others view, be regarded as a human right (Lefebvre, 1991, 2001 & Harvey, 2012).

This thesis builds on theories of the entrepreneurial city and the use of its public spaces by examining how a new city district in the city of Malmö, Sweden is being produced. Malmö is an archetypical example of a previous industrial city struggling to find its new footing in a different socio-political and economic-geographical landscape. The new district, Norra Sorgenfri, is the city's oldest industrial area and the municipality regards it as a highly important development project. This study takes a *qualitative* stance where the causalities are regarded as potential outcomes depending on different situations which will be demonstrated throughout the thesis.

1.1 Purpose and research questions

The overall purpose of this thesis is to investigate whether a development project of a new city district, Norra Sorgenfri, can be created with concern for the needs of the people of Malmö who live in and produce the urban spaces. Following the discourses surrounding such a project, this thesis will focus on how the post-industrial city of Malmö, Sweden plans Norra Sorgenfri. The thesis will examine the practical and discursive effects and consequences of the development project. The project will be examined from a critical standpoint of the concept of the entrepreneurial city. A special focus will be on how public spaces are produced; as spaces that are open, accessible and tolerant for difference, or as spaces of spectacle. While the former assumption of public space is a process of co-creating and encouraged participation, the latter is a process of creating (excluding) space for an 'audience' (Kohn, 2008: 469). Spaces of spectacle are orchestrated; by focusing on images, consumption and entertainment are the users of these spaces encouraged to be passive and obedient rather than as active co-producers (Lefebvre, 2003 [1970] & *ibid.*). In order to specify these aspects, the thesis rests on three main questions and two sub-questions which are presented here:

1. How is Malmö City developing Norra Sorgenfri – discursively and practically
  - and how does Malmö City collaborate with private developers and actors?
  - How is Norra Sorgenfri different from other development projects in Malmö – such as Hyllie?
2. How and to what extent are the citizen's included in the development process?
  - How are the public spaces of Norra Norgenfri developed and for what purpose?

3. And finally, a more reflecting question: Will Norra Sorgenfri merely be a space of spectacle, a controlled, planned and organized area or a lived space, a space for spontaneous meetings of difference produced by its citizens?

1.2 Delimitation and thesis outline

The thesis will rest on a single case with the geographical delimitation of Norra Sorgenfri in Malmö, Sweden. I will make brief comparisons to other areas in the city, such as Hyllie, Western Harbour and Rosengård. The theoretical base will be mostly be focused on western literature because of their similar economic and cultural structures to Sweden and Malmö. The thesis will refrain from posing opinions of whether or not the project of Norra Sorgenfri should be pursued or not. The aim is, rather, to raise awareness of different critical aspects of such a project and highlight potential negative, and positive effects.

The thesis will be outlined as follows: Chapter 2 will set the theoretical foundations, examining the geospatial and historical-economic developments of the entrepreneurial (western) city and its historical and contemporary uses of public spaces. At the end of chapter two, a visionary view of city life and the uses of public spaces concerning the right to the city will be presented. It will serve as a benchmark for the final discussions in the concluding chapter. Chapter 3 presents the methodological and philosophical considerations that the thesis rests upon and which research design is deemed as most appropriate. In the final part of the chapter the intended method of critical discourse analysis is presented and operationalized. Chapter 4 will set the city of Malmö into the context of the entrepreneurial city, outlining its past from an industrial city to a post-industrial city. It will describe its geographical and economic strategies and adjustments towards the neoliberal turn of global competitiveness, image building and an attractive business climate. The importance of understanding the shifts of cities in general and Malmö in particular is crucial for understanding and begin to answer to the purpose and questions asked in this thesis. The Project of Norra Sorgenfri will then be put into greater context, placing it in relation to the city's recent transformations. Its history as one of Malmö's oldest industrial areas is important as the analysis of the empirical material is conducted at the latter part of the chapter. Chapter 5 will draw some general conclusions and discuss them in retrospect to the vision presented in the end of chapter two. Chapter 6 presents the references used in this thesis and are then followed by a list of appendices in Chapter 7.

2 The rise of the entrepreneurial city

In order to understand the situation leading up to projects like the one that will be examined in this thesis, it is important to understand the political-economic and historical-geographical restructurings of the city. It is important to understand that the structural changes of the city and urban public spaces are tightly tethered together, one does not exclude the other. This chapter will follow this order; I will start with placing the entrepreneurial city in its macroeconomic and societal context, examining the root causes to why and how this urban process became dominant. After the introductory background I will delve deeper into the more specific characteristics of the entrepreneurial city and how it relates to the structural changes that led up to its transformation. Finally, there will be a section on how contemporary public spaces are being used, and how they relate to the ideas of Henri Lefebvre's *The Right to the City*. Much of the literature on these subjects relates to predominantly western countries, and more specifically, the US and UK, but at times situations and conditions in Swedish cities will be taken as examples.

2.1 The neoliberal pretext

Neoliberalism as an economic, social and political project was introduced in the global arena around the 1970s. It has been overtaking previous paradigms of capitalism and can to some extent be considered normalized among political leaders and decision makers. The history of neoliberalism as a theoretical concept dates to 19th century Scotland and early 20th century Ordoliberalism (for a review of early neoliberalism see Peck, 2010). A relevant starting point is to connect and compare neoliberalism with the post-war Keynesian era that lasted until the early 1970s and which saw great progressive political and economic prosperity. The economic ideas of Keynesianism stem from the British economist John Maynard Keynes.

One main characteristics of the Keynesian state was that it had much greater responsibility in intervening with the market, countering unemployment and big business and to keeping the wages at acceptable levels (Harvey, 2005: 10). However, the purpose of the state was not to undermine industries and businesses and the market in general. Rather, the state worked as a defense mechanism for the market's overly competitive tendencies and self-destructive patterns.¹The state's role as manager and mediator of welfare services (such as health care and education) grew exponentially during the Keynesian era and was in these sectors seen as an alternative to the market (Crouch, 2011: 13 & Jessop, 1994: 255). Large-

---

¹ For a brilliant review of the connection between the Keynesian welfare state and the Fordist production system (there is unfortunately not enough space in this thesis to explore these further) see Jessop, 1994.

scale planning was seen as an instrument for solving social injustices both on a national and international scale. An overarching goal of the Keynesian model was to protect people from economical fluctuations and to keep unemployment levels low (Crouch, 2011: 12).

The Keynesian welfare state experienced great economic prosperity. However, in the 1960s it began to experience fissures in its system. The reason was that the Keynesian model was fairly susceptible to inflation. Thus, during the latter part of the 1960s, several economies (the UK and the US foremost) began to see stark price changes and general economic instability. This resulted in capital loss and unemployment (Crouch, 2011: 14). The state was not able to provide the same level of employment and was, at least by its critics, unfit to handle technological developments well due to its strong role in the labor market. When the oil-crisis hit the global north in the 1970s and old industrial sectors began to crumble and moved production abroad to exploit cheaper labor, the crisis and eventual collapse of the Keynesian welfare state was inevitable (ibid.) Unemployment, capital loss and high inflation plagued many Western countries. Leaders of the world sought for different solutions. Strong left-wing alternatives were presented in the Mediterranean countries and also in Scandinavia. The Rhen-Meidner model was perhaps the closest alternative ever to a socialistic state under a reformist regime (Harvey, 2005). However, none of the left-wing alternatives managed to develop further than a Social democratic level (Harvey, 2005: 12-13). The theoretical alternatives came instead mainly from the ideas of Friedrich Hayek and Milton Friedman, heavily influenced by the ideas of Adam Smith. They believed the invisible hand of the free market would cure the social and economic ills that had transpired in the wake of Keynesianism. They thought that the centralized state apparatus encroached on individual freedoms. They also suggested the state was inadequate as an economic actor due to its informational shortcomings compared to the open and free market. Margaret Thatcher and Ronald Reagan adopted and popularized these ideas during the 1970s. (Harvey, 2005: 19-21; Crouch, 2011:14ff).

Neoliberalism campaigns for individual liberty and private property with a free market, free trade ideology. These institutional liberties are enforced and protected by the monopoly violence of the state. Entrepreneurship and private business are seen as the main driving forces and reasons of economic and technological development. Poverty will, according to advocates of neoliberalism, be conquered with the free market mechanism and with trickle-down effects to the rest of society. Competition at all different scales (from local to international) is seen as one of the most crucial elements to the success of neoliberalism. The bureaucracy of state intervention on the market is considered to inhibit development and is handled best through privatization, deregulation and enabling of free market alternatives of previous state activity (such as healthcare, different railways, electricity etc.) All of this is done, according to advocates, in the name of procuring more flexible and efficient solutions and to raise productivity, lower costs and cure social issues in society (Harvey, 2005: 64-65). According to researchers such as David Harvey and Jamie Peck, the neoliberal ideal is basically flawed and profoundly paradoxical because the utopian ideal of neoliberalism envisions a free market without state

activity, while at the same time, its existence depends on the state's ability to administrate and enforce that same market. According to Harvey and Peck, such a system is rife with systemic contradictions and uneven geographical developments and inequalities are bound to occur (Harvey, 2005; Peck 2010).

2.1.1 The entrepreneurial city or urban entrepreneurialism

The structural changes from Keynesianism to Neoliberalism on a broader geographical and economical scale wrought changes at the urban level and contributed to the rise of the entrepreneurial city. There has been a plethora of work analyzing the transformation of the traditional industrial city, and its 'urban crisis', to what some call the *post-industrial city*. There are numerous perspectives on how to best study this urban process. Here, I will only present a small part of the sizeable, cross-disciplinary literature on urban issues, and with a focus mainly on different debates of the entrepreneurial city. Through this discussion, I will provide a respectable guideline for the importance of such an angle in understanding (recent) urban change and its interplay with contemporary capitalism.

David Harvey, in the later 1980s, laid out the general features of the entrepreneurial trend, which he saw emerging during the chaotic years of the seventies and eighties (and which would later become standard practice for many city planners and governments). It became abundantly clear during the 1970s and 1980s that political leaders, regardless of political leaning, saw positive economic growth potential in adopting a more entrepreneurial stance for their cities (Harvey, 1989: 4; Hall, 2014: 415). The root causes for the shift in the views of cities as managers of capitalist relations and providers of welfare services to entrepreneurial endeavors was largely economical. The oil crisis of 1973 and the more than a decade long recession that followed, resulted in deindustrialization and loss of traditional industrial jobs in many cities of the advanced capitalist world. This process forced new urban policies for revitalizing the city (Swyngedouw *et al*, 2002: 551). The new directions cities took were characterized by local government agencies adopting strategies that were previously performed by the private sector. Such new tasks included risk-taking, inventiveness, promotion and profit motivation (Hall & Hubbard, 1996: 153). According to Harvey, some of the essential characteristics of the new urban entrepreneurial turn, was the concept that the local urban government entered into partnership with the private sector ("*public-private partnership*"). This is often taken place in attempts to attract foreign investments for local boosterism. What makes this form of city entrepreneurial is that local government, with its private partners, engages in speculative projects, often focusing on the economic construction of 'place' rather than on managerial planning of the entire city and trying to improve living and working conditions for the population (Harvey, 1989: 7). In sum, Harvey argues that:

"The new urban entrepreneurialism typically rests, then, on a public-private partnership focusing on investment and economic development with the speculative construction of place rather

than amelioration of conditions within a particular territory as its immediate (though by no means exclusive) political and economic goal.”

(Harvey, 1989: 8)

This shift of the governments changing role vis-a-vis private partner is generally termed *urban governance*.

One of the essential elements that have contributed to the rise of the entrepreneurial city is the advent of globalization. Although there is no general consensus on what exactly globalization is and how it functions, a core tenant of globalization is that countries and cities have become connected in the global capitalist economy (Hall & Hubbard, 1996: 159). This has meant shrinking geographies, not only because communication and transportation has been made increasingly easier, but also capital transfers and investments of multinational corporations can now move in split seconds from continent to continent (ibid). This development has by nature changed the economic landscape of cities and has altered a hypercompetitive global scene, not only over national borders and nations, but also between cities and regions within the national borders. This development has resulted in changing geographical developments where cities economic situation has become more uncertain (Hall & Hubbard, 1996, Harvey, 1989, Harvey, 2008, Jessop, 1998, Sorkin, 1992).

It is in the light of this global incorporation of countries into the world economy that city leaders had to search for solutions to their national and urban crises'. To handle the global competition between cities and establish an “*urban image*”, the partnerships with the private sector seemed to provide a solution for the lacking economic means of many cities (Khakee & Elander, 2001: 238). More than that, these new government regimes have in many cases meant a restructuring of previous government responsibilities to outside agencies. Local governments have also experienced diminishing policy making power in favor of the wills, ideas and interests of the partners (which are not always by default private investors seeking to profit on the specific project at hand) (Swyngedouw *et al*, 2002: 561). Moreover, the new restructuring of former government configuration as governance is being heralded as more democratic and transparent than the old bureaucratic way of planning cities and societies. Further, many argue (expect) that this new trend of governance will lead to strong local states that have a better chance to create jobs, spread risks and stand out in the global competitive scene (Jessop, 1994: 272). But as Swyngedouw *et al.*, (2002), summarize the main traits of the new forms of governance, they conclude that these partnerships and what they ultimately lead to are:

“[...] the structures of representation of the participating partners are diffuse and unregulated. There are rarely formalized mechanisms of representation, and it is often difficult, if not impossible, to identify who represents what, who, and how.

Finally—and most importantly—participation is rarely statutory, but operates through co-optation and invitation, usually by the key power brokers within the institutions. This invariably influences the regulatory environment, shapes the interventions, and produces a particular imagination of the urban in line with the demands, dreams, and aspirations of the included, while marginalized or otherwise excluded groups remain symptomatically absent. This process has become the dominant mode of institutional organization and suggests a shift from a system of representative urban government to one of stakeholder urban governance that is centered on newly established institutional arrangements.”

(Swyngedouw, *et al.*, 2002: 566)

So, what are the strategies that these new forms of alliances², between the public and private, employ to revitalize and put their cities on the map and acquire a competitive edge? Harvey (1989) distinguishes some tactics that the entrepreneurial city takes.³The most important strategy of the entrepreneurial city is to respond to the spatial division of consumption (rather than production). A common strategy for doing this is investing in the tourist and pleasure industry (for many cities their primary and only option; e.g. Barcelona and many cities in Greece for instance), but there is much more to this alternative. These strategies mainly focus on “*the quality of life*”:

“Gentrification, cultural innovation, and physical up-grading of the urban environment (including the turn to postmodernist styles of architecture and urban design)), consumer attractions (sports stadia, convention and shopping centers, marinas, exotic eating places) and entertainment (the organization of urban spectacles on a temporary or permanent basis), have all become much more prominent facets of strategies for urban regeneration. Above all, the city has to appear as an innovative, exciting, creative, and safe place to live or to visit, to play and consume in. “

(Harvey, 1989: 9)

This is a strategy many American cities, such as Baltimore and Boston, adopted during the 1970s. Because of its middle-class tactics of mediating urban fears and stilling dissent through the addition of commercial buildings, such as coffee shops, it has been referred to as “*pacification by cappuccino*” by Sharon Zukin (1995). Another common epithet to this sort of tactic has been of “*the city as a theme park*” (Sorkin, 1992). Swyngedouw *et al.*, (2002) refers to this strategy as large-scale

---

² Because even though it has not been explicitly mentioned, there are obviously numerous different configurations of these public-private partnerships, something that has at times been neglected in the literature. See Hubbard & Hall, 1996.

Harvey provides four specific strategies which are in essence extremely valuable and I recommend reading them all at Harvey, 1989: 8-10.

Urban Development Projects (UDPs)(Page: 548), and adds to the list urban projects such as museums, waterfronts, exhibition halls, parks and new business centers. A more specific goal of the new UDP strategy is to “*improve the tax basis of the city via a sociospatial and economic reorganization of metropolitan space*” which, in other words, implies that “[...] *the main objective is to obtain a higher social and economic return and to revalue prime urban land.*” (Swyngedouw *et al.*, 2002: 557). In promoting these UDPs it is not uncommon that they are being promoted as, just because of the (claimed) results they provide, to be fighting social issues such as inequality and polarization in the city (*ibid.*).

Another main feature of the investment in consumption and UDPs is that they are heavily geared at place marketing and are very focused on specific place images, identities and histories of places. Contrary to popular belief, globalization has not made places and geography less important, rather city elites have just recently begun to realize just how important specific place marketing can be (Harvey, 1993: 7-8; Harvey 1989; Zukin 1995; Swyngedouw *et al.*,2002). Rather than just enhancing the specific places of cities, the trend in place marketing is usually to try to reinvent and reimagine the given places (e.g. old industrial areas or a multicultural part of the city) in order to promote their individual uniqueness (Hall & Hubbard, 1996: 161-162). In the attempts to promote urban places and stressing their local attributes, Hall & Hubbard (1996), comments that these are not merely attempts in attracting foreign investments into cities, but it is also a form of “*social control*”:

“City images, cultures and experiences have become every bit as important to the accumulation of social and political power by hegemonic groups as more traditional material concerns, with the careful orchestration of city image designed to foster civic pride and galvanize local support. “

(Hall & Hubbard, 1996: 162)⁴

A potentially alarming consequence of the targeting of specific spatial areas, according to Swyngedouw *et al*, 2002, is that the:

“The targeting of spaces for “development” permits recasting particular social groups as problematic, excluded, marginalized, and nonintegrated. Consequently —so the official argument goes—strategies of integration and inclusion should be pursued by means of territorial, place-based policies, rather than through national or European-wide socioeconomic measures, redistribution, and political-economic strategies. From the perspective of this NUP [New Urban Policy], it is places that need to be integrated, not citizens; it is places that need redevelopment, not people that require jobs and income”

---

⁴ Recall the sly comment by Sharon Zukin, 1995, “pacification by cappuccino”.

(Swyngedouw *et al.*, 2002: 569)

This can often lead to resources being allocated to certain areas of the city while others are left decaying. Finally, these projects of revitalization or regeneration and place marketing's are fundamentally speculative in their composition since their success rests on the hope that the returns will be higher than the stakes. The crucial aspiration is that these projects will yield higher value in the produced urban land and a potential for greater rent collections (Swyngedouw *et al.*, 2002: 561, 571 and Harvey, 1989 specifically).

A tragic distinguishing symptom of the contemporary city, is the rise of the rapidly increasing social exclusion of marginalized groups and deeper disparities between the rich and the poor in cities. This has led to social polarization and divided cities. This has emerged as a result of the new governance strategies of the entrepreneurial city which has been noted in the literature (Hall & Hubbard, 1996: 167; Khakee & Elander, 2001: 224). Another common consequence of the entrepreneurial city, in light of the division of labor, is that one often sees a twofold labor market with “[...] *a group of highly paid and skilled executives on the one hand and large groups of less secure— often informal—workers on the other.*” (Swyngedouw *et al.*, 2002: 576). And as Harvey (1989) notes, there are bound to be inter-urban competition, “*How many successful convention centres, sports stadia, disney-worlds, harbour places and spectacular shopping malls can there be?*” (Harvey, 1989: 12). There is bound to be imitations and uncertain results of success if every city starts mimicking the other. This is because competitiveness is all about gaining success on the expense of others. Already early on in the 70s-90s, it was noted that the success of many cities that adopted the prescribed strategies were short lived and perhaps only appropriate for certain cities. Specifically, those cities with a larger regional population to attract. Mid-size and small cities with lesser tourist appeal were not so successful, especially since everyone eventually started to copy and repeat the other cities strategies (Hall, 2014: 422).

So how has the development progressed since these, of that time new, strategies started taking form and being implemented (mostly in the 1980s and 1990s)? Jamie Peck (2014), assesses Harvey's original argument from 1989 and paints a picture of how the development has proceeded since then. What Harvey and other pioneers described as the characteristics of the paradigm change to come is clearly those of the burgeoning neoliberalism. Privatization of former government roles, public-private partnerships, individualization, competition and entrepreneurialism as bywords, the outsourcing of risk-taking and speculative projects coupled with the commodification of place have become, according to Peck (2014: 397), trademarks of neoliberalism. What at that time seemed new and fashionable are now normalized political tactics of city governing:

“At this, the saturation stage of entrepreneurial urbanism, what is remarkable is how utterly unremarkable these competitive manoeuvres have become [...] The vision statements have

become formulaic. Urban-governance 'innovations' are often mere variations on a familiar theme, or presentational makeovers. Life on the neoliberal plateau is dominated by the prosaic churn of routinized, 'everyday' entrepreneurialisms."

(Peck, 2014: 397)

The globalized competition between cities has meant that the entrepreneurial strategies that cities adopt is thought to be "*the only game in town*", and cities must play with the hand that they have been dealt. In the light of the heightened inter-urban competition, Peck argues that what has emerged is perhaps not best understood as a change of the city as such, but rather what can be seen is perhaps best understood as different policy formulations in the face of the changing dynamics of competition (Peck, 2014: 399). This thought is not new. As early as in the 1990s critics argued that the new entrepreneurialism is just a new adjustment to enhance city growth. There is nothing really new with governments forming alliances and working entrepreneurially with the private sector. What is new is the degree to which these partnerships take place and the enormous size of the projects they engage in. More than that, it is argued that the municipalities/cities were much stronger before and they did not have to make the same tradeoffs with the private sector as they are forced to today (see Khekee & Elander, 2001: 238, Hall, 2014: 420, Hall & Hubbard, 1996: 155).

2.2 Public space and the (right to the) city

Just as the city has its historical, political and economic geography, so does the urban public spaces. Once again, before further examining the values and uses (or nonvalues and disuse) of contemporary urban public space in cities, it is important to understand some of their history, in order to understand their use today. Before considering the history, it is best to clarify a bit in what theoretical field I will be moving and what I mean by public space. I will not enter into the more general philosophical debates concerning 'space' since that would take too much time and content for this thesis (for a good overview of the concept of space, however, see Harvey, 2006, *Space as a Keyword*). When I talk about public space, I mainly refer to the traditional forms of material public spaces (in contrast to an elusive public sphere⁵) such as streets, parks, squares and plazas; ergo, mainly those public spaces that everyone in the city (should) have access to (a controversial theme which will be explored later). I will at times discuss their uses from more normative (one might even say utopian) standpoints and perspectives whilst also comparing them to the private sphere (and public) in the contemporary entrepreneurial city.

---

⁵ See Habermas, 1989 [1962] and Arendt, 1998 [1958] for an understanding of the public sphere.

Perhaps the first recognized use of public space by people, and possibly the most famous public space of all time, is that of the Greek *agora*. The *agora* was the central meeting point in town and was first and foremost a marketplace. But as Mandipour points out, the *agora* was far more than just a marketplace, it:

“[...] also served as a place of assembly for the town’s people and a setting in which ceremonies and spectacles were performed. The *agora*, therefore, was a place in which economic, political and cultural activities were performed alongside each other, acting as an integrative platform for the social life of the city.”

(Mandipour, 2003: 170)

The public space of the Greek city was in this sense a meeting place for social, political and economic activity, an attempt at unmitigated interactions with strangers. But the Greek ideal of social cohesion of the city and their use of public spaces eroded with time. The tradition of the Greek and (partly) Roman uses of the public spaces saw a definite break in the Renaissance period. The public spaces, during this time, became a carefully planned and orchestrated display. The spaces of the city were to be a mirror-images of the rising power of the secular state, and also as spaces of utility like services and goods had to be transported easier through urban public space (Mandipour, 2003: 176). It was on this tradition that Le Corbusier (1887-1965) built his modernist ideas that marked the 20th century’s construction of public space. The modernists were not interested in the history and traditional uses of public spaces in the city. The new public spaces that were created were vast and open and their uses was meant for moving through, not to stay and linger (Sennet, 1977: 14). The idea was to abolish the boundaries between public and private space (indeed a crucial theme in public space), but the result yielded that these vast open spaces were ill-defined, underused and had no connection to the other spaces of the city: “*Sociability became impossible*” (Mandipour, 2003: 177). Instead it created what Sennet (1977) calls *dead public spaces* beneath skyscrapers and only meant for passing through (12).

By this short introduction of the historical use of public space it can be noted that there have been ideological shifts in how public space is viewed and used. The Greek notion of the public space was a political and open space for its citizens where dialogue and commerce intermingled, the ideal was a place of integration. However, in the contemporary notion of *open* and *integration* the *agora* was never such a place. Indeed, it was a highly hierarchical space where women, slaves and foreigners were excluded (Mitchell, 2003: 132). None the less, it was a more organic view of the city and its public spaces. The later shift, and foremost with Le Corbusier’s modernist movement, built the city and its public spaces after the logic of the automobile.

2.2.1 Public spaces in the entrepreneurial city

Uprisings, revolt and protests that take place, and have been taking place, in the public spaces of cities need to be understood in contrast to the changing political and economic conditions. Such uprisings as those when workers forcing their way into Hyde Park, London in 1886 to the riots of 1969, or Tompkins Square Park, New York in the late 1980s, the Maidan Revolution in Kiev 2014 or the Stockholm uprisings of 2013. Regardless if they have been about police oppression or other political issues, in the end it is always a struggle of public space and who has the right to it and to define its use (Thön, 2006: 304-305). An essential part of public space in the city is, and has always been, of a dialectic kind. One view is that there is a vision of public space as a truly “*public*” space, available to anyone, a space where one encounter difference, people with different meanings, backgrounds, opinions and belongings to different groups. One may not understand, or identify with everyone, but it is a space where everyone can speak and listen to others (Young, 1990: 240). The other view, which is becoming increasingly apparent in cities is that of public space as an orderly, planned and safe space, geared towards the use of a certain type of clientele. Users of this vision of the public space should be made comfortable and should not have to withstand unruly protests or unsolicited images of poverty and homelessness (Mitchell, 2003: 128)

Two common strategies are used to uphold the second view of public space in the entrepreneurial city. The first strategy is very much in line with the ideas of William H. Whyte (1980) – who concluded that the ills of public spaces in the city, their missuses, dirtiness and drug-filled users, could best be countered by attracting “*normal people*” (Zukin, 2005: 25). These ideas are what has led to the more common strategies of public space aestheticization. This is a view, very much in line with the entrepreneurial approach of the city. Much of the construction of public space has been handed over to the private sector, or quasi-private partnerships between the local government and the private sector, because of the strained economic conditions of the government (Hartley, 1992: 26). These new public spaces, developed primarily by corporate/private interests in mind as spectacle, are controlled spaces (either with hired private guards or through social control of accepted behavior) with the distinct purpose of consumption and return of value. Public spaces are more adjusted towards commercial use than political, strategies of creating new commercial districts and waterfront projects for example are common (Zukin, 1995: 32). It is a dangerous proposition to hand over the control of public spaces to the development of private interests. Not only is there a risk that these spaces will be developed for commercial purposes; they will also be what defines what is accepted as “*public*”:

“These spaces of controlled spectacle narrow the list of people eligible to form “the public”. Public spaces of spectacle, theater and consumption create images that define the public, and these images – backed by law – exclude as undesirable the homeless and the political activist.”

(Mitchell, 2003: 141)

This is once again a view of the city as a theme park, as a construction of identity and history that pacifies and distorts the very real and social issues in the city. It makes certain behavior acceptable, while others not acceptable, and thus not welcome, or part of the “*public*”. This has, for instance led, to the criminalization of homelessness and certain activities in public places – a zero tolerance strategy by New York Mayor Rudolph Giuliani;

“The police campaign to remove homeless people from public places was largely justified in terms of a Giuliani [Mayor Rudolph Giuliani, New York, 1994-2001] initiative to criminalize a broad swath of activities as inimical to “the quality of life” in city neighborhoods. The rubric of “quality of life” offenses has given the New York City Police Department unprecedented powers to remove homeless people from certain streets, install them in unsafe shelters, or simply force them into hiding. The administration has also cut funding for soup kitchens for homeless people.”

(Smith, 1996: 220)

This development, while not as extreme as in the US or the UK, can be clearly noticed in smaller countries such as Sweden, with a hardened political landscape and serious proposals for banning begging in public spaces (Magnå, Aftonbladet, 2016), removal of homeless people from public spaces and a greater number of surveillance cameras in those spaces (Thörn, 2006).

2.2.2 The right to the city and urban public space

The second strategy, while not entirely different, focuses on handling the fear of everyday urban public space by an increased militarization (David, 1990), surveillance and privatization of public space and increasingly new gated communities. The perhaps clearest examples of this development is the (over)construction of malls and shopping centers, i.e. a form of disneyfication (Goss, 1993). The building of malls, on formally public spaces, that seem so open and available for everyone is quite the opposite. It is an extraordinarily controlled and structured orchestration. Private guards and camera surveillance carefully controls who and what (behavior) is allowed, and more than anywhere else perhaps, is the mall focused towards consumption. Homeless and anomaly people are not welcome (Thörn, 2006: 311-313). Zukin (1995) describes the situation as:

“While it is relished as a collective fantasy of escape and entertainment, the theme park is a tightly structured discourse about society. It represents a fictive narrative of social identity - not real history, but a collective image of what modern people are

and should be- and it exercises the spatial controls that reinforce this identity.”

(Zukin, 1995: 55)

An essential ingredient for the justification of both of these strategies is the mitigation of urban everyday fears. An increased focus on this theme has been evident, but by no means as the initiating reason, by the terrorist attacks of September 11, 2001, at least in America (Low & Smith, 2006: 2)

It is this dark, and in essence, undemocratic process of excluded, privatized, commercialized and controlled public spaces that has led to the conclusion, by some, that we have reached the end, or, death of public space (Sorkin, 1992). According to Don Mitchell (2003: 142) and many others, this is a naïve conclusion. The ideals of public space as truly public has never been a reality. Public space has no eternal definition, rather the spaces of the city in general and public spaces in particular should be regarded as a continuing process. What is a public space and who has access to it varies with space and time, and the people involved (Ehsani, 2014). Women, slaves and gay people did not have a right to use public space before they took to the streets and demanded it for example (Fraser, 1990; Stachel, 1996, Young 1990, Mitchell 2003).⁶As Thörn notes, public space has always been a struggle over who has the right to be in it. Likewise, a space is never truly public unless appropriated by a social group demanding pressing needs (Mitchell, 2003: 35). It is in this line of thinking that Harvey, 2012, distinguishes between urban public space and the urban common:

“While these public spaces and public goods contribute mightily to the qualities of the commons, it takes political action on the part of citizens and the people to appropriate them or to make them so. Public education becomes a common when social forces appropriate, protect, and enhance it for mutual benefit (three cheers for the PTA). Syntagma Square in Athens, Tahrir Square in Cairo, and the Plaza de Catalunya in Barcelona were public spaces that became an urban commons as people assembled there to express their political views and make demands. The street is a public space that has historically often been transformed by social action into the common of revolutionary movement, as well as into a site of bloody suppression. There is always a struggle over how the production of and access to public space and public goods is to be regulated by whom, and in whose interests. The struggle to appropriate the public spaces and public goods in the city for a common purpose is ongoing.”

(Harvey, 2012: 72)

---

⁶ The protests in Castle Square in Warsaw October 2016 is an excellent example of how taking to the streets and demanding one’s right can have an extraordinary affect (in this case the issue was women’s right to abortion in Poland).

In essence, an urban common comes to life when it is being appropriated and used by a collective group of people for some specific use or demand. Harvey further characterizes the process of “*commoning*” as:

“At the heart of the practice of commoning lies the principle that the relation between the social group and that aspect of the environment being treated as a common shall be both collective and non-commodified-off-limits to the logic of market exchange and market valuations.”

(Harvey, 2012: 73)

The insight that urban public space is an ever changing process gives hope as to the potential of, and strive for different urban futures. It is in the public spaces of the city that alternative social processes can be explored and tried to contest current paradigmatic views of society (Harvey, 2000: 184). It is here that struggles for social justice and the right to be seen takes place.

A pressing question arises: What is there to be done? The right to the city concept seems an attractive alternative. The idea of the right to the city, which was first put forward by Henri Lefebvre in the late 1960s, has since then become an extremely popular entry of enquiry to the injustices of the city⁷. Lefebvre himself does only in abstract terms reveal what such a right would imply. In vague terms it implies the right not to be excluded from the urban center (Lefebvre, 2003 [1970]: 150). It is well agreed upon by critical urban theorists today that the *right* to the city must be much more inclusive than what any judicial meaning of the word implies. It is not just the basic human needs that should be considered (such as the right to living, water, food, TV etc.), but a right to take part of, and the possibility to form one’s own urban reality and reap the gains of the urban center (see for instance Marcuse (2012), Schmidt (2012), Mayer (2012) and Harvey (2008)). The right seems to imply that everyone that is part of the city and lives in it has some form of right to take part of all that the city has to offer and be able to shape it after their own liking. Harvey (2012) discusses the possibility for citizens to have greater democratic control of urban surplus values that are created in cities. This also implies some kind of shaping power, to be able to influence how the city is produced. The entrepreneurial city approach has been oriented towards privatization of the surplus values and an obscuring of how cities are developed (between private and public interests) (Harvey, 2012: 25). The right to the city encourages people to take to the street and demand the right to be part of shaping and controlling urban life.

---

⁷ See Brenner *et al.*, 2012. *Cities for People, Not for Profit: Critical Urban Theory and the Right to the City* for an excellent overview

3 Methodology

An often occurring mistake among researchers is that they do not distinguish between an investigation's *methodology* and the *methods* used to conduct the investigation. In fact, the methodology should be regarded in relation to the choices of method(s) in a broader research context and how these choices resubmit to choice of subject, research questions, theory and so on (Gren & Hallin, 2003: 37). Cloke *et al* summarizes the relation between method and methodology with that:

“On the one hand, then, there are specific methods which a discipline such as human geography deploys in both the construction and the interpretation phases of research. On the other hand, there is the methodology of a discipline such as human geography that entails the broader reflections and debates concerning the overall ‘principles of reasoning’ which specify both how questions are to be posed and answers are to be determined (pertaining to how specific methods can be mobilized to provide findings which can meaningfully relate back to prior concepts).”

(Cloke *et al.*, 2004: 5)

Following this distinction between methodology and method, from here I will provide some philosophical reflections and situate my own position in the debates. In order to secure validity and a warranted knowledge contribution to the cumulative scientific knowledge base, I will try to be as honest and transparent as possible in my explanation of my ontological and epistemological choices in general and of the nature of this thesis in particular.

Human Geography as a discipline is somewhat different and distinct from other social sciences insofar as it takes both the physical and social context of what is being studied seriously. Questions regarding spatial aspects of space and place are held in the realm of human geography to be of certain importance in understanding social phenomena and in trying to explain human and urban experience. At this stage it is important to delve into the philosophical debates. I will note that my standpoints, generally, draws from those of *critical realism*. Ontologically and epistemologically, critical realism distinguishes itself from traditional forms of realism on one hand and empiricism and positivism on the other. The discussions revolve around how to see the world, what can be counted as knowledge and what can be studied. Realists, in a simplified sense, contend that there is a ‘real’ world out there, devoid from human’s mental experiences of it. In other words, when studying a certain geographical area, it is there ‘as it is’, not just as something humans experience. This strand of philosophical thinking, thus, generally adhere to

views of empiricism or positivism which concludes that the only valid knowledge to be gained is from empirical evidence. Followers of this tradition have historically tried to conduct social science as natural science, and have tried to find natural laws to human behavior (Graham, 2005). Critical realism rejects these assumptions and acknowledge that what is 'real' is "*whatever exists, be it natural or social, regardless of whether it is an empirical object for us, and whether we happen to have an adequate understanding of its nature. Secondly, the real is the realm of objects, their structures and powers.*" (Sayer, 2000: 11). This is a recognition, on the one hand, that society exists whether it is socially construed or physically there. On the other hand, critical realism acknowledges the historical, economic and political processes of experiences, instead of them just 'being there.'

Following the explanation of what is 'real', critical realists then makes the distinction of what happens when powers are *activated*. The critical realists further explain the use of a researchers claim for *causation*. Causation is not seen in a law-like perspective, as the positivists see it. If A and B happens, C does not have to occur. Critical realists are interested in what specific objects can do in particular situations, objects might happen differently if different mechanisms are mediated so that the situation changes (Sayer, 1992: 105). Social structures are in other words not pre-given eternal situations, but can change and take different forms depending on many factors. What this implies for the researcher's causal claims, is not to be able to predict future outcomes, but rather to indicate *potential* outcomes, given the particular situation and phenomena in investigation (Sayer, 1992: 236).

The use of a critical realist approach has a few implications for this thesis. The aim with the thesis is to understand and explain the importance of the political, social, historical and economical processes governing the development of the old industrial area of Norra Sorgenfri in Malmö, Sweden. In other words, what is sought to be understood and explained are the underlying structures in which Norra Sorgenfri is being constructed, both in its physical form but also in its ideological. The geographical location of such an area is believed to be important in the development goals and ideals of Norra Sorgenfri. Being able to abstract and analyze (in a way, deconstruct) the qualitative material (see below) used in this thesis, relies upon my understanding of the world in the critical realist sense. However, when I present my method for analyzing the empirical material, there is a more explicit concern with language and discourse, and how they both, in a dialectical way, construct structures but also conceals and reproduces them.

3.1 Research design and the case study model

In line with the overall purpose of this thesis and to be able to answer the research questions in a satisfying manner I have elected to utilize a qualitative, single-case study methodology. The thesis builds on what is referred to as *intensive* research. In intensive research the studied phenomena is sought to be explained, rather than

just predicted. Intensive research focuses on trying to identify the causal relations and connections between underlying mechanisms that causes an event to happen (Cloke *et al.*, 288). This is especially important for this study since underlying structures of neoliberalism lie behind cities' decisions to develop the way they do. In order to show this, I believe that such an intensive study is needed. Also, a crucial decision for using an intensive research in this study is that the intensive study does not depend on a clear pre-given understanding of who and what is being studied. Rather, it adapts and evolves over the study's duration. In a way, it is a snowball procedure where one gains clearer understandings of the structures, processes and the actors involved as time goes on (Sayer, 1992: 224). This approach has been very important for me throughout the whole process of writing this thesis. I have adapted my research aims and questions several times and switched theoretical focus just as many.

A few words about the case study model. It is compatible with qualitative research in general and with intensive research in particular. The fundamental characteristic of a case study is that a single case, as in this thesis, or a small number of cases, are studied in-depth. The first focus is to get to know the case well, what it is and what it does (Stake, 1995: 8). Because it is an examination of a historical episode (George & Bennet, 2005: 18), that is, a historical process, it suits this thesis very well. The case study model is not a method in itself. It can contain both qualitative and quantitative research strategies. On the other hand, case studies provide the researcher with the closeness needed to gain the context-dependent knowledge that is required to conduct a proper scientific research (Flyvbjerg, 2011: 3).

The case study approach has, unfortunately, been misunderstood within the research community as an inferior research strategy. Common critiques to the case study are, among others, that it suffers from the ability to generalize based on a single case, that it has bias tendencies towards verification and that the case study model only generates knowledge for the concrete case, and that it is more suitable with general theoretical knowledge (Flyvbjerg, 2011). These critiques are basically flawed misunderstandings of the case study. First, the general, positivist concern about the general theoretical knowledge dilemma is flawed on the point that there probably are no laws that can predict social events. Secondly, the case study cannot be said to be more biased than any other research strategy (mainly quantitative methods). Selection of variables and attributes in quantitative methods are by default biased, and in contrast to the case study and more qualitative methods (*ibid.*) The quantitative methods, generally, will not meet any objections to what and how they conduct their studies. The case study model, on the other hand, often encounters different perspectives during the research process which alters the original understanding of the case (Flyvbjerg, 2011: 10). In regards to the ability to generalize a single case study, it may be correct to assume that it is not possible to generalize from a single case, however, it all depends on what *type* of case. More importantly, the case study model, in combination with the intensive research, may identify and uncover hidden or underlying structures and mechanisms that binds social practices, and it is therefore possible that what the case study reveals is more

generalizable than other forms of research (cf. Sayer, 1992: 249 & Flyvbjerg, 2011: 305).

3.2 Material

Before presenting the actual method used to conduct the study of Norra Sorgenfri, a clearer overview of the materials, or data, that I have collected and used is needed. A more comprehensive list of the empirical data with information of the interviewees and relevant official documents are presented in Appendix A. It should be noted that all quotes used in the analysis of the material are my own translations from Swedish to English. Below follows a summary and reflections.

3.2.1 Semi-structured interviews.

For the collection of both information and data that was used in the analysis I set out to construct a semi-structured interview guide. In contrast to a restricted questionnaire, I chose to conduct interviews because they allow for more varied and unexpected answers. The purpose of an interview is to gain knowledge as to how the participants experience the world, and to unveil hidden phenomena. Also, a very important advantage of conducting an interview is the possibility to follow up on questions later (Esaïasson *et al.*, 2010: 284).

I conducted four face-to-face interviews and one email-interview with five different public officials, all of whom are working with the Norra Sorgenfri project for Malmö City [‘Malmö City’ is referred to in the rest of the thesis as the municipality that plans and develops Norra Sorgenfri]. They are from different departments and fill different roles in the project. A general interview guide was used, but the interview questions followed no dictated order. The interviews focused on a conversation-like style where I tried to allow the interviewee to speak as much as possible. I used the snowball technique to gain contact information from them, starting with one and getting information from him or her to the next person. In an ideal world the thesis would have included interviews from the public. As will be presented in the next chapter, it is not possible at this stage to know who is going to be living in Norra Sorgenfri, and therefore, was this option ruled out. Additionally, the thesis would have benefited from having interviews from the private actors involved in the development of the project. But since there are such a multitude of different private stakeholders and interests, it was primarily concluded to be too difficult to find suitable interviewees, and secondly, it makes little sense to interview a few private interests. It is believed that the interviews conducted from the people working at the municipality, in combination with the rest of the material, brings wealth and clarity to the general purpose and research questions. After having confirmed the approval of the interviewees, their name and professional status will be visible in the analysis in the next chapter.

3.2.2 Official documents

The official documents used in the thesis are different plan programs, visionary ideals and public space ideals of Norra Sorgenfri. I will also use the more detailed plans (Detaljplan) of the different blocks that will be constructed in Norra Sorgenfri. Public planning documents are appropriate because of their relevance when studying the planning of Norra Sorgenfri. It is easy and useful to use such data, because, as Cloke *et al.*, (2004), note governments have financial, legal and bureaucratic resources at their disposal and have consequently superior capacities to collect accurate data and produce comprehensive studies. Using official documents need to be treated with caution. The studies and data constructed by governments are not neutral and they are often produced with certain political interests in mind. Cloke *et al.*, (2004), urges researchers to consider and pose critical questions: “*why was the information constructed?*”, “*to which government policies does it relate?*” and “*have policy concerns influenced which and how data were constructed?*” (p. 54). I need to consider the social process of how and where such data have been constructed, whose interests are represented and who are in fact represented in the data? Such questions, and others will be asked to the empirical material.

3.2.3 Daily newspapers

As a complement to the interviews and official documents, I include an examination of the news reports of the area. This provides a more nuanced picture of Norra Sorgenfri than only relying on material produced and gathered from the municipality. I used The *Media Archive* (Mediearkivet), a Nordic news archive with materials from ca 300 Swedish newspapers and journal. It contains approximately 10 million article. Initially I only used the search words “*Norra Sorgenfri*”, searching from 2004 to 2016, to get an overview of the extent of the news report. It provided 927 articles. To filter out the articles I used the combinations of “*Norra Sorgenfri*” with “*Urban Development*”, “*Gentrification*”, “*Culture*”, “*Diversity*”, “*Attractions*” and “*Actors*”. I used these words and combination because they reflect and catch the essential characteristics of the project, both from my own perspective, but also from Malmö City’s.

3.3 Critical discourse analysis

There is by no means an easy way to give a justifiable overview of the concept of discourse. There are many fields of applications and different meanings associated with the concept. Many might associate the word and use of ‘discourse’ with Michel Foucault. However important Foucault has been in developing and conceptualization discourse, it is primarily the use of the concept developed by

Norman Fairclough that was used in this thesis. Fairclough believe that ideas are not formed merely in a vacuum of the material world, but rather that ideas require a language which in turn organizes the social reality. That is, discourses have a dialectical function in that they act both as constituted and performative. Fairclough states that:

“Viewing language use as social practice implies, first, that it is a mode of action (Austin, 1962; Levinson, 1983) and, secondly, that it is always a socially and historically situated mode of action, in a dialectical relationship with other facets of 'the social' (its 'social context') - it is socially shaped, but it is also socially shaping, or constitutive.”

(Fairclough, 1995: 131)

In other words, discourses shape, uphold and reproduce the social status-quo, but they can also transform them. A possible example of this discursive process in relation to this thesis and its theoretical assumptions would be that the neoliberal system both shapes identities between people and constitute what is accepted behavior (e.g. individualistic, highly productive consumers etc.) This would work on individual, local, national and international scales. Fairclough’s view differs from others on discourse in that he provides greater focus towards social practice. Writers such as Laclau & Mouffe argue that all social phenomena can and should be treated discursively. This means that they propose that social practices do not include any non-discursive elements and therefore can situations devoid of human interaction and language use not be given meaning (Bergström & Boréus, 2005: 314). Fairclough, on the other hand, concludes that there is a need to take into consideration non-discursive⁸ elements and factors when analyzing certain discourses (Fairclough, 2002; Winther Jørgensen & Phillips *et al.*, 2000: 67f; Bergström & Boréus, 2005: 321). This is an important aspect, that takes physical space and actions seriously and where critical realism becomes intelligible. Fairclough’s critical discourse analysis and critical realism are compatible because they both recognize that effects are dependent on both the material world and language (Fairclough *et al.*, 2002). The causal efficacy is also context dependent and can vary depending on what preconditions a social event (*ibid.*) Critical realism and critical discourse analysis acknowledges the material worlds restraints and possibilities for potential change. One cannot just change the material world by *thinking* about it differently.

A narrower look at Fairclough’s interpretation of discourse can be summarized in his three dimensional facets of the discourse concept. It implies that any form of discursive event (i.e. every use of language, including media) has three dimensions that needs to be studied both in isolation and in relation to each other to fully understand the impact on society of the particular discourse(s) under study. The

---

⁸ Indeed, a quite troubling, and in many ways unclear discussion in Fairclough’s use and distinction between discursive and non-discursive.

first dimension analyze how the text is produced, distributed and consumed and interpreted by the recipient (*discourse as discursive practice*). The second dimension is the linguistic structure of the text (*discourse as text*). Thirdly, in what broader social practice of discursive, as well as non-discursive areas is the discursive event situated (*discourse as social practice*) (Fairclough, 1995: 133; Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 74). Fairclough's use of discourse is always of 'text', and by that he means primarily written text, but he includes interviews which have been transcribed as text.

The conception of the production, consumption and distribution of texts should also be interpreted at its widest range; e.g. what discourses that are combined in the production of a text, distribution as a dialogue and consumption as interpretation or comprehension.

The analysis of discourse as social practice is done in a separate dimension that gets special treatment, not least because a discursive event must be studied from outside of the broader societal context of which it is part (Fairclough, 1995: 134).

3.4 Fairclough's critical discourse analysis

As suggested above, critical discourse analysis builds on a thorough interpretation of a text's linguistic structure. It is assumed that to understand how discourses affect social phenomena there needs to be an interdisciplinary approach which connects social analysis with textual analysis. Due to these characteristics, critical discourse analysis comes laden with social criticism and embodies different forms of power relations at different scales. The relation between discourses and society and which the aim of critical discourse analysis (and critical realism) is:

"[...]to systematically explore often opaque relationships of causality and determination between (a) discursive practices, events and texts, and (b) wider social and cultural structures, relations and processes; to investigate how such practices, events and texts arise out of and are ideologically shaped by relations of power and struggles over power; and to explore how the opacity of these relationships between discourse and society is itself a factor securing power and hegemony."

(Fairclough, 1995: 132)

Critical analysis accepts that use of language can alter and transform paradigms of wider social context. The aim of such analysis is often towards social, political and economic change. If this is the case in the study of Norra Sorgenfri remains to be seen. However, because the strategies of governance and other forms relating to neoliberalism in the entrepreneurial city is problematic and often hides injustices,

critical discourse analysis is well suited for this thesis, as these themes may be present in the case of Norra Sorgenfri.

The analysis builds upon Fairclough's three dimensions. The dimensions are primarily analyzed separately, but often overlap inevitably and by necessity (cf. Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 74f; Bergström & Boréus, 2005: 347). It is important to note that the proceedings of the critical discourse analysis do not follow a strict practice. The method, rather, varies from case to case.⁹

3.4.1 The analysis of discourse as discursive practice.

The analysis of discourse as discursive practice focuses on how the producer of a text uses existing discourses when creating a text. Also how the reader of that text is influenced by the same discourses in interpretation of the text.¹⁰ A central concept in analyzing how the text is being produced, distributed and consumed – discursive practice – is *interdiscursivity*. Interdiscursivity elucidate discourses occurring within different social institutions (e.g. the discourses occurring in education, law or medicine). These discourses contribute to reproduce the predominant *order of discourse* – that is, the sum of all discourses that are used in a social institution – or transforms it (Fairclough, 1995: 133-135). A higher degree of interdiscursivity (a larger number of discourses within a social institution) contributes in developing and transforming the reigning order of discourse, while a lower degree of interdiscursivity helps reproducing it¹¹ (Fairclough, 1992: 232-234; Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 73–77, 86). When analyzing a discursive events discursive practice, the aim is to identify which discourses that are mainly used in a text. I will in the next section of this chapter go into detail which such discourses are relevant for this study.

Discourse as discursive practice also concerns how texts are being distributed and consumed. This aspect of the analysis will not be used in this thesis because it is deemed not important and relevant. There is also an aspect of textual space included in the choice not to use these aspects of the analysis.

3.4.2 The analysis of discourse as text

Through a thorough analysis of context and choice of words in a text it is possible to gain further insights than just studying a texts arguments and assertions. Thus, in the second dimension - discourse as text - it is possible to study how the linguistic

---

⁹ It should be noted that Fairclough, 1992, Chapter 8 work as a template for the reproduction of the practical analysis presented below.

¹⁰ The producers need not be aware, or deliberately use these discourses.

¹¹ Assuming that the larger number of discourses that are present counteracts the predominant order of discourse, and vice versa.

build, wording and sentence structure of the text help reinforce discourses and relations. There are a number of tools and techniques for analyzing discourse as text. Two of these, *transitivity* and *modality*, both focus on sentence structure and were used in this thesis (cf. Bergström och Boréus, 2005: 323 & Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 75, 87f).

In an analysis of transitivity, one examines how formulations represents (or do not) events and processes and how they associate (or do not) with agents. One is interested in making clear if there are any, for instance, ideological consequences related to how a sentence is formulated. Are there any identifiable responsible agents or are they blurred? For example, in this fictive sentence: “*homelessness and poverty is a common problem in contemporary cities*” no particular agent is given responsibility for this situation. This process is almost seen as a natural phenomenon. A sentence, such as the one above, clearly hides any agent or process that could be given responsibility for the situation of homelessness and poverty. Even though one might guess what the causes of those are, such a formulation is not intended for questioning and thought provocation. Compare, for instance with the, again fictional, sentence: “*As the world is getting richer, the polarization of society and our cities become more extreme, where we have, on the one hand affluent areas and on the other areas of poverty and despair*”. This sentence also shows that the process that leads to this situation is something inevitable (and good). It also implies that it is only the symptoms that can be treated; thus, the agent(s) is stripped of responsibility by the use of language in texts. This removes or distorts essential parts of the process that might be highly political and which in essence might have caused the effect(s) (as in the example polarization, homelessness and poverty) (Fairclough, 1992: 177-185; (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 87).

Modality concerns to what degree the author commits to a statement (*affinity*) in a text. The discursive meaning of a sentence can vary greatly depending on how authors expresses themselves. Modalities often have to do with *truths*. That is, how something is presented as either plausible or as objective facts. Therefore, the use of objective contra subjective modality is a useful level of analysis regarding *modalities* in a text (Fairclough, 1992: 158-160).

3.4.3 Analysis of discourse as social practice.

The analysis of discourse as social practice is where non-discursive elements, that is a part of the social practice, enters the fray of analysis. These *non-discursive* elements impact on the order of discourse are estimated when put against the discursive elements. This is done in order to get a deeper understanding of whether the discourses are actively, consciously, produced or if it is the results of coercive circumstances or processes. It is also in this dimension that discourse as text and discourse as discursive practices are put in relation to each other and make sense to the wider social practice of which they are a part. It is in the relationship between discourse as discursive practice and discourse as social practice that the more

general conclusions of whether or not the degree and form of interdiscursivity that has been identified in the social institution can be said to help reproduce or transform the existing dominant order of discourse. What consequences does this have for the broader social practice? (Fairclough, 1992: 237-238; Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 75, 90).

3.5 Operationalization of theory

I intend to implement the theoretical framework of the entrepreneurial city and governance with its implications and effects on the one hand and the issue of urban public space on the other. They are, at many levels, intertwined and overlapping.

3.5.1 Operationalization of discourse as discursive practice

When establishing interdiscursivity, I located and identified what discourses occur in the empirical material. To establish whether there is a high or low degree of interdiscursivity occurring in the material I counted the discourses. Doing this, however, says little about whether these discourses reproduce or change the current order of discourse of the entrepreneurial city. In order to understand the interdiscursive nature of the empirical material, I located and identified the different discourses present within the material. The points below characterize the entrepreneurial city discourses located. If opposing discourses were identified in the material, I discussed and characterized them in the analysis.

- *Administrative governance discourse*: Planning that has to do with public-private partnerships of speculative projects, and yield-gaining economic results instead of social planning with the needs of people at hand. It is a focus on small business, economic growth and honing of entrepreneurialism while social issues are put aside.
- *Promotion discourse*: Something is legitimized along what economic gains can be made by its implementation, e.g. increased regional attractiveness. This discourse also targets the need to attract a certain kind of people, e.g. creative people, artists, tourists, high-paying tenants etc.
- *Success/image focus discourse*: Stressing of an overly successful image of what is being promoted. Focus on certain images, cultures and/or histories of place, while neglecting other stories and in essence regulating what is accepted behavior (social control). Attempts to galvanize local support.
- *Safety discourse*: Legitimization by referring to the potential safety aspects of focusing of how a place is constructed.

3.5.2 Operationalization of discourse a text

When analyzing transitivity, I looked for any formulations that hid causal connections by searching for human agent's claim of responsibility (or not) when it came to processes described as actions and events within the system or not.

Modalities were examined as to which affinity the actors involved ascribed to the project of Norra Sorgenfri – to goals, hopes and outcomes of the new city district. Objective modalities are treated as more problematic in that they treat solutions and views necessary and part of the natural (and only) way of developing a new area in the city.

Identified transitivity's and modalities were used to reinforce identified discourses found in the analysis of discourses as discursive practice.

Lastly, I situated the individuals interviewed as either reproducers of the order of discourse or as supporters of transformation. It was an ethically problematic road to take, because it could be interpreted that I may have put blame (or not) on certain individuals, which was not the case. We are all part of, and merely wheels in a system, and no individual could be made responsible or not for its existence, reproduction or change. I performed this to establish what sort of discourse were used in such a social institution as Malmö City and the different planning departments and news report.

3.5.3 Operationalization of discourse as social practice.

In the analysis of discourse as social practice I considered and weighed in (partly) non-discursive elements that might influence the discourses. These have mainly to do with the more normative prospects and potential needs for *the right to the city*. Presupposing a speculative stance of the participant's knowledge and sympathies of this kind of framework, I discussed to what degree I believe discourses to be constituted by non-discursive elements (e.g. geographical considerations of inequality, cultural and political relations and economic conditions) or if discourses involve other motives.

The results of this discussion was contrasted with the degree and form of interdiscursivity that was identified in the analysis of discourse as discursive practice. This made it possible to draw conclusions of whether or not the discourses surrounding the project of Norra Sorgenfri can be said to reproduce or transform the current order of discourse. If I came to the conclusion that the discourses were externally constituted, I argued, that they do not, in the same extent as those deliberately and consciously constituted, help to reproduce the order of discourse. This approach is logical as discourses can be so constituted by 'reality' that they almost are mirror images of that reality but that the recipients can recognize this. Thus, the recipients can separate between *real* discourses from other discourses.

Therefore, do not non-discursively constituted discourses contribute to reproduction of discourse order, but rather, they bring in a different view into it, which is a highly transformative process.

Finally, I discussed the potential consequences for the broader social practice depending on whether I found the discourses used in the Norra Sorgenfri project to be reproducing or transforming the entrepreneurial city discourse order. I contrasted and connected the findings in the analysis of discourse as text.

4 The post-industrial city of Malmö

In this section of the thesis, I outlined the geographical and historical context of the case at hand. I started with a short presentation of Malmö, Sweden's third biggest city, and its historical restructuring from a traditional industrial to a post-industrial city. I provided general examples of the strategies undertaken to accomplish this transformation, but I also provide a small examination of a larger urban development project in Malmö. I do this because it will work as a contrast to that of Norra Sorgenfri, which will be presented in the next session. The other half of this chapter presents the analysis and discusses the outcomes.

4.1 From an industrial to a post-industrial city

During the latter part of the 19th century Malmö developed and grew as an industrial city in Sweden. The self-image and primal representation of Malmö's success was due to the Kockum ship-building industry with its yard in the harbour. Malmö also had notable industries in cement, textile and foodstuff, but the soul and identity was represented in Kockum (Holgersen, 2014: 9). During the 1950s and 60s, Malmö was considered one of the leading growth regions in Sweden. Malmö was famous for its *Malmö spirit*, and was characterised with a strong relationship between the municipal political leaders with capitalist developers and a strong belief in developing society (Möllerström, 2011: 70). All this changed with the start of the 1970s and the oil crisis of 1973. The 1970s and 1980s were flooded with closing and relocated industries and Malmö experienced rising unemployment. The city saw its greatest decline during the financial crisis of the earlier part of the 1990s. 27 000 industrial jobs were lost and coupled with the great refugee immigration at that time led to rising expenses and reduced revenues for the city (Möllerström, 2011: 73).

Since the middle of the 1990s Malmö has tried to experiment and redefine itself from its industrial past. The then newly elected chairman for the municipal executive board, Illmar Reepali made many of the decisions for the transformation of Malmö. He established a new vision for the city and propelled large projects like the Öresund Bridge, the City Tunnel, a new university and a new housing exhibition, Bo01. Bo01 was showcased by the architectural work of *Turning Torso*, and marked the starting point for the Western Harbour project. Malmö were to become a *Knowledge-City* and resources were to be allocated to establishing knowledge businesses (Holgersen, 2014: 12; Möllerström, 2011: 73-75).

According to Mukhtar-Landgren, Malmö has (re)branded itself as a successful come-back city that is, with the production of the knowledge industry, once again

on its way towards greatness. However, there is the reality of Malmö as a problem-city, with staggering polarization and fissures between ethnic groups and geographical areas of the city. Malmö is in this sense produced by political processes and shaped by the views of those with influence (Mukhtar-Landgren, 2005: 112).

4.2 Hyllie and the Öresund Region

A more commonsensical illustration of how Malmö has made the entrepreneurial turn would be to take Western Harbour as a vantage point. While the Western Harbour project was arguably the first real experiment in such an UDP (see chapter 2), and it be more relevant to draw inspiration from such a project. However, just because of the fact that Hyllie is the second big development project for Malmö, makes it more interesting to compare with the third large project, namely Norra Sorgenfri.

The Hyllie project started around 2007 and most of it was finished in 2015, although minor projects within the main will continue. The project, which is directed in a collaboration between Malmö City and various developers (private and public), consists of a new railway station which connects Hyllie with the rest of the Öresund Region (Copenhagen – Malmö – Lund), a new Shopping centre, Emporia, with magnificent architecture and a magnitude of 75 000 square meter. Moreover, the project includes a new ice-hockey arena, a new hotel with 400 rooms and 7000 new residences around the centrum (Baeten, 2012: 26).

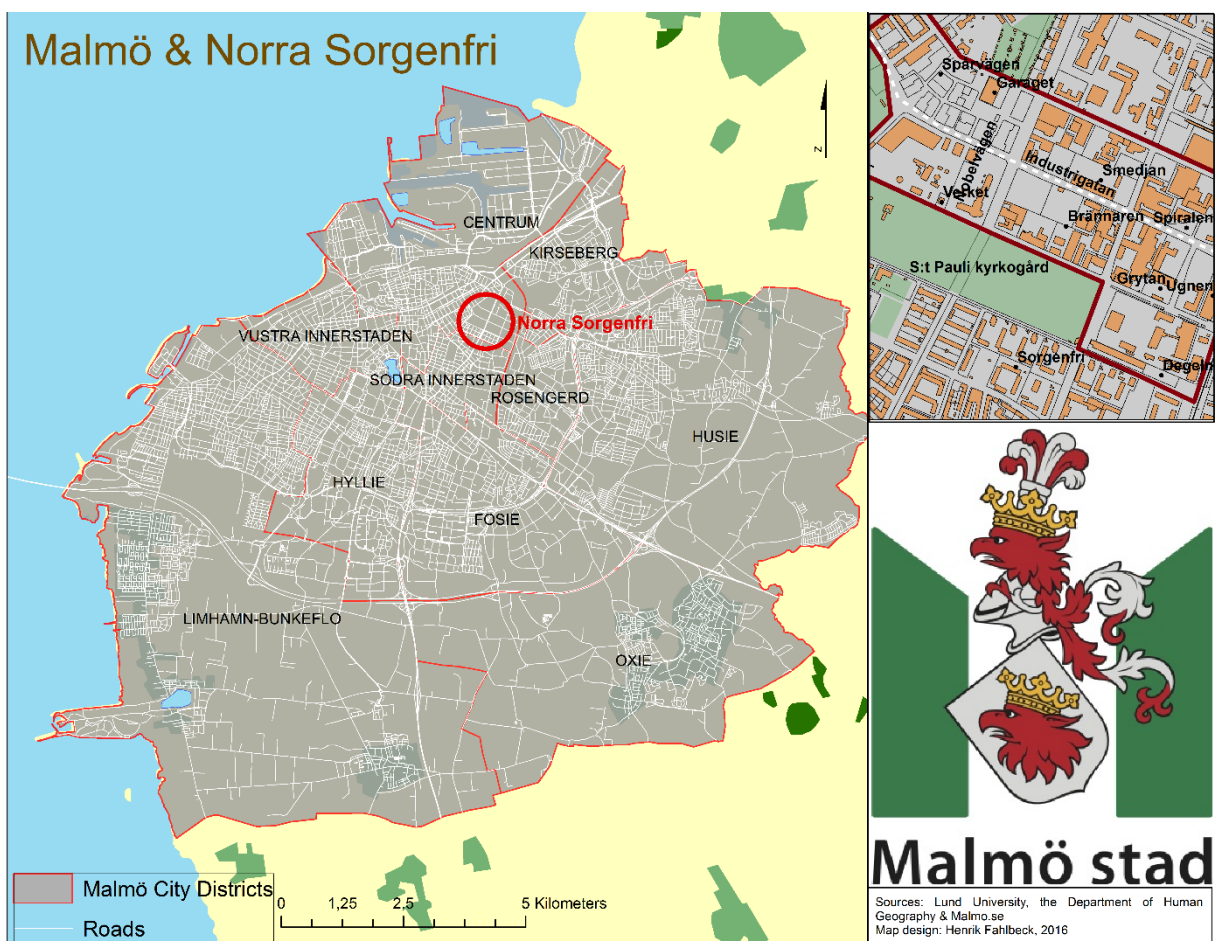
Malmö City tries to build an image of Hyllie as a city district of the future; a new centrum where meetings between people take place in a stimulating, creative environment with a mixture of businesses, shopping and sustainability. With well-functioning transportation possibilities is Hyllie supposed to connect and bind together Malmö as a whole with the rest of the Öresund Region. An unstated goal of the project is to attract foreign investment and people belonging to the creative class¹² (Baeten, 2012). What the Hyllie project represents is, according to Guy Baeten, a continuation of the neoliberal project that can be visible throughout the Öresund Region as a whole and which transforms previous industrial landscapes to something new. The goal is to create a competitive region where modern architecture, shopping, enterprise and entrepreneurialism stand as leitmotif. Since the initiation of the Öresund Region project, with the linking together of Malmö, Lund and Copenhagen, with the Öresund Bridge, creative places have been constructed in these cities and around them in the hope that they will lead to economic growth. More often than not has the social aspects been put aside and

---

¹² The concept of the creative class is mostly related to Richard Florida and his book from 2002: *The Rise of the Creative Class*.

forgotten. Hyllie does not become a part of the city and is not dependent on the city. Instead, it creates vacuum societies that do not get to take part in the gains of the fast transportations and influx of capital (Baeten, 2012: 32-35). A final important aspect is that when comparing Hyllie to the New Harbour project, which was surrounded by antagonism and protests, no such antagonism seems to be present in the Hyllie project. According to Baeten, this might suggest that the neoliberal planning ideal have become institutionalized and normalized (Baeten, 2012: 38).

4.3 Norra Sorgenfri

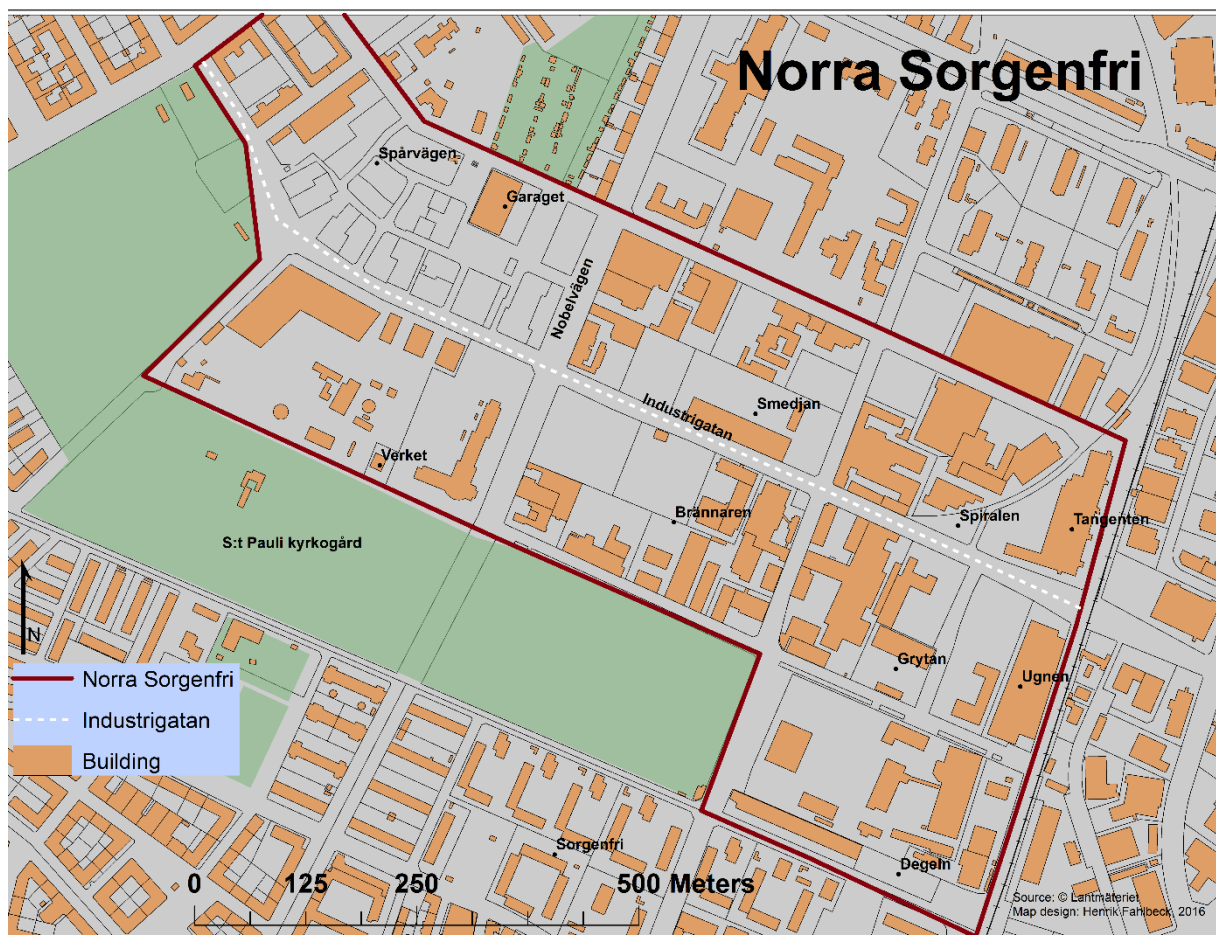

Map. 1 The city of Malmö & location of Norra Sorgenfri

Norra Sorgenfri is located in the eastern part of the city of Malmö (see Map. 1 & 2) and is the city's oldest industrial area. Since the earlier part of the 20th century, Norra Sorgenfri has been an area for many factory sites and was for a long time a place where many workers worked. Many of the industries disappeared in the 1990s due to restructuring of economy in general and the financial crisis in particular. Many industrial buildings were demolished. Malmö City developed a vision document in 2006 for the restructuring and development of Norra Sorgenfri, which

the 2008 plan program for the area builds upon. Norra Sorgenfri is today one of Malmö's largest development projects (third in line after Western Harbour and Hyllie). The plan is to build approximately 2500 new residences and 2000 new work places, small businesses, schools, parks and squares, cultural activities and public art, on an area of 45 ha.¹³Norra Sorgenfri has 9 blocks which are all to be developed and rebuilt, with a special focus on the main street that runs through Norra Sorgenfri; *Industrigatan*. The structure of the area and its blocks today is characterized as large and seemingly desolate with old worn buildings and big, torn off, open spaces.

The project is driven in a collaboration between Malmö City and around 40 different private actors, many of whom have their own businesses there. Norra Sorgenfri also has a history of housing several artist collectives, largely due to the traditionally low rents of the industrial area. The municipality owns very few properties and land outside of the block *Spårvägen*. The main goal is to transform Norra Sorgenfri from an industrial district to an *inner-city district* with a mixed urban settlement and connect Malmö's eastern parts with its central parts of the city.

¹³ Or 450 000 square meters

Map. 2 Map of the area of the new city district Norra Sorgenfi in Malmö, Sweden.

The main focus will be on Norra Sorgenfri as a whole, with a special attention to Industrigatan, because it is a “*project in the project*” which Malmö City is alone in financing with taxpayers’ money¹⁴. A secondary priority for this thesis will be a block called *Spårvägen*, where 800 new residences, offices, cultural activities, parks and squares are to be built along with a school and a carpark (see Map. 3). The rebuilding of Norra Sorgenfri is only in its earliest stages and started with Spårvägen 2015 and the work on Industrigatan planned to start September 1, 2016. The rest of the phases are planned to begin after 2016 (Interview Pernilla Theselius, 2016). One of the reasons why it has taken such a long time to get underway is that the land of Norra Sorgenfri has been contaminated and in need of decontamination.

---

¹⁴ Estimated cost: 47 800 Million Swedish Crowns (Malmö City, 2013: 5)

Här byggs totalt cirka 800 bostäder under åren 2016–2021

1 Stadsfastigheter – förskola	11 HSB – bostadsrätter
2 Veidekke – hyresrätter	12 MKB – hyresrätter
3 Hauschild + Siegel – bostadsrätter	13 Ikano Bostad – bostadsrätter
4 MKB – LSS-bostäder	14 Lifra – hyresrätter
5 JM – bostadsrätter	15 Kizazi – hyresrätter
6 ByggVesta – hyresrätter, kompislägenheter	16 Lifra – P-hus, kontor, butiker, hyresrätter
7 MKB – hyresrätter	17 ByggVesta – hyresrätter
8 Skanska – hyresrätter	18 Hökerum – bostadsrätter
9 Tornet – hyresrätter	19 Vakant
10 HSB – hyresrätter	20 Stadsradhus

Map. 3 The block Spårvägen in the new district Norra Sorgenfri and

different residence types and owners (map taken from Malmö City, 2016)

4.4 Analysis of official documents

In this section of the thesis I will analyse the empirical material gathered during the thesis process. The critical discourse analysis presented here will first start with the analysis of the official documents. I have decided to follow a chronological time order when presenting my findings. The examples provided are selective, but they are representative of chosen discourses, modalities and transitivity's. Note that the majority of the quotes used are my own translations from Swedish to English.

4.4.1 Analysis of discourse as discursive practice

The idea of the transformation of Norra Sorgenfri originate from the Comprehensive Plan of Malmö from 2005. From the Comprehensive Plan stems a *promotion* discourse which connects the development of the Inner-city of Malmö, to which Norra Sorgenfri belong:

*“Malmö will continue its development from industrial city towards a Knowledge city which enables current and coming generations to meet their needs and to live a good life. **Malmö’s regional role** is to be an available place for work, service, education and events. Malmö will support the regional development of the Öresund Region, Scania and SSVV-areas. **The inner-city has an essential role** in Malmö’s development, and it will be developed through quality improvements and through new districts with inner-city character”*

(Malmö City, 2005, Bold in original)

It is from this perspective the vision-work of Norra Sorgenfri has been construed. The written documents concerning the Norra Sorgenfri project reflect a myriad of the entrepreneurial discourse order, but are in many instances contradictory. It is clear that several views and aspirations are sought to be achieved with Norra Sorgenfri. The *administrative governance* discourse theme is evident in that Malmö City plans on making Norra Sorgenfri part of the Inner-city by using the large scale area of Norra Sorgenfri as a legitimization and potential that a large number of actors (stakeholders, developers, artists) brings. Norra Sorgenfri could even be helpful in combating segregation and creating a lively district (Malmö City, 2006a). This ideal is being more clearly formulated in the Plan program:

“An important strategy used to fulfil this aim is to break down property sizes to smaller units to allow more builders, property

owners, small entrepreneurs and architects to participate in the transformation of the area.”

(Malmö City, 2008)

The future breakdown of the large-scale blocks that represents Norra Sorgenfri today towards small-scale mixed-use blocks will lead to ample opportunities for “shops, cafés and leisure activities”. The development will proceed in a dialogue between “Malmö City, selected builders and other participants such as small entrepreneurs, artists and associations” (Malmö City, 2008). An especially important ingredient in the creation of the area has been of the former Bus-garage, originally 12 000 square meters, located in the block Spårvägen. The Bus-garage was hoped to be a catalyzer of the area, representing the industrial character contrasting the new built environment (Malmö City 2010).

The *promotion* discourse is in many aspects closely linked to the discourse that focuses on *image* and *success* of the area. Much of the aspirations surrounding the *promotion* discourses found in the material concerns the need for taking care of and honing the creativity of the area. Sentences such as “*Researchers in economy talks about a development where small businesses and their creativity and flexibility becomes more important today. It is our time’s challenge to develop and encourage people’s creativity.*” (Malmö City 2008) With Norra Sorgenfri’s “*unique character*” as an old industrial area it can attract these creative people and create the right “*atmosphere*” to become a “*very attractive urban district*” (ibid.) It is here, that the juncture with the *image* and *success* discourses are as most evident:

“The area’s history, together with new creative activities, creates a strong identity – a large number of small and large companies, ethnic/cultural societies and artists will be active in Norra Sorgenfri. The creative sector gives the area an attractive image as a future place to live and work in. Attractions that emerge spontaneously through personal initiative should have a place also in the future Norra Sorgenfri, as this is an important part of its identity.”

(Malmö City, 2008)

Stressing of the old industrial identity involves, among other things, focus on new street-names, architectural style and material, preservation of certain buildings with “*especially important cultural-historical value*” (Malmö City, 2006b), certain tree arts and old railroad tracks. The old Bus-garage is seen as especially important and the aspiration is that it can be a central place for cultural activities and collaborations between Malmö City and different private actors (Malmö City, 2013d). A very successful rhetoric is being promoted with sentences such as “*In 30 years, Norra Sorgenfri will be a place that is unique and substantial, and has high quality in form and function. It will be area that is unique but not spectacular. It will be integrated in its history by having older buildings and industrial character intact.*” (Malmö City, 2006a) By focusing on the “*uniqueness*” and “*industrial character*”

of the development it connects back to a *promotion* discourse that expects an increased value and income and a need for marketing:

“The unique qualities that can be achieved in the area due to, among other things, its variation and small-scale character, are expected to generate high attractiveness and thus high willingness to pay [among potential tenants and customers]. This requires that the district’s unique character is known to those that demand new residences [...] It is also important to deepen the knowledge of which specific qualities of the district, raise the willingness to pay.”

(Malmö City, 2008)

By hijacking and marketing the “*unique industrial character*” it seems that the goal is to attract high-paying segments of the population. Few instances of discourses relating to the *safety* of the development were found. Those identified are of importance because they mask an essential part of the entrepreneurial city discourse and especially with the focus on public space. The discourse of safety was used to promote the creation of “*pleasant and attractive*” public spaces with “*commercial/public*” activates in the ground plan of the newly created buildings (Malmö City, 2008). In essence, this implies creating commercial spaces where comfort and safety for a specific clientele are valued. Instead of the open and accessible for everyone view where one encounter difference, it seems that the second view of public space is promoted here.

Since Malmö City owns most of the land in the block Spårvägen and they stand alone in the financializing of Industrigatan, these “*projects within the project*” hold a special importance for the municipality. Malmö City’s construction of Industrigatan also holds strong entrepreneurial discourses. It is promoted with a strong *governance* discourse, proclaiming that Industrigatan will:

- “*Provide groundbreaking urban environments and traffic systems that are attractive, safe, available and ecologically sustainable.*”
- “*Create urban environments and traffic systems that support [economic] growth and social sustainability*”
- “*Run venturesome and innovative development*”
- “*Always deliver optimal public welfare for the money and secure economic sustainability*”

(Malmö City, 2013d)

Additionally, Malmö City invests in the potential for developing the creative industry by inviting artists to help with the design the public spaces of Norra Sorgenfri, primarily Industrigatan. In Malmö City’s Art Program for Industrigatan there is a clear *promotion* discourse involved:

“Artists and cultural activities are often identified as important actors in urban development processes and in the creation of living city district’s when it comes to raising the status of an area and building an attractive profile. By strengthening the artistic presence through low rents and also ordering public art or supporting art projects, the property owners and housing corporations, and also public actors, will see the opportunity to raise the value of their property and create attractive city districts.”

(Malmö City, 2013b)

Malmö City is aware that these value raising processes can cause gentrification. However, they dismiss this possibility in Norra Sorgenfri since there are no resident’s or people living there yet. In fact, it is believed that *“by investing in art and culture, coupled with infrastructure, as in Västra Hamnen and Hyllie, it can be of interest in Norra Sorgenfri, creating attractive places and activities that are sought for both residents and visitors and contribute in creating street life and meeting between people in the public spaces”* (Malmö City, 2013b). The dismissal is questionable since gentrification processes can affect nearby areas and push out people there. More than that, projects like these, as was the case with Hyllie, can have the negative effect of creating *“vacuum societies”* where close by districts are left behind. The investment and capital influx to Norra Sorgenfri could leave other areas to dry.

Spårvägen is the first block to be developed in Norra Sorgenfri and many efforts has been spent into the old Bus-garage from the 1940’s and its surroundings. The Bus-garage could be seen as the materialization of the wills of Norra Sorgenfri. It is also here, when it comes to the garage, that one can ascertain the discourses opposing the entrepreneurial city discourse order. These discourses do not have attractiveness or commercial and economic growth as their first interest. For instance, the Bus-garage *“is supposed to be a meeting place, both for people living in the area but also from visitors from all over the city. The functions of the garage will co-exist with the surrounding parks and squares so that activities, exhibitions and performances can happen both within and around the buildings”* (Malmö City, 2013d), and the hope is that the purpose of the garage *“will continually be framed in dialogue with the users after their wishes and needs”* (Malmö City, 2015). The public square [Torget] south of the garage is to have similar purposes with non-commercial seasonal activities. It is very much when concerning the public spaces of Norra Sorgenfri that these *participatory* and *non-commercial* ‘peoples’ discourses are evident. In connection to the detailed plan of Industrigatan it is planned to *“collect viewpoints and ideas from people that move along the street today”* and the purpose is to use these when the construction of the street takes place (Malmö City, 2013a). One of the important ideals of Norra Sorgenfri is that *“The public spaces shall be inviting and clearly signal that it is public land, and will, of course, be accommodated for accessibility”* (Malmö City, 2008). It is in

conjunction with the squares, parks and streets that this democratic intention crystallizes:

“Access to public spaces is fundamental for the democratic city. The public squares and streets belong to us and provides possibility for meeting and conversation. In these spaces, different groups of people can get on together, but not necessarily with the same reason. Closeness to “the others” fosters understanding and integration.”

(Malmö City, 2006a)

This ideal is materialized in creating accessible squares, parks and streets and the creation of informal spaces for meeting, and not only for movement (Malmö City, 2010). Lastly, Malmö City, at least modestly, declares their intention to steer the process by not only using their *“plan monopoly [Planmonopol] and land- and exploitation contracts to secure the intentions and goals of Norra Sorgenfri.”* (Malmö City, 2006a), but also to *“encourageing the constructors to use other building forms and housing concepts than the general techniques (e.g. collectives and common building [byggemenskap])* (Malmö city, 2015). It ends with a fundamental contradiction, because it is realized that *“There is a risk that the rents will increase when the area is exploited, which can lead to that it will be too expensive for old businesses to stay. This could simultaneously mean that much of the areas “soul” might disappear”* (ibid.)

To summarize: there is low degree of interdiscursivity. There are plenty of different discourses used, but the majority belong to the current order of discourse –the entrepreneurial city discourse. While I have deciphered some counter discourses with non-commercial and participatory character, these discourses cannot be said to be enough to help transform the dominant order of discourse. A modest conclusion at this stage is thus that the entrepreneurial city discourses are being reproduced in the official documents of Norra Sorgenfri.

4.4.2 Analysis of discourse as text

In the construction of the identity of Norra Sorgenfri and in the anticipation of its creative atmosphere that the most transitivity’s and objective modality’s are found. For example, in the sentences *“The creative sector gives the area an attractive image as a future place to live and work in.”* (Malmö City, 2008), *“The area shall be anchored to its historical roots, but simultaneously give room for new architectural expressions”* (Malmö City, 2013d) and *“The design of Industrigatan and the squares and public spaces that are planned for Norra Sorgenfri play an important role for the experience of the area”* (Malmö City, 2013b) provides an impersonal impression where the views of Norra Sorgenfri are seen as natural processes with no intention of questioning *why*. The sentences also contain objective modalities with the words *“shall”, “gives”* and *“plays”* and leaves

no room for alternatives. The objective modalities are quite predominant throughout the discourses of the official material. However, this ‘negative’ transitivity with no agents provided as in the sentences above is in minority in the documents. The municipality of Malmö presents itself as an actor and driver in the process of creating Norra Sorgenfri. In its view of the eventual attractions in Norra Sorgenfri, this use of words becomes most apparent:” *We mean that attractions in Norra Sorgenfri shall be folksy, rather than high culture and have a broad acceptance and anchoring to the area. The attractions shall not be too spectacular or allude towards too few visitors. We want a Turkish bathhouse rather than an opera house. The attractions must be unique, there can be nothing too similar elsewhere in Malmö*” (Malmö City, 2006). Malmö City is well invested in the area and clearly associate with the statements (high affinity). At the same time, it is clear that *what* is sought after in the development process is not up for discussion, they are objective modalities in that the intentions are predetermined. Malmö City clearly wants to influence the private actors and make them work together, as opposed to separate from the intentions of Malmö City: “*Our role as planners is to be careful with what we plan and what we leave open for the developer to decide. During the detailed plan work, we shall establish exactly which aspects of the areas development and framing Malmö City shall monitor*” and “*Malmö City should also actively try to encourage the private exploiters to invest in public art by, for instance, providing recommendations and informing and showing the value of backing art projects.*” Wording and sentence constructions like these and other similar statements can construct social relations and ideals of what is accepted behavior. The dominant discourses of promotion- and image ideals becomes apparent while the role of Malmö City towards the private actors is actually made clearer: Malmö City wants to be the driving force of the establishment of Norra Sorgenfri and the way in how it will do so is not up for discussion and the potential consequences are not viewed as important enough. At least not important enough for an advanced continued analysis.

4.4.3 Analysis of discourse as social practice

The social practice discourse analysis does not include textual discourse analysis. An understanding of society and what might affect the discourses identified in the discursive practice is needed. The dominant order of discourse – the entrepreneurial city discourse – is part of the broader social practice of a neoliberal planning order. Neoliberalism is what the entrepreneurial strategies of the contemporary city builds upon; individualism, free-market, entrepreneurialism and investment in a good climate for small businesses - all enabled by the state (see chapter 2 again). The discourses used in the official documents do, partly, reproduce the dominant order of discourse which rests upon the neoliberal ethos.

The globalization of capital has created a hypercompetitive stage and this situation does not just change depending on language only. A city’s economic prerequisite and cultural traditions impacts how the city is presented. Malmö has developed

from an industrial to a post-industrial city in a relatively short time-span. Malmö naturally feel the pressure of economic competition with its surrounding regions. The geography of Malmö is perhaps both its advantage and its curse. It is a highly competitive area with Copenhagen and Lund as both close competitors and partners. Malmö is a frontier to Europa which also plays a significant role politically. It is also clear that the traditionally strong role of the state (municipality) in Sweden has not completely been compromised by the wills of the private actors. In many respects, the official documents reflect a project with good intentions, where diversity and human needs – not least in the public spaces – are presented as important. However, there is a clear tendency towards a blurring of the roles between the public and private – in fact, encouraged by the acknowledgement of the importance of many actors in the area. The capturing of the history of Norra Sorgenfri and thus its “*identity*” coupled with the excessive need for the area to become a creative node in Malmö is a clear example of entrepreneurial discourse. The discourses used are seemingly influenced by the entrepreneurial city, and even though there are discourses opposing these main discourses, they can in no way be said to counter the reproduction of the dominant discourse order.

What this imply for the broader social practice has consequences. It implies a continued development where cities are developed in order to attract capital and raising value, instead of having the needs of the people as first priority. Social relations are shaped where the need for creativity and creative people and artists are prioritized as important for the district. It is the new district that needs to be integrated and connected to the rest of Malmö and the surrounding geographical areas. Not people. In sum is there a clear tendency that Malmö City plays an important driving role and their will seem to be what is dominating the process. In other words, what makes Norra Sorgenfri problematic is that it is very much in line with the entrepreneurial city view.

4.5 Analysis of interviews

4.5.1 Analysis of discourse as discursive practice

In the interview answers there is a wide array of discourses. The *administrative governance* discourse was displayed by the fact that all interviewees believed that collaborating with a large number of actors would yield good results for Norra Sorgenfri. Most of them also acknowledge some difficulties with this type of collaboration. The positive aspects can be established in sentences like “*We want that [many developers and small construction rights] because it gives more variety to the city, and so that it can grow in certain ways, it would to be changeable in other ways than if there was only one big developer building everything.*” (Pernilla Theselius, project leader and architect for Malmö City, Roadworks Department, 2016) and one of the reasons why having a large number of actors is important because “[...] *we want to utilize their knowledge and competence around this and*

thus try to try to come up with mutual solutions in the area.” (Stina Räftegård, works at Real Estate Office with land exploitation questions, 2016) What this implies is that it is necessary to work this way and is in essence, legitimized. Otherwise it would not be possible to develop a varied city, due to lack of competence “*in-house*”. However, the problems with utilizing many actors, also part of the governance discourse, seems to be related to administrative matters. Tobias Starck who is a landscape architect at Malmö City and works at the Roadwork Department, says that “*When dealing with developers it is all about communication... we listen what they want. They want, of course, as much building area as possible. They want to give away as little as possible.*” It has also been difficult to engage some of the old property owners because as Pernilla Theselius says; “*It is not their business to develop houses, you know, for them it is a big cost to do a detailed plan [detaljplan] for something they do not know. So they have not really been ‘on’, so to speak [...] It has been a problem that some are on and some are off, and that is why it has been Spårvägen that has been the start, because Malmö City owns the land there...*” A problem, according to Räftegård, has been that Malmö City “*might have governed too much in our plan [...] so, I mean, I have to see it from my customer’s point of view, I have to sell this land to my customers. If you then come in as an actor that has been invited to take part here and with all their knowledge and ambitions to build good housing and so on, they might think it is a bit too governed, you know? I think it is good with many actors, but then you might have to think about how governed and controlled it should be... otherwise you might just have one constructor building everything...*” According to this view, it is the overly influential and steering role of the municipality that is seen as the problem towards a successful development of Norra Sorgenfri.

When it comes to the *promotion* discourses, the situation is a bit complicated. The discourse is acknowledging that from an economic point of view, the area is difficult to transform, much due to expensive sanitation costs etc. The incomes that can be gained are those from selling the land, “*The Real Estate office now has a profit demand that they have to earn a few million Crowns each year for the City. In this project I do not believe there will be any profit.*” (Pernilla Theselius, 2016) Most of the answers from the interviewees in this regard are carefully expressed. When questioned about potential increased rents, Ted Gustavsson, project coordinator, (2016) at the Housing and Urban Development Department answered that “*Yeah, I mean, that is difficult, because if you, I mean, if you upgrade an area then... yes it becomes more attractive and so of course it can lead to increased rents, and increased prices on condominiums... so yes, it is possible it will be like that, yes...*” Instead, as was established in the analysis of the official documents, there can be detected a slight concern with investing in art- and culture activities, especially in regards to the rebuilding of the old Bus-garage:

“But there has been busses there, and spilled oil and we have found arsenic in the concrete and so on...so we had to tear it down, the largest part of it. If you have to use and restore such a building, and what cost comes with it, then it is required that the

tenants are stable and can pay for such rents that it generates [...] and without lying too much are perhaps the cultural activities not known for having plenty of money to pay the rents with [laughs]. There will be increased rents in the area and it is considerably cheaper to perhaps hire one of the old office houses than here [...] Nobody is going to build something and go with a loss just to foster something else... I mean, then it is required that the municipality does something”

(Stina Räftegård, 2016)

Even if it is primarily businesses renting facilities that Räftegård refers to, she is telling what the expected outcomes of the rebuilding implies and what is required of the future tenants. Paradoxically enough, it is still the stressing of the cultural industries coupled with the industrial history that is being stressed in the *success/image focus* discourse. In comparison to similar projects, such as Hyllie and Western Harbour, it is with the existing environment that Norra Sorgenfri will differ and stand out:

“Here, we have realized that it is required to take care of the cultural history that already is in the area to create a quality and the urban construction must build on [this history] ...we do not have, I mean, of course you want to have good urban constructing in Hyllie and Western Harbour aswell, but here it is required that the construction and the milieu becomes an attraction in itself. That the quality is that high.”

(Ted Gustavsson, 2016)

What this implies, and Gustavsson and other confirm, is that the geographical location of Norra Sorgenfri is troublesome from a marketing and selling viewpoint. The hopes are on the cultural activities and public art coupled with the “*rough*” industrial character: “*The hope is that we will find a concept that works and which will give cultural value to the area. That is something that we have been stressing all along; that the old cultural activities should remain in the area, and so on, that they play their part.*” (Stina Räftegård, 2016) and that “*The Bus-garage will of course, be part of these ideas, and to create neighbourhoods that have been influenced by what has been, to use brick material other things that has been here.*” (ibid.)

Safety discourses were not identified, more than for the concern of lighting and over-view etc.

The interviews revealed plenty of discourses and statements that oppose the entrepreneurial city discourses. When it comes to the potential of Norra Sorgenfri as a whole, Julia Anshelm, building permission architect at the Housing and Urban Development Departmen, provides a different perspective than was presented in most of the official documents (2016): “*The area is relatively inaccessible for the*

general public due to the fact that today it is mostly blocks of land in private ownerships. As a result of the transformation from blocks of land to public land in the shape of a more compact road system, which would open spaces and parks and the development of the area can be available for a broader part of the public in Malmö. The investment in the area does not only affect the surrounding area, but as Malmö as a whole.” This is reasoning that could have different implications for the development’s outcomes. Unfortunately, she does not follow up on this idea. A *participatory citizen* discourse was found when discussing the use of public art and designing the public spaces with help of artists in a workshop: *“But because there are no residents here we tried to invite as broad a group as possible of people who have establishments in or around the area, or people who might come to use the places. We invited representatives from a home for the elderly, some students, we invited owners of UBA who have a small industrial property here on the other side of Nobelvägen, we invited representatives from Svenska Kyrkan [Swedish Church], a few developers, people from the municipal district administration that perhaps can be used in Båghallarna [The Bus-garage] and a representative from Malmö Högskola [the university in Malmö], that is in the art department there. So we really tried to think broadly.”* (Pernilla Theselius) The workshop was simple, the participants used a verb to describe what they thought about the places, and the idea is to use what came out of these discussions in the design of the public spaces.

There are also discourses implying dissent and negativity towards the potential increased rents, but that it is *“out of their hands”*. The truly non-commercial, and participatory discourses are once again found when talking about the public spaces, and it mainly Tobias Starck that expresses non-commercial ideals:

“I mean, mainly today it is both good and bad how we view public space. There is a tendency today for “programming.” That every square meter should have a function. It is both good and bad. In a way there is, perhaps, not really any long term thinking in that way. There might be something very attractive today, but in 10-15 years there is something else...”

Further, he talks more specifically about the role of the parks and squares in Norra Sorgenfri:

“If you look historically at squares, it is an open space, that provides possibility for, in some way a democratic arena that also can withstand the change of time, and one can use it for events and to make one’s voice heard... as we have looked at it in Sorgenfri, it is a like a mix of everything [laughs]. There should be space for, at least if we look at the squares, there should be space for these events or activates whatever they are. We should not hinder such possibilities. But, they should also be spaces for everyday use. That you as dweller... that the parks are relatively small and can contain everything. Therefore, the squares will be

important as a form of complement to the parks so that they fill some kind of function which leads to that one visits the squares for example to hang with friends, or gets there for whatever reason... for whatever you want to do.”

In summary, the scope of different discourses used by the interviewees is quite large -that is a high interdiscursivity is present. In contrast to the official document and how Norra Sorgenfri were portrayed in them, the interviewees gave a more varied and subjective view (as will be explored below). Whereas it was quite clear that the use of discourses in the official documents reproduced the dominant order of discourse, I believe it is not as clear here.

4.5.2 Analysis of discourse as text

In the case of transitivity where events or processes are connected to subject/agency (or not), these were mostly found regarding rising rent levels; e.g. *“if you upgrade an area then... yes it becomes more attractive and so of course it can lead to increased rents, and increased prices on condominiums... so yes, it is possible it will be like that, yes”* (Ted Gustavsson). Here the changing nature of the increased prices on condominiums are given no responsible agents for its outcome which is described as something that occurs and not as an active action made by someone for some reason. However, in most cases, the interviewees associate themselves (and thus Malmö City) with the processes taking place in Norra Sorgenfri. This contributes to a personal and emotional experience of how they feel about the developing process. Many of these *positive* transitivity’s have already been mentioned and illustrated in the analysis of discourse as discursive practice. For example, *“We want that [many developers and small construction rights] because it gives a more variety to the city, and maybe also so that it can grow in a certain way, it is supposed to be changeable in another way than if there was only one big developer building everything.”* (Pernilla Theselius, 2016). Here clear reasons for the causality are given and Malmö City (here presented as ‘we’) plays an important role. Something worth noting, and telling from the analysis of the official documents, is that I had difficulties finding any reason for ‘why’ it is necessary to proceed like this when building a district. Very few reflections on what the implications might be for the people either living there or going to be living there were found. Instead words like *diverse* and *versatility* are replaced to represent the ideal for the *area*.

An overwhelmingly amount of the modalities identified in the interview answers are subjective with a high affinity, in contrast to the mostly objective modalities in the official documents. Most of the interviews use first person form and “*I*” in sentences which gives an open and personal feeling. Many examples can be drawn, for instance *“I believe you have to find that level in the dialogue with those that develop, that we can perhaps not be “top-notch” on everything, I mean, what I have thought a lot about Spårvägen and this dialogue is the commonality, that we do it*

together” (Stina Räftegård). This illustrates a more varied view of how, in this case, the dialogue process between the public and the private can play out and recognizes possibly different outcomes.

4.5.3 Analysis of discourse as social practice

This more open, subjective and partly ungrounded discursive mix entails that the discourses used by the interviewees are less constituted by the broader social neoliberal practices and non-discursive factors of geographical, cultural and economic conditions as is the situation presented in the official documents. Rather, the way they speak and express themselves works more in the ways of constituting society. In the discursive realm of a social institution such as one surrounding a development project of a new city district, as in Norra Sorgenfri, the order of discourse should be more floating in the spoken languages than in what is strictly written for marketing purposes. Since the officials working for Malmö City can express their opinions in a more relaxed manner during an interview, more personal opinions were expressed. However, I believe it would be difficult to argue that the more flexible uses of discourses and the more telling existence of opposing discourse that were present in the analysis of the interviewees answers in the discursive practice would contribute to a transformation of the dominant order of the entrepreneurial and neoliberal discourse order. However, what they provide, is a different understanding of the thinking processes of official people behind the scene. How they reason and plan in such a public-private partnership process that exists in Norra Sorgenfri. For instance, in comparison with similar projects such as Hyllie and Western Harbour the general agreement of Malmö City is that Norra Sorgenfri should not be like those. This is mainly because the geographical area of Norra Sorgenfri is not as advantageous and yield gaining as those of Hyllie and Western Harbour. Instead, the entrepreneurial strategies take different forms – focusing on the industrial character and attracting cultural activities to make Norra Sorgenfri an attraction in itself.

A final point is that the democratic and non-commercial view of the use of public space in Norra Sorgenfri clearly prevails. Such a stance can play a crucial part in the future when it comes questions of the right to the city.

4.6 Analysis of daily newspapers

Out of the many newspaper articles that were found, I used the most relevant examples and discussions and the analysis was shorter than those of the interviews and official documents.

4.6.1 Analysis of discourse as discursive practice

The picture of Norra Sorgenfri described in the news articles is generally quite different from what has been presented in both the official documents and in the interviews with the participants. The news articles often present either a value neutral, factual description of what is going on in the development, or criticism. In other words, there are very few entrepreneurial discourses which try to promote the area. The news articles reveal scandals and changed plans due to pressures from property owners. A “*school battle*” between the municipality and a property owner concerning a contaminated gymnasium lasted for over three years. The private property owners provided studies contradicting the official studies of contamination and both parties refused to pay rent (Larsson, Skånska Dagbladet, 2016). The gymnasium proved to be an illegal building and “*Few wanted to openly talk about how this could have happened, but there has been talk about pressuring, fiddling, broken promises, threats and incompetence.*” (Pedersen, Sydsvenskan, 2013) A large park, which was supposed to be of central importance for the area was turned into a factory instead because of the property owner’s disinclination to build it (Pedersen, Sydsvenskan, 2012). Reports of burning cars in the area have recently been popping up (Rankinen, KvällsPosten, 2016). Occurrences like these were barely mentioned by the interviewees. Perhaps one of the most important subjects that was left unmentioned by Malmö City was that nothing was mentioned about the eviction of EU-migrants from their shantytown that they built on an empty site at Industrigatan (Samuelson, KvällsPosten, 2015). Victor Malm from Expressen (2015) expresses himself in stark terms about the evictions:

“More important than humans is the law. And more important than the law are urban development plans. Close to that is how one can summarize Malmö City’s atrocious, illegal eviction of the EU-migrants from the tent-camp in Norra Sorgenfri.”

The reasons behind the evictions, according to Malmö City, could legitimately be understood because there were unsanitary conditions, lack of water and the fire risk was high. But Malm (ibid.) insists that the circumstances are “*nothing else than a disguised cynicism. Namely, Malmö City has grand plans for both the site and the area – it must be gentrified!*” Malm is not alone in worrying about the effects of gentrification. Dahlstedt (Sydsvenskan, 2016) sees the current upgrading of city districts in Malmö as a continuous gentrification process where groups with less purchasing power are being pushed out of their homes and neighbourhoods, like the transformation of Möllevångstorget. In her article, Britt-Marie Bergström (Sydsvenskan, 2013) expresses the concern that Lina Olsson, doctor in architecture feels when it comes to such urban development processes and gentrification effects that often occurs when building new areas such as Norra Sorgenfri. Olsson argues that the idealized meeting-places are often mentioned as important for integration and variety in vision-documents and plan programs but often gets overlooked when buildings are to fit into the areas.

“Lina Olsson notes that the park spaces in the development area Norra Sorgenfri have been diminished already during the

planning phase. She recognizes how every little bit of open area is sacrificed for childcare building while at the same time municipal resources are cut.”

The situation is also worsened by the fact that small shops in neighbourhoods are outtrivalled by the “*commercial city*”, thus limiting the spaces of traditional meeting-places.

This picture of Norra Sorgenfri is radically different from the one provided by Malmö City in their official documents and also, partly, by its representatives. The news articles demonstrate several critical discourses; ones opposing the public-private partnership model of urban entrepreneurialism, revealing the problematic conditions that have been present in the area and expressing concern about the potential negative effects of gentrification. However, none of the articles suggest any solutions, propose different alternatives or worldviews. But in this case, it is a clear interdiscursivity mix that opposes and could possibly contribute in transforming the dominant order of discourse.

4.6.2 Analysis of discourse as text

A common theme in the news reports was that responsibility to different processes that has been going on and is ongoing in Norra Sorgenfri was given to actors. Responsibility was put on Malmö City and even in some case to individuals. Gunilla Kronvall, the first project leader of the area is portrayed in several articles as the orchestrator of Norra Sorgenfri: “*Malmö City [...] gave her free reign in 2005. The vision was to be small scale and develop organically. Instead of drawing out plans, she talked to people and examined the businesses in the area. [...] Gunilla Kronvall wanted to make as many as possible of the active actors in the area economically accessible and not just getting their opinions. The artists were to be part of the design of the project on behalf of the private property owners. She created economic incentive to conserve old buildings and that those who rent out spaces for lower rents were to be allowed to exploit more. These plans were abandoned in 2008.*” (Arkitektur, Svensson, 2013) The article does not tell why these plans were abandoned, however, most of the early work and ideals of Norra Sorgenfri were clearly construed by Kronvall. When it comes to the gentrification aspects, increased rents and in extension the eviction of the EU-migrants, the correlation between actor and process is for the most part blurred. In sentences like “*The situation is paradoxical: those who move to an ‘untouched’ area will without a doubt dig the grave for the industrial character. You cannot have the cake and eat it too. An areas popularity among artists will in the end inevitably lead to the trailing away of the non-profit cultural activities. All in favour of a well-paid cultural sector with sophisticated taste – who will contribute with growth and attracting more of the same kind.*” (Sydsvenskan, Svensson, 2008) Political decisions like these and others, where it was acknowledged that gentrification would result from the upgrading of areas, were rarely questioned. Only in one case

was Malmö City directly targeted as the cause of gentrification and the reasons behind it were discussed: “*Malmö City has grand plans for both the site and the area – it must be gentrified! If you read the vision- and plan documents from the Housing and Urban Development department, you realize that it is a city district whose potential for exploitation is way too valuable to let the value of the land decrease.*” (KvällsPosten, Malm, 2015). However, Malmö City is generally indicated to be responsible for the processes in Norra Sorgenfri, for good or for bad.

Modalities were mostly objective, even though one subjective modality was identified. The most telling objective modality is exemplified in sentences like “*Middleclassification leads to cities being microscopically planned and becoming boring and undiversified. [...] But what gentrification also will induce in Malmö the blurring of barriers between Rosengård and Centrum when industrial areas are densified – Emilstorp, Norra Sorgenfri and Sofielund.*” It is a purely black and white causality that is presented – this will happen. The only examples of really subjective modalities were found in chronicle by Sofie Dahlstedt in Sydsvenskan, 2016. She argues that “*Of course, there is big difference between Norra Sorgenfri and Möllevången. In Norra Sorgenfri there will be new buildings on unused land. The process is driven by municipal decisions*” and she “*hope(s) that Norra Sorgenfri can be an example of that it is possible to gentrify enough [lagom], and that as many as possible can benefit from the positive effects of the process – above all, I hope that everyone can afford to stay.*” This is, a quite weak subjective modality and alternatives are not necessarily presented and discussed, but rather just a hope for a happy outcome. Nonetheless, these two different ways of presenting the case and the process gives quite different prospects for development and constitutes it in different fashions. One where an objective and unquestionable outcome is inevitable and one where, at least normatively, different outcomes should be possible and even sought after.

4.6.3 Analysis of discourse as social practice

In the light of the news articles it can be suspected that the writers of these articles are not as well informed in the developing process as those actually working at Malmö City since they do not have the same access to information. More than that, it is possible that the authors take a populist stance and that they can gain from having a negative stance – a form of sensationalistic journalism. The non-discursive elements mentioned in previous sections could be of significance. Economic hardships and the geographical location of Malmö, may force papers to write stories that exaggerates and distorts situations to attract interest and readers. However, when it comes to Norra Sorgenfri, the news articles clearly provided a drastically different image of the area than what Malmö City wants to present. In this sense, and with the high number of opposing discourses in mind, the news articles present counter-discourses towards the entrepreneurial city- and neoliberal discourses – at least in some ways. Because, even though there is poignant criticism of the actions of the municipality and the project as a whole and its consequences, there is no

analysis of the causes of why Malmö City plans its new district as it does. There are no signs of significantly different opinions or questioning of the underlying causes.

4.7 Summary and discussion of results

The combined voice of Malmö City, in both its published documents and through their representatives, reveal a strong belief in the success of Norra Sorgenfri. The collaboration with many private actors is believed to play a deciding role in creating a “*diverse*” and “*open*” area. Some of the answers from the interviewees reveal a few administrative difficulties with working with these actors, but nonetheless conclude that the positive aspects are greater than the negative. There is a strong belief that for the area to succeed it must take advantage of its cultural and industrial history. Norra Sorgenfri, compared to Hyllie or Western Harbour, must be an attraction in itself. To achieve this, Malmö City invests heavily in the areas cultural and artistic character and one of the main goals is to attract more cultural activities to the area. While there are a few concerned voices that this investment might lead to increased rents and the eventual bleeding-out of the non-profit artists, it is not something that concerns the majority of Malmö City. The concerns for the gentrification processes are downplayed and dismissed by the fact that no people lives in Norra Sorgenfri yet. It is concluded that this is a paradoxical process, since one of the expected and sought after outcomes is to raise the areas attractiveness, value and the purchase-ability for the future inhabitants.

There is a strong and positive desire to make the public spaces of Norra Sorgenfri truly open and accessible for the public, and for its uses to be non-commercial. It is in the construction of the public spaces that the public has been given a chance to participate and contribute in the creation of Norra Sorgenfri. That said, there is no further ambition for the people’s involvement and participation in the overall planning process between the private actors and Malmö City. In conjunction with this event, Malmö City inserts itself as the leading driving actor of the process and does not support a transformation of the overall order of discourse of the entrepreneurial city and neoliberalism. There are no fundamentally visionary different world-views and the opinions expressed are held explicitly within the accepted statues-que of what can be expressed as *critique*.

The analysis of the news reports of Norra Sorgenfri revealed a contrasting perspective to that provided by Malmö City. Most of the articles were either critical or gave a neutral description of the development process. Concerns of gentrification, pushing out of weaker groups were raised. Problematic relationships with private actors were revealed, an eviction of EU-migrants residing on an empty lot at Industrigatan was brought to light, which exposed, according to some, the plans of Malmö City to gentrify the land and increase its value. This leads back to the question of who the area is for and what will be accepted behaviour in Norra Sorgenfri. However important these critiques are, the articles did not provide any

viable alternatives or suggestions regarding the systemic cause of situations, leaving the developing process of Norra Sorgenfri virtually uncontested.

The analysis of the different aspects of the development project of Norra Sorgenfri reveals that the project may have various negative and positive consequences, both discursive and non-discursive. Discursively it is quite clear that the neoliberal, urban entrepreneurial way of talking about cities is being reproduced. Despite the good intentions of the project and the minor critiques towards it. It is argued that language can either change or reproduce the way social relations and physical building is understood. The way we talk about things have real material consequences. What this implies and what consequences this might have are undoubtedly none-discursive. There is an impending risk that the hopes of Norra Sorgenfri, working as an integration node of the surrounding area and its people, will just be empty words. The paradoxical situation mentioned above is at the epicentre of conflict. When the value of the land increases, the original artist collectives may be replaced by high-paying, value-adding commercial activates. According to the theories and practical examples provided by the current literature on the entrepreneurial city, there is a good chance that this will lead to increased rents for the entire residential area, allowing only certain segments of the population to be able to afford to stay there. The risk is that the potentially democratic, open and accessible spaces will only allow for certain people and behaviours, instead of unmitigated meetings of difference. To return to a comparison with other development projects in Malmö - such as Hyllie that has a more grandiose planning with spectacular architecture, arenas and hotels – it is quite clear that the end results is the same. The means are just different. Just as with Hyllie, it is Norra Sorgenfri as a *place*, that the development efforts are turned towards. Not as an attempt to better the living and working conditions for Malmö and its population as a whole. It is Norra Sorgenfri that needs to be diverse and integrated. Not the people and the entirety of Malmö. Unfortunately, the results might lead to similar effects as with Hyllie and numerous other cities – leaving behind “*vacuum societies*” and displacing neighbourhoods and people. A divided city, with affluent areas on the one hand and poor and degraded areas on the other.

This is a picture far from the hopes and ideals of the right to the city. As Stina Räftegård said; “*it is required that the municipality does something.*” Today it does not seem like the municipality is willing to that *something* that could prevent these negative effects described. The future inhabitants of the district may, possibly, be able to be a part of, and shape their neighbourhoods. But once again, the city air will only set *some* free. The potential outcomes described above mean that Norra Sorgenfri might attract a segment of the population that already have a great opportunity to select, chose and shape their urban life.

Norra Sorgenfri is, of course, but one of many cogs in the wheel, and it would perhaps not matter as a whole if this one area could be produced in a more ‘Lefebvrian’ manner. Which would entail that the inhabitants being allowed to control the surplus values that would be created in the area and be part of and decide

its future orchestration and development. The area would be off-limits for capitalistic and commercial whims and its spaces open and accessible for everyone. Some argue that the municipalities could do more by using their planning monopoly [Planmonopol for Swedish municipalities] to secure a planning process that would allow the possibility of such a future (cf. Thörn, 2006 & Lisa Olsson in Sydsvenskan, 2013). It is true that Malmö City clearly drives and governs the developing process, but the question is in what direction and if it is governed enough. As has been evident by answers from the interviewees, some believe Malmö City's control just creates difficulties. More importantly, is that the development process's direction that Malmö City is taking is very much in favour of the entrepreneurial city, which eventually will take the interest of profit before social justice.

5 Conclusion

This thesis has examined the development project of the new city district Norra Sorgenfri in Malmö, Sweden. It has scrutinized the discursive production as well as the practical formalization of the district and its public spaces from a critical standpoint of the theoretical framework of the entrepreneurial city. After a thorough analysis of Malmö City's official documents on Norra Sorgenfri, interviews with relevant public officials working for Malmö City and the news coverage of Norra Sorgenfri, it is concluded that the project indeed reproduces entrepreneurial city discourses and in extent, a neoliberal discourse order. The effects of this reproduction primarily entails a blurring of the line between the public and private sector in the development process. Moreover, it implies the encouragement of a business climate, specifically tailored for attracting creative industries, while social issues are put aside. Malmö City argues that these industries will raise the attractiveness of the entire area. Instead of promoting good living and working conditions and integration for people, the focus is put on making the new *place* of Norra Sorgenfri integrated and diverse.

Norra Sorgenfri differs from other development projects in Malmö, like Hyllie, mainly in its proportions. Hyllie and to some extent Western Harbour, is far more grandeur in its scale. Norra Sorgenfri will not include large building projects such as arenas and stadiums or spectacular architecture. Rather, Norra Sorgenfri has to be an attraction in itself. Malmö City argue that in order for Norra Sorgenfri to succeed, it must take advantage of its industrial character and history and use the many private actors in the area. Malmö City is nonetheless the main, driving actor in the development of the new district. The direction of the development is, however, fully in line with the entrepreneurial city.

The positive aspects of Norra Sorgenfri concerns the ambitions to make the public spaces of the district truly open to the public – and with the participation of the public continue to develop them for the use of the inhabitants. The public have been encouraged to help (in collaboration with artists) with the design of Norra Sorgenfri's public spaces. However, the main use of Norra Sorgenfri's public spaces seems to be focused on creating an attractive and safe atmosphere for users rather than as open and accepting spaces for meetings of difference. It is concluded that the projects good intentions are at risk of becoming empty words since the effects of raising the value of the land often leads to gentrification, i.e. the pushing out of weaker socio-economic groups and replacing them with high-paying segments of the population. If this is the situation there is a great need for a further organization around the concept of the right to the city - which would allow people to control and be a part of the development processes in cities.

Finally, I would like to return to my final research question here, before concluding the thesis: “*Will Norra Sorgenfri merely be a space of spectacle, a controlled, planned and organized area or a lived space, a space for spontaneous meetings of difference produced by its citizens?*” At the advent of this stage, it should be recognized that the question, much like the initial quote of this thesis by Mitchell, was a normative expression and hope for a different future. It might be too soon to either praise or condemn Norra Sorgenfri. Its completion is still a few years ahead in time and only the future can tell whether Norra Sorgenfri will be a space of spectacle or a lived space. What this thesis has tried to convey, however, is that regular development processes in cities often, if not always, contain underlying or unintended consequences, which, in order for us to have a more just city, needs to be brought to light and questioned.

For further research based on this thesis, I suggest two entry-points. First, there is a need to understand the actual agreements and processes between the governmental branch and the public developers from both social and economic standpoints. This thesis touches on this aspect, but clearly there is a need for a greater understanding. Secondly, I believe one could more closely investigate the meaning, use and potential of urban public space, since I believe they play an important part in shaping city life. This thesis opens up for further research on a broader scale of urban studies with connection to governance, social justice and public spaces.

6 References

- Arendt, Hannah (1998[1958]). *The human condition* . 2. ed. Chicago, Ill.: University of Chicago Press
- Ahrnstein, Ulla (2010). Vad blev det av mångfalds- och integrationstänkarna?, *Sydsvenskan*, 8-11-2010
- Baeten, Guy. (2012) Normalising Neoliberal Planning: The Case of Malmö. In *Contradictions of Neoliberal Planning – Cities, Policies and Politics*. GeoJournal Library, vol. 102, 21-42
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2nd ed. Lund: Studentlitteratur AB
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* . 3 ed. [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Bennewitz, Elin (2012). Unga idéer ska ge debatt, *Byggindustrin*
- Bergström, Britt-Marie (2013). ”Det är folklivet som gör Malmö till en attraktiv stad”, *Sydsvenskan*, 17-2-2013
- Biddulph, Mike (2011). Urban design, regeneration and the entrepreneurial city, *Progress in Planning*, vol. 76, 63-103
- Brenner, Neil, Marcuse, Peter & Mayer, Margit (red.) (2012). *Cities for people, not for profit: critical urban theory and the right to the city*. Abingdon, Oxon: Routledge
- Carlson, Claes, Larsson, Simon & Samuelson, Fredrik (2015). Här töms kåkstaden, *KvällsPosten*, 4-11-2016
- Crouch, Colin (2011). *The strange non-death of neoliberalism*. Cambridge: Polity
- Cloke, Paul –Cook, Ian –Crang, Philip –Goodwin, Mark –Painter, Joe – Philo, Chris (2004). *Practicing Human Geography*. London: SAGE Publications Ltd
- Cassegård, Carl (2014). Contestation and bracketing: the relation between public space and the public sphere, *Environment and Planning D: Society and Space*, vol. 32, 689-703
- Crang, M. (2005) Analysing Qualitative Materials. In R. Flowerdew and D. Martin, eds (2005). *Methods in Human Geography*. 2nd ed. London: Routledge, 218-232

Dahlstedt, Sofie (2016). Går det att gentrificera Malmö lagom?, *Sydsvenskan*, 25-9-2016

Dannestam, Tove (2009). *Stadspolitik i Malmö: politikens meningsskapande och materialitet*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3rd [rev.] ed. Stockholm: Norstedts juridik

Engels, Friedrich (1987[1845]). *The condition of the working class in England*. Harmondsworth: Penguin books

Ehsani, Kaveh (2014). The Production and Politics of Public Space – Radical Democratic Politics and Public Space, *Int. J. Middle East Studies*, vol. 46, 159- 162

Peck, Jamie (2010). *Constructions of neoliberal reason*. Oxford: Oxford University Press.

Fainstein, Susan S (2010). *The just city*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press

Fairclough, Norman (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity

Fairclough, Norman (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London: Longman

Fairclough, Norman, Jessop, Bob & Sayer, Andrew (2002). Critical Realism and Semiosis, *Alethia*, vol. 5;1, 2-10

Fairclough, Norman (2003). *Analysing discourse: textual analysis for social research*. New York: Routledge

Fraser, Nancy (1990). Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy, *Social Text*, vol. 25;26, 56-80

Gehl, Jan (2006). *Life between buildings: using public space*. 6. ed. København: The Danish Architectural Press

George, Alexander L. & Bennett, Andrew (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge, Mass.: MIT

Gillberg, Jonas (2015). Konst ska in i Båghallarna, *Sydsvenskan*, 27-4-2015

Goss, Jon (1993). The “Magic of the Mall”: An Analysis of Form, Function, and Meaning in the Contemporary Retail Built Environment, *Annals of the Association of American Geographers*, vol. 83;1, 18-47

Gregory, Derek & Johnston, Ronald John (red.) (2009). *The dictionary of human*

geography. 5th ed. Malden, MA: Wiley-Blackwell

Gren, Martin & Hallin, Per-Olof (2003). *Kulturgeografi: en ämnesteoretisk introduktion*. 1 ed. Malmö: Liber.

Habermas, Jürgen (1989). *The structural transformation of the public sphere: an inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge: Polity Press

Hall, Peter Geoffrey (2002). *Cities of tomorrow: an intellectual history of urban planning and design in the twentieth century*. 3. ed. Malden: Blackwell Publishing

Hall, Peter (2014). *Cities of tomorrow: an intellectual history of urban planning and design since 1880*. Fourth edition

Hall, Tim & Hubbard, Phil (1996). The entrepreneurial city: new urban politics, new urban geographies? *Progress in Human Geography*, vol. 20;2, 153-174

Harvey, David (2008). The Right to the City, *The New Left Review*, vol. 53, 23-40

Hartley, John (1992). *The politics of pictures: the creation of the public in the age of popular media*. London: Routledge

Harvey, David (1973). *Social justice and the city*. London: Edward Arnold

Harvey, David (1989). From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism, *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography*, vol. 71;1, The Roots of Geographical Change: 1973 to the Present (1989), 3-17

Harvey, David (1992). Social Justice, Postmodernism and the City, *International Journal of Urban & Regional Research*, vol. 16;4, 588-601

Harvey, David (1996). *Justice, Nature and the Geography of Difference*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Harvey, David (2000). *Spaces of hope*. Berkeley, Calif.: Univ. of California Press

Harvey, David (2001). *Spaces of capital: towards a critical geography*. New York: Routledge

Harvey, David (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.

Harvey, David (2006). Space as a Keyword. In Castree, Noel & Gregory, Derek (red.) (2006). *David Harvey: a critical reader*. Oxford: Blackwell

Harvey, David (2007). Neoliberalism and the city, *Studies in Social Science*, vol. 1;1, 2-13

Harvey, David (2012). *Rebel cities: from the right to the city to the urban*

revolution. London: Verso

Holgersen, Ståle (2014). *The rise (and fall?) of post-industrial Malmö*. Lund: Lund University Press

Jacobs, Jane (1961). *Death and Life of great American Cities*. New York: Random House

Jessop, Bob (1994). Post-Fordism and the State. In Amin, Ash (red.) (1994). *Post-Fordism: a reader*. Oxford: Blackwell

Jessop, Bob (1998). The rise of governance and the risk of failure: the case of economic development, *International Social Science Journal*, vol. 50;155, 29-45

Jessop, Bob (2001). Capitalism and its future: remarks on regulation, government and governance, *Review of International Political Economy*, vol. 4;3, 561-581

Khakee, Abdul & Elander, Ingemar (2001). Svensk samhällsplanering: i början av ett nytt millenium. In *Den nya bostadspolitiken / red.: Anders Lindbom*, 219-253

Khon, Margaret (2008). Homo Spectator – Public space in the age of spectacle, *Philosophy & Social Criticism*, vol. 34;5, 467-486

Larsson, Lennart (2015). Klart för första huset på bussgaragetomten, *Skånska Dagbladet*, 13-11-2016

Larsson, Lennart (2016). Skolstrid avslutat efter mer än tre år, *Skånska Dagbladet*, 24-6-2016

Lees, Loretta (2004). Urban geography: discourse analysis and urban research, *Progress in Human Geography*, vol. 28;1, 101-107

Lefebvre, Henri (1991). *The production of space*. Oxford: Basil Blackwell

Lefebvre, Henri (1996). *Writings on cities*. Cambridge, Mass.: Blackwell

Lefebvre, Henri (2003). *The urban revolution. Minneapolis*, Minn.: University of Minnesota Press

Low, Setha M. & Smith, Neil (red.) (2006). *The politics of public space*. New York: Routledge

Madanipour, Ali, Hull, Angela, Healey, Patsy (eds.) (2001). *The Governance of Place. Space and Planning Processes*. Hampshire: Ashgate Publishing

Madanipour, Ali (2003). *Public and private spaces of the city*. London: Routledge

Malm, Victor (2015). Cyniska omtankar, *Expressen*, 31-10-2015

Malmö Stad (2005). Aktualisering och komplettering av Malmö's översiktsplan

Malmö Stad (2006a). VISION NORRA SORGENFRI -INFÖR OMVANDLING OCH PLANARBETE

Malmö Stad (2006b). Norra Sorgenfri Kulturhistoriskt underlag inför planprogram

Malmö Stad (2007). Malmö Stad, Fastighetskontoret Norra Sorgenfri. Markmiljöutredning

Malmö Stad (2008). NORRA SORGENFRI PLANPROGRAM

Malmö Stad (2010). NORRA SORGENFRI STADSRUM

Malmö Stad (2012-2013). NORRA SORGENFRI GESTALTNINGSPROGRAM KV SPÅRVÄGEN

Malmö Stad (2013a). Förstudie Byggprojekt INDUSTRIGATAN 8116

Malmö Stad (2013b). Förstudie kring ett konstprogram för Industrigatan i Norra Sorgenfri, Malmö

Malmö Stad (2013c). LAGA KRAFT Dp nr 5 102 Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden

Malmö Stad (2013d). PLANBESKRIVNING, Dp 5102. Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden i Malmö

Malmö Stad (2015). NORRA SORGENFRI Hållbarhetsstrategi

Medic, Natalie (2014). EU-migranter vräks från ödetomten, *Sydsvenskan*, 23-10-2014

Mitchell, Don (2003). *The right to the city: social justice and the fight for public space*. New York: Guilford Press

Mukhtar-Landgren, D. (2005) Den delade staden – välfärd för alla i kunskapsstaden, Malmö, *Fronesis*, vol. 18, 120-131.

Neal, Zachary (2010). Seeking common ground: three perspectives on public space, *Urban Design and Planning*, 1-8

Park, E Robert (1915). The City: Suggestions for Investigation of Human Behavior in the City Environment, *The American Journal of Sociology*, vol. xx;5, 577-612

Peck, Jamie (2004). Geography and public policy: constructions of neoliberalism, *Progress in Human Geography*, vol. 28;3, 392-405

- Peck, Jamie (2014). Entrepreneurial Urbanism: Between Uncommon Sense and Dull Compulsion, *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, vol. 96;4, 396-401
- Pedersen, Hermod (2012). Parken som slutade som industri, *Sydsvenskan*, 6-9-2012
- Pedersen, Hermod (2013). "Vi hade en hiskelig press på oss", *Sydsvenskan*, 21-11-2013
- Pedersen, Hermod (2014). Nya tankar om bussgaragen, *Sydsvenskan*, 25-11-2014
- Hermod, Pedersen (2016). Ett nytt östra Malmö ser dagens ljus, *Sydsvenskan*, 10-2-2016
- Purcell, Mark (2002). Excavating Lefebvre: The right to the city and its urban politics of the inhabitant, *GeoJournal*, vol. 56, 99-108
- Purcell, Mark (2013). The right to the city: the struggle for democracy in the urban public realm, *Policy & Politics*, vol. 43;3, 311-327
- Rankinen, Matias (2016). Bilarna brinner på löpande band, *KvällsPosten*, 12-8-2016
- Samuelson, Fredrik (2015). Migrant bråket, *KvällsPosten*, 5-11-2015
- Sayer, A (1992). *Method in Social Science: A Realist Approach*. 2nd ed. Oxon: Routledge
- Sayer, A (2000). *Realism and Social Science*. London: SAGE Publications
- Sennett, Richard (1977). *The fall of public man*. 1. ed. New York: Random House
- Siegel, Fred (1995[1992]). Reclaiming our public spaces. In Kasinitz, Philip (red.) (1995). *Metropolis: center and symbol of our time*. New York: New York University Press
- Soja, Edward W. (2010). *Seeking spatial justice*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Smith, Neil (1996). *The new urban frontier: gentrification and the revanchist city*. London: Routledge
- Sorkin, Michael (red.) (1992). *Variations on a theme park: the new American city and the end of public space*. 1. ed. New York: Hill and Wang
- Stachcli, A Lynn (1996). Publicity, privacy, and women's political action, *Environment and Planning D: Society and Space*, vol. 14, 601-619
- Stake, R. E. (1995) *The Art of Case Study Research*. London: SAGE Publications
- Svensson, Julia (2013). De jagar nyckeln till staden, *Arkitektur*, 23-8-2013

Svensson, Per (2010). En stad av grus, *Sydsvenskan*, 5-2-2010

Swyngedour, Erik, Moulaert, Frank & Rodriguez, Arantxa (2002). Neoliberal Urbanization in Europe: Large-Scale Urban Development Projects and the New Urban Policy, *Antipode*, vol. 34; 3, 542-577

Thörn, Catharina (2006). Kampen om staden och offentlighetens omvandling. In Ove Sernhede & Thomas Johansson, red:er (2006). *Storstadens omvandlingar: postindustrialism, globalisering och migration*. Göteborg: Daidalos.

Valentine, Gill (2005). Tell me about...: using interviews as a research methodology. In Flowerdew, Robin – Martin, David (Eds.) (2005). *Methods in Human Geography*, 2nd Ed. Essex: Pearson Education Limited, 110-127

Winchester, Hilary P.M. – Rofe, Matthew W. (2010). Qualitative Research and Its Place in Human Geography. In Hay, Ian (Ed.) (2010). *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford University Press, pp. 1-25

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB

Young, Iris Marion (1990). *Justice and the politics of difference*. Princeton, N.J.: Princeton Univ. Press

Zukin, Sharon (1995). *The cultures of cities*. Oxford: Blackwell

7 Appendices

7.1 Appendix A

List of interviews and official documents

7.1.1 Interviews

- Ted Gustavsson – The interview took place Mars 31, 2016. Ted Gustavsson works at “*Stadsbyggnadskontoret*” at the planning section in Malmö Stad. Gustavsson is the project coordinator for the whole Norra Sorgenfri development.
- Tobias Stack - The interview took place April 11, 2016. Tobias Starck is a landscape architect working at “*Gatukontoret*” in Malmö Stad.
- Stina Räftegård - The interview took place April 14, 2016. Stina Räftegård works at “*Fastighetskontoret*” with exploitation of land in Malmö Stad. Project leader for ”*Kvarter Spårvägen*” in Norra Sorgenfri.
- Pernilla Theselius - The interview took place May 27, 2016. Pernilla Theselius works at “*Gatukontoret*” as project leader and architect for Malmö Stad.
- Julia Anshelm – Mail interview, October 31, 2016. Julia Anshelm works at “*Stadsbyggnadskontoret*” as an architect dealing with building permits for Malmö Stad.

7.1.2 List of official documents

- Malmö 2005 Aktualisering och komplettering av Malmös översiktsplan (Malmö 2005)
- VISION NORRA SORGENFRI -INFÖR OMVANDLING OCH PLANARBETE (Malmö (a) 2006)
- Norra Sorgenfri Kulturhistoriskt underlag inför planprogram (Malmö (b) 2006)
- Malmö Stad, Fastighetskontoret Norra Sorgenfri. Markmiljöutredning (Malmö. 2007)
- NORRA SORGENFRI PLANPROGRAM (Malmö 2008)
- NORRA SORGENFRI STADSRUM (Malmö 2010)
- NORRA SORGENFRI GESTALTNINGSPROGRAM KV SPÅRVÄGEN (Malmö 2012-2013)
- Förstudie Byggprojekt INDUSTRIGATAN 8116 (Malmö (a) 2013)
- Förstudie kring ett konstprogram för Industriegatan i Norra Sorgenfri, Malmö (Malmö (b) 2013)

- LAGA KRAFT Dp nr 5 102 Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden (Malmö (c) 2013)
- PLANBESKRIVNING, Dp 5102. Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden i Malmö (Malmö (d) 2013)
- NORRA SORGENFRI Hållbarhetsstrategi (Malmö 2015)

7.2 Appendix B Interview Guide & Transcribed Interviews

7.2.1 Interview guide

Interview guide

The overall aim and question to keep in mind: "This thesis will in particular look at the use of the new areas public spaces as spaces for democracy or for spectacle?"

The interviews conducted will be of an intensive and flexible kind. The purpose of the interviews are regarded as conversations with a purpose to gain information and gain both practical and normative insights of official's views on the development area.

Start of with a personal introduction of not only myself but with the aim of my thesis and of the interview at hand.

Ask questions about their position/role in the project and then start with the real questions:

Subcategories to the *big* question: a) how will the people of norra sorgenfri get the chance to participate in the production of the new area?

b) what are the visions and practical plans for the area?

c) how do norra sorgenfri differ from precious, similar projects like these (e.g. w harbor and hyllie)

Questions to the subquestions, the aim of these questions will be to bring out spontaneous answers from the interviewee: a) – have any participatory meetings with the public taken place (such as a medborgardialog for example), and if not will there be any in the future?

- how do you inform the public of such meetings?

- will there be any follow-up of such meetings?

- have you heard of any particular opinion/apprehension of the Norra Sorgenfri project – both from the public and from politicians – people in position of influence?

-when will the project, in your opinion be finished, and will it hold to what it promises?

b) – what are the actual visions and hopes about Norra Sorgenfri? – what are your visions?

What do you think of the project, positive/negative?

- is the geographical place of norra sorgenfri important – in what way (historically, economically, spatially)– for Malmö?

- since most of the area is private, how will you work together with the different stakeholders in developing the area? What practical part will Malmö Stad have in the actual construction of Norra Sorgenfri (perhaps only the public space) and how will you go about?

- do you believe there is a risk that the project only will be seen as a show-case rather than actually fulfilling any vital function – I mean housing, social integration, job creation etc?

c) – simply how do you consider this project as different from the other large development projects such as Western Harbour and Hyllie?

-how are you going about it differently?

If answers have not been satisfactorily given; I will ask more direct questions more in line

with what I want to know like; - how will the public spaces be used? - how will they be

created and for whom (will private interests create them and thus have private control, or will the municipality, and thus be open to all, at least in principal?) –

End with asking if he/she wants to add something/ask me something

Now, this is no set guide, and it doesn't follow any particular order. Questions may arise during the interview.

7.2.2 Stina Räftegård

Interview: Stina Räftegård

The interview took place April 14 2016. Stina Räftegård works at "Fastighetskontoret" with exploitation of land in Malmö Stad. Project leader for "kvarter Spårvägen" in Norra Sorgenfri. The interviews and thus the transcriptions are done in Swedish and have been kept in part in spoken language. The parts that have been more formalized into written language is considered not to have any significant affect and I maintain that nothing of value have been lost.

I = Interviewer

S = Participant

I: Jag har kört med några standarfrågor innan så jag tänkte fortsätta med dem. Jag tycker det är viktigt att få reda på dels dina egna men också Malmö stad och fastighetskontorets visioner och hoppet för Norra Sorgenfri, både från början och i dagsläget.

S: Nä men alltså det finns ju, du har ju läst på om visionen om sorgenfri [skrattar] och dess omvandling, och man kan ju säga det att staden har den gemensamma visionen kring området, sen vi olika roller liksom själva, vi kommer ju i ett genomförande och tänker mycket på ekonomin och genomförbarheten och så, och då ser vi att det är ju tufft att omvandla ett sånt område helt enkelt. Speciellt om marknaden kanske inte på topp i vissa perioder och så vidare. Det har ju tagit lång tid kan man tycka innan något händer, men då ska man ju också komma ihåg att här har vi ju gammal industrimark, som har vart förorenad, vi har liksom massor med befintliga byggnader som vissa är kulturminnesvärda, vissa ska rivs och fastighetsägare som kanske har pågående verksamhet i sina lokaler... så de har kanske ingen morot att vara med på den här utvecklingen liksom, de har investerat, de är förvaltare, de är inga fastighetsutvecklare utan snarare förvaltare som hyr ut sina lokaler och tycker väll att det fungerar väll alldeles utmärkt. så att man har en väldigt heterogen fastighetsägarstruktur eller vad man ska säga i området, om man då jämför med, ja men som Hyllie, där vi äger all mark, det är åker och så... och ändå där tar det ju lite tid innan man kommer igång, så vi ser väll kanske lite mer sådär kring genomförandet och viss liksom försiktighet. Kommer hela det här verkligen utvecklas på de sättet? Vi tror kanske inte det riktigt. Som planprogrammet då är det ju 2500 bostäder tror ja total, och det är liksom, i och för sig lång fram, men jag tror att... dels kommer det in nytt hela tiden, det har kommit in en skola, det har kommit in flera förskolor och så vidare, och då innebär det att bostäder får stryka på foten i viss utsträckning så att säga...

I: Men i Norra Sorgenfri, finns det någon skola? Norra Sorgenfri gymnasieskola lades väll ned eller flyttades?

S: Ja de har flyttat ut och där är väll inte riktigt säkert hur det kommer bli i framtiden med det, men denna skola jag pratar om är en ny skola som ska byggas i kvarteret Brännaren. Och det kom till, i planprogrammet var den inte med. Förskolor var med ganska många, men inte, man kanske inte hade tagit riktigt... haft med sig utemiljön riktigt i den utsträckning som det krävs... så att där fick ju också ytor tas i anspråk för det, och det tar ju sin plats så att säga. Förlåt, men din fråga var? [skrattar] Jag bara pratar, nej men det är ju mer liksom visionen om det är ju att få till den här utvecklingen, liksom för Spårvägens del är ju tanken liksom att det ska kunna vara ett startskott. Även där har det vart liksom en lång process och så vidare, trots

att vi har ägt marken då och haft rådighet över den, så har det varit väldigt mycket med sanering och mycket sådana bitar. Nu har det ju börjat byggas där och det är ju fantastiskt liksom [skrattar]. Men just det här, allt det jobbet man gör innan liksom, har ju tagit mycket tid. Alla som jobbar med det tycker det är väldigt kul.

I: Men marken där är sanerad [Spårvägen]? Men inte alls i hela Norra Sorgenfri?

S: Nej det är den ju inte, och sen så kan man ju säga alltså... den är sanerad Spårvägen, men det finns fortfarande delar som inte är kring bussgaraget, de har gjort rivningar och så vidare. Så där finns faktiskt en hel del... de håller faktiskt på just nu och sanerar vissa delar ytterligare. Så att... men visionen är ju liksom att det ska bli en småskalig innerstadskärna, och mycket tänker jag det här med... det finns ju väldigt höga ambitioner på många plan i det här planprogrammet och det är ju liksom en rätt tuff uppgift att förverkliga det här planprogrammet [skrattar], det är många här som sprungit på olika håll såhär... men jag tror att man får liksom hitta den nivån i dialogen med de som utvecklar att man kanske inte kan vara "top notch" på alla bitar liksom, utan det som jag liksom har tänkt mycket kring Spårvägen och den här dialogen är gemensamheten att vi gör detta tillsammans. Att de också ska känna, byggherrarna, att det inte är kommunen som står och slår med piska, utan att vi lyssnar på dem också. För det är ju det som varit också att man bjudit in så många aktörer som vi har gjort här då. Då vill man ju också ta tillvara deras tankar och deras kompetens kring detta och även då försökt jobba med gemensamma lösningar i området.

I: Jo för det var väll också en av mina funderingar, eftersom det just är så himla många privata aktörer... ni arbetar tillsammans med dem för att skapa de gemensamma utrymmena och byggnaderna... hur har det gått och så vidare?

S: Ja, man har lite olika. Det här som jag pratar om nu, kvarter Spårvägen, då är det ju vi som är markägare från början, och då har vi ju liksom en annan påverkan än vad vi annars har, så där kan vi ju liksom sätta upp, dels i detaljplanen styrs det mycket, men sen så även i våra avtal. Så där har det väll liksom varit en bra dialog så... men det som man ska ha med sig också är att när det blir så småskaligt som det är här, så får de ganska små projekt, varje byggherre har kanske fyrtio – femtio lägenheter var, som är ganska liten volym för dem för vad de är vana vid att jobba vid ofta... och då, ja, det ställer ju såklart ekonomiska följder av det också liksom att etablera för att bygga... ja men dra igång hela apparaten för att bygga fyrtio lägenheter när man på ett annat område har en större rådighet över egen mark och kan bygga tvåhundra lägenheter och så vidare... så att varje liksom grej man lägger på extra blir ju som en stor tröskel för varje byggherre... så det är ju där man måste hitta liksom, det här... det har varit en resa att ha med sig alla de här byggherrarna genom hela det här detaljplanearbetet, det har vart tungt för många tror ja. Men nu när det börjar bära frukt så börjar man ju... nu är vi äntligen här va!

I: Jo, för Malmö har väll ändå dragit ganska väll i det här? Och MKB har väll ändå varit med bra från början och dragit i det här liksom...

S: Jo det har de ju, men jag tror att man ska... med facit i hand ska man ha respekt, nej men man ska ha alltså, för det låter ofta när man ska ha byggherrdialog, vi ska ha om detta vi ska ha med fastighetsherrarna och så där, det låter ju väldigt bra, och det är det ju i många avseenden, men man ska också ha respekt för deras tid och kraft de lägger ner i det... för det är ju ingen som är, här kan jag tycka att vi satte igång lite för tidigt med byggherrdialogerna... heldagar med byggherrdialog då de satt heldag och lyssnade på det ena och det andra, och där vi liksom ville prata om allt i projektet och fram... de var inte där, de kanske satt med en ide kanske... de har ju också en ordning hos sig, med sina styrelser och sånt och sina investeringsbeslut och allt, och då kanske inte de har liksom den tiden att kunna lägga ner massa resurser i ett projekt. Så att...

I: Hur har du, eller ni, gjort det annorlunda?

S: Nej det är ju också både hur staden och fastighetskontoret jag kan... det kanske mer är en personlig... eller en sak kan jag ju, som säkert hela fastighetskontoret och staden också står för är ju att jag tycker att vi i staden skulle kommit lite längre först innan vi bjöd in byggherrarna. För att det var vissa frågor vi inte var eniga i, där vi inte riktigt hade landat i hur vi ville ha det... och det blir inte riktigt schysst utåt att inte staden kan vara enade, och så ändå måste man försöka vara det ändå... så jag kanske tycker att vissa stora delar skulle man ha satt innan man bjöd in byggherrarna. Här valde man ju att ha med dem genom hela detaljplanen. Det finns ju både för och nackdelar i det, på det sättet man får ju också... den är ju ganska detaljerad detaljplanen [Räftegård tar fram ett pappers ex av detaljplanen för kvarteret Spårvägen]... nej men just att det är ganska "tight" och i det här är det ju till exempel fyra projekt i ett litet kvarter, att en sån plan kan ju också vara svår att göra för planhandläggaren om man inte har aktörer inne och vet att man har den dialogen. Det är ett annat krav på detaljplanen att den måste vara lite mer flexibel. Och där finns det ju såklart, hur flexibel kan en plan va? Och vad stadsbyggnadskontoret känner inför det, som har planmonopolet... så det finns inga lätta svar men just att man sätter vissa grejer och är helt överens om det innan... det hade vi gjort men det fanns liksom mer att...

I: Ja men hur tidigt är det här nu du pratar om? När ni hade dessa möten då?

S: Vi bjöd in byggherrarna 2011 då...

I: Okej, intressant.

S: Sen har man ju inte alls samma, med de privata fastighetsägarna så att säga, där har vi ju inte alls samma rådighet. Jag menar om de har sin verksamhet eller fastighet... jag menar det vi kan göra i planläggning när de planlägger så skriver vi ju avtal vilka avgifter och så vi ska ta ut med gator och det som behövs i utbyggnad så att säga...

I: Jo för det där undrar jag lite över, dels de offentliga rummen alltså... hur funkar det med ägandet och utvecklandet där?

S: Man kan säga såhär, att när det är ett sånt här projekt där staden äger marken, ligger ju hela ekonomin hos oss, alltså fastighetskontoret. Vilket innebär att vi står för investeringen för hela projektet, för gator och torg och annat. Men det är de som handlar upp det och har ansvar för den utformningen och sen så får de rapportera sin ekonomi till mig hela tiden, för jag har total ekonomi för hela området...

I: Men det är inte skattepengar?

S: Nej, detta är exploateringspengar. I detta projekt går vi inte med några skattepengar. Detta är ju vår investeringsbudget som vi har på tekniska nämnden, och där har ju vi, vi är ju en av de få som har en budgeterad intäkt. Så vi kostar ju inte för kommunen, utan vi levererar in en vinst till kommunen varje år. Men då får vi ju så klart investeringsmedel för att kunna dra in den vinsten [skrattar], och då är det ju bland annat den här gatuutbyggnaden. Så att det ingår för de som bygger här och köper marken av oss, de betalar inget för gatorna alltså, det gör vi. Och sen när det är färdigbyggt då lämnar vi över allmän plats till gatukontoret för förvaltning, så de förvaltar den.

I: Ja men va bra, då blev det lite klarare.

S: Ja men det är inte helt enkelt, för det är lite olika i olika projekt. I vissa projekt, som i det här projektet är det inga nettopengar i skattepengar tillskjutet. Men det kan det vara i vissa projekt om man ser att den här utbyggnaden, ja men alltså om det hade varit en ännu större gata [hypotetiskt exempel] här som man kanske kände att det är mer ett eget projekt. Det kan jag faktiskt säga det, att Industrigatan är ju det. Industrigatan är ett separat projekt som gatukontoret driver då. Såklart finns det ju massor med projekt som gatukontoret driver och har ekonomin och investeringen och allting på. Men när det är våra såna här exploateringsprojekt, det är det ju när det är kvartersmark som ska omvandlas och den omvandlingen genererar att man måste bygga ut gator och torg, då ska det ingå i exploateringsprojektet, vår ekonomi...

I: Men kommer de andra, alltså, delområdena utvecklas i liknande sätt...

S: Det blir liknande sätt, men då står ju inte vi, fastighetskontoret, för kostnaden, utan då står ju gatukontoret och sen med finansiering av de exploatörerna...

I: För de flesta andra områdena är väl nästan helg privatägda väl? Delområdena alltså...

S: I delområdena ja...

I: Jo, jag undrar lite det här med industrigatan... det är ju mycket i programplanen och visionsplanen att det ska bli massa attraktioner och så och jag undrar bara vad det ska vara och hur de ska gåt till...

S: Jo det finns en del såna tankar om ute gym och löparbana så det har hon, bäst koll på, Pernilla [Pernilla Theselius] alltså... men om man ser de offentliga, alltså det som jag tänker med de offentliga ytorna som jag ser det här i Spårvägen... är det ju mycket gatukontoret och Tobias som du pratar mycket med såklart som utformar dem och tänker kring det, men liksom i vår roll här och det som jag liksom har pratat om det gemensamma i att hitta lösningar är det ju bland annat den här sophanteringssystemet som vi har i området... jag var precis på Malmö högskola och pratade om detta. Då är tanken såhär att, eller normalfallet är ju såhär att alla löser sin egen sophantering, på gården eller på bottenvåningen till exempel. Här när vi har det här småskaliga, det är väldigt små gårdar, det är små tilldelningar, byggrätter, det blir att det knapar ju antingen gårdsyta som är väldigt värdefullt för dem där de ska få plats med allt annat då, cyklar... grönska, vad man nu kan tänka, eller annars om de lägger det inne i deras byggnader går det ju bort en lägenhet eller två kanske... så att då så började vi prata om det gemensamma, nån gemensam lösning för hela, området [det handlar om en gemensam sophantering för de framtida hyresgästerna]... men den här lösningen man kommit fram till, vi har varit inne på sopsugsanläggningar, vi har vart på olika tankningar på hur vi ska lösa detta, gemensamhetsanläggningar eller hur vi skulle lösa detta... men det vi kom fram till tillslut det var att man ska ha två ställen här [Räftegård pekar på tidigare nämnda detaljplan] och här där man har alla åtta fraktioner i underjordiska UVSer... att man har två... nej men själva tanken är att man har åtta såna här och åtta såna här, så slipper man ha sophus i byggnader. [...] man kan säga att där är tre parter egentligen, gatukontoret, VA Syd och byggherrarna, och jag är väl någon sådär samordnare mitt emellan [skrattar] och kanske lite kring byggherrarnas situation hur det ska funka med helheten... Gatukontoret har fått frånga lite av sina principer genom att upplåta allmän plats för att placera ut de här... allmän plats är ju väldigt, liksom, vad ska jag säga... det är ju en stark princip att det ska vara för allmän nytta, det ska inte vara för några enskildas nytta på det sättet. Men det har man fått frånga något här. Och VA Syd tar på sig då ägandet av den här investeringen av det här systemet och ägandet av det, förvaltning. Och ska de även göra en sån här ÅVC. Återvinningscentral. Kvartersnära återvinningscentral [...] ja men det ska bli nått mer, dels avfallet, och så kan man också ha workshoppar, bytेशörnor man kan ha nått café också. På detta sättet får man ju liksom en ökad rörelse i området, man liksom... jag tänker mig att liksom istället för att gömma undan sophantering, så lyfter man upp det till något positivt genom att ha den här samlingsplatsen. Och förhoppningsvis får folk att röra sig mer till fots i området, man känner att man tillsammans vill hålla de här grejerna fina, trevliga och bra, och även öka att öka medvetenheten. Den här ska ju kunna vara bemannad så man kan utbilda och informera om sophantering och hur det fungerar, ja att man ser det som en självklar del av vardagen. Det är ju ingen jättenyhet, med matfallsavkvarn eller nått det. Utan det som är unikt är ju den här helhetslösningen där alla frångår sina principer lite för att man ska uppnå det här, och då hoppas man ju lite på det här. Så då hoppas man ju lite att det kan bli lite så här att man utnyttjar ute ytorna och så här.

I: Det låter som ett jättespännande, roligt, projekt för att koppla samman de nya som ska bo där liksom...

S: Ja då gäller det ju att man utbildar de lite om kommer och så

I: Ja, hur ska ni göra det i såna fall?

S: Ja för de som ha hyresrätter ligger det ju på förvaltarna och de måste de ju liksom ta på sig, byggherrarna, att informera kring det här hur det fungerar och så där...

I: Ja [skrattar] får hoppas det finns tillräckligt med incitament för att byggherrarna ska informera och göra det då...

S: Mm, ja nej men det gör ju det. Det gäller att det fungerar i hela ledet liksom...

I: Men hur blir er roll i såna fall då? Skulle ni trycka på och pusha?

S: Nej, vi litar väl på dem så till vida... Men sen ligger det ju också i det här med VA Syd, det är ju de som kommer äga det här ledningarna, så de kommer ju självklart vara måna om att det här fungerar, och så jag tror att det kommer bli nått med det här... att man kommer jobba med informationskvällar och andra utskick om hur det här ska fungera så, det är både på VA Syd och byggherrarna... sen en annan gemensam grej är väl parkeringshuset... men det blir väl också att det ökar rörelsen i områdena. Här är parkeringshuset då [Räftegård pekar i detaljplanen] med lite andra funktioner, handel och kontor och bostäder också här på sidan. Men då, de här andra projekten runt omkring köper sina bilplatser här i garaget. Det är ett kvarter till här längst ut också som kommer bygga garage men annars är det det här P-huset som man tänker att man går och plockar sin bil, om man nu har någon bil, på morgonen, och det skapar ju också rörelse i område och liksom också en gemenskap kring det. Det är också tanken att det ska finnas bilpool och så vidare.

I: Hur många bostäder skulle det vara just i Spårvägen?

S: Det är lite, det skulle kunna bli upp mot åttahundra här, och det är blandat både bostadsrätter, hyresrätter och radhus. En förskola är det också här, och så är det LSS boende och [svårt att uppfatta] ... och så vidare. Sen finns ju det här bussgaraget också... som finns väldigt mycket tankar och diskussion kring. Det har vart en sån där liksom... ja det är nog det som det har pratats mest om internt i kommunen om det där bussgaraget. Man har legat många sömnlösa nätter över den byggnaden.

I: Jo... som jag förstår har det väl blivit några bakslag och så där med marken och sånt, och rivningar?

S: Ja alltså grejen är det att där... där får väl vi ta på oss ekonomi, genomförandekepsen liksom och hur det är för att det garaget när vi började det projektet har det varit tolv tusen kvadratmeter gammalt kallgarage, och så var ju då visionen att det där ska fyllas med diverse olika aktiviteter och kultur och öppet för allmänheten och det skulle vara väldigt kreativ verksamhet och samtidigt ska den bevaras den här gamla byggnaden... och det är en ofantlig kostnad för att kunna renovera upp en sån gammal byggnad till den standarden man skulle behöva för att kunna hyra ut det. Sen är många av de här näringarna eller liksom som har, vi har ju fått väldigt många påringningar "får vi va där och göra det?", "får vi ha en utställning där?", "får vi ha en fest där?", "får vi ha en konsert där?", men det har vart i så dåligt skick så vi som ägare har inte kunnat hyra ut det och ha ansvaret för att ingenting händer med byggnaden och så vidare. Så att det har vart en historia där liksom kring hur mycket ska bevaras och hur ska vi gå på det här med rivning och så vidare. Nu har vi ju rivit ner så det är bara, bara [skrattar] det är ändå två tusen tvåhundra kvadrat då som är kvar. Du kan tänka hur stort det var från början. Men det har stått bussar där, och spilld olja, och i betongen har vi hittat arsenik och så där... så vi fick ju lov att riva det, den största delen av det. Ska man ta tillvara en sådan byggnad, allt vad det innebär med de kostnaderna omkring det, krävs det då att hyresgästerna är stabila och kan bekosta sådana hyror som det genererar.

I: Mm, eller hur menar du nu? Att det förväntas att bli höga hyror här eller?

S: Ja alltså, hyrorna speglar ju vad det kostar att renovera den här byggnaden och det är ju... det skulle jag säga att det är i princip dyrare än att bygga nytt, att renovera en sån. För vi kommer behöva gå ner, det är föreningarna under den här, flera meter ner, så vi måste gå ner under och sanera här och samtidigt försöka bevara byggnaden och det är vi fortfarande inte

riktigt hemma i hur riktigt det ska gå till, vi har inte fått det sista beslutet från miljöförvaltningen.

I: Men det kommer renoveras alltså...?

S: Ja, det är sagt det ska ju vara kvar det här. Men, då är det så att om det ska vara en byggnad i kommunal regi, då det naturliga att stadsfastigheter äger byggnaden, det är inte vi. Vi [fastighetskontoret] äger den i nuläget för att det ligger på en exploateringsfastighet, och då är det ofta såna byggnader som ska rivras. Men som den ska här nu bevaras och renoveras upp, då är det stadsfastigheter som ska äga och förvalta den och sen hyra ut den som tur va, och här är ju tanken att kulturförvaltningen ska hitta de aktörer som ska va... och utan att ljuga allt för mycket är väll kanske de kulturella aktiviteterna inte kända för att ha jättemycket pengar att betala hyra för direkt [skrattar]. Så att det är ju liksom den ekvationen som man måste hitta på nått sätt. Stadsfastigheter ska ju renovera upp detta nu och ta ut en hyra, för att gå runt i sin kalkyl.

I: Så det är möjligt att det blir nått helt annat där än kultur alltså?

S: Nä alltså, det är ju sagt att det ska va så alltså, så att så länge den, så som de jobbar fram det förslaget nu... min gissning är det kommer komma fram ett förslag på hur det kommer se ut med föreslagen hyra och kulturförvaltningen får ju på nått sätt hantera den, och då får de gå upp med nått förslag till sin nämnd, alltså som ”ja men vi har tänkt att de här och de här och de här ska in, de kan betala såhär mycket. Vi måste liksom ha utökat kommunbidrag”. Alltså någonting måste politiskt tas för att man ska hitta rätt där tror jag. Det beror ju på, de kan ju in nån hyresgäst som är lite mer kommersiell eller så... så att det ligger inte riktigt i våra händer. [...] förhoppningarna är ju att man ska hitta ett koncept här som fungerar och som ger det kulturella värdet till området, för det är ju nått man haft med sig hela tiden, att man har kvar de kulturella näringarna i området och så vidare, att de spela sin roll. Men det finns ju också det här liksom att anledningen till att alla de här konstnärskollektiven befinner sig i området är ju just för att där är låga hyror, och det är rivningskontrakt i princip. Om man då bygger nytt är det ju inte säkert att de ens vill vara där, eller definitivt ens har råd...

I: Ja det var väll lite av en undran hur tankarna går runt det där, för framtida hyror liksom. För det kommer ju förmodligen kanske bli ökade hyror liksom. Det är ju alltid en risk med nya utbyggnads...

S: Ja men det kommer det ju bli. Det är ju betydligt billigare att kanske hyra in sig i nått av de gamla kontorshusen här än att [svårt att uppfatta]... det måste man ju vara ärlig med. Det är ju ingen som kommer bygga nånting och gå med förlust för att främja nått annat... alltså då krävs ju att kommunen gör nått.

I: Så finns det andra byggnader här i området också som konstnärer skulle kunna ta?

P: ja alltså de har ju lokaler i sina projekt, det finns ju lokaler i bottenplan. Så där skulle de ju också kunna hyra i sig såklart. Men då är det ju mer nybyggda butikslokaler kan jag tänka mig...

I: Okej, ja [skrattar], vi kanske kom in på lite väl specifikt och spekulativt om framtiden, svårt att säga förstås...

S: Nej men det är ju också att, jag tänker mig såhär visionen om vad man vill... alltså stadens vision om ett område kan man alltid sätta och skriva hur mycket som helst om och ha de ambitionerna och försöka arbeta efter det. Men vi kan aldrig styra det så hårt, och jag tror det är fel att göra det också. Utvecklingen måste få ha sin gång och man måste få jobba med de som... vi vet ju liksom inte, där sätter man en plan på tjugofem år såhär hade vi önskat visionen om tjugofem år, men vad är det som händer i området? Och människorna som kommer in i området, det måste vara de som sätter... vi kan inte gissa [svårt att uppfatta], även om vi kanske tänker oss i vissa fall att vi har en klar bild hur det ska va [skrattar], vad är det för folk som kommer flytta in här?

I: Ja det är ju det jag tycker är intressant. Dels är det väldigt starka viljor att man ska ha hela Norra Sorgenfri området som en brygga till resten av, eller till liksom Sofiero och att det ska bli en del av innerstaden, och vem bygger vi det här för liksom? Och hur bygger vi? Och vilka är det? Får de som ska bo här nått säga i det. Och som du säger är det ju lätt att skriva visioner...

S: och det är väl bra att man har det, men jag tycker att man måste ge utvecklingen chansen att komma igång av sig själv. Av det som byggs här, de som flyttar hit här. Det är inte säkert att man femton år innan kan säga att här kommer det vara en jättebra mötesplats här borta liksom. Alltså detta kommer ge här kommer flytta in folk vad kommer hända vad kommer de ha för rörelser i området vad kommer de ha för behov?

I: Men skulle du säga att Malmö Stad har styrt för mycket?

S: Nej men alltså, planprogrammet är väldigt detaljerat för att vara ett planprogram kan man säga. Så det är ju lite det som att man kände att det står väldigt mycket i planprogrammet hur man vill att det ska va. Och sen efter det gör man ju en detaljplan i tre år till och sen... alltså jag får ju se utifrån mina kunder, jag ska ju sälja den här marken till kunder. Om man då kommer in som en aktör som blivit utvald att vara med här med all den kunskap, all den ambitioner de har för att bygga bra boende och såhär, då kan man nog uppleva det här som väldigt styrt. En sak var ju att vi skulle ha många aktörer, och då vill man ju utnyttja den. Annars om man styrde väldigt mycket från stadens sida kunde man nästan haft en aktör som byggde allt. Det beror ju på vad för aktörer man får in och vad för tillit man har till varandra i den processen. [...] Jag tycker det är bra att man har många aktörer men då kanske man ska fundera på hur styrt det ska vara och så där.

I: Har det varit klagomål eller synpunkter från parternas sida?

S: [skrattar] Jo det har väl vart synpunkter på att det är väldigt detaljerat i planen, och att man just inte haft så mycket att spela på, att man har så liten byggrätt... men nu har man ju ändå kommit fram...

I: Men för att återigen kanske upprepa, hur och vad är det som de privata kommer bygga just här i området? Och hur kommer de designa? Hur fritt har de? [skrattar] ursäkta nu blev det tre frågor här...

S: [...] Alltså det är kanske så inget utöver det vanliga, jag tycker det är fina projekt, men du kommer inte se sorgenfri som på ritningar. Det är varierat med mycket tegel och blandning. Sen blir det en tendens en så länge här att det blir mycket hyresrätter. Vi hade kanske tänkt oss 50/50, men det är lättare att dra igång ett nytt område med hyresrätter...

I: Okej men det kommer in lite på min sista fråga här, hur du tycker att man kan jämföra ett sånt här projekt med tidigare, som Västra Hamnen eller Hyllie – har man lärt sig någonting, fördelar eller nackdelar med här liksom?

S: Ja, nä men detta är väl att man... ja alltså nu har jag inte jobbat med Hyllie eller Västra Hamnen. Men det är väl mer att man vill väl ganska kraftigt säga att detta *inte* är Västra Hamnen eller Hyllie utan att det är något annat, att det är lite mer det här småskaliga innerstadskänslan. Sen kan jag tycka att det här med småskaligt och levande bottenvåningar... det använder man ju i alla projekt så det är ju inte så jätte unikt, men det är väl att skapa ett nytt bostadsområde som ändå har influenser av det som det en gång har varit. Bussgaraget blir ju så klart en sak i de tankarna och sen att man använder sig av tegelmaterial och annat som varit här. Sen vissa byggnader i övrigt i området kommer ju bevaras så att det är väl lite så tänker jag.

I: Ja lite imagen att bevara industrikänslan.

S: ja det är ju lite mer industriellt än... det har ju inte det maritima som Västra Hamnen eller det storskaliga som stortorget eller Hyllie har, så man har ju lite... men jag tror ju att det kommer smälta samman lite... för här finns ju också en del av, det är ju lätt att det här Spårvägen, det som är först ut... det ligger ju ganska bra på det sättet att även om att allt annat

inte blir bra så klarar det sig ändå för det ligger så pass centralt, men man vill ju liksom ha det här med sorgenfri att det klarar sig som område också... men jag tror att, det känns som att det blir väll inte helt och hållet riktigt som Davidhall, alltså Rörsjöstaden... det känns ju lite så fast med nya touch, det här "rougha" [...] Jag hoppas att det kan bli en målpunkt för andra som inte bor i området så att...

I: [skrattar] ja men jag känner mig nöjd, tack så mycket!

7.2.3 Pernilla Theselius

Interview: Pernilla Theselius

The interview took place May 27, 2016. Pernilla Theselius works at "Gatukontoret" as project leader and architect for Malmö Stad. The interviews and thus the transcriptions are done in Swedish and have been kept in part in spoken language. The parts that have been more formalized into written language is considered not to have any significant affect and I maintain that nothing of value have been lost.

I = Interviewer

S = Participant

I: Jag tänkte mig att vi kan väll dra igång med hur jag brukar göra, så får vi se om vi snör in på andra håll och så. Jag brukar börja med att fråga, de jag frågar innan; vad är din och Malmö stads, och just din sektion i Malmö stads vision och förhoppningar om norra sorgenfri? Och du kanske har speciellt för industrigatan med? Som jag fattat det är industrigatan ett eget projekt i sig? ... men vi kan väll börja där i alla fall

S: Alltså jag är ju då projektledare och arkitekt på genomföravdelningen gatukontoret och vi har nyligen omorganiserat oss. Tidigare så jobbade jag på exploateringsenheten på stadsmiljöavdelningen, och vi på exploateringsavdelningen så jobbade vi tillsammans med stadsbyggnadskontoret i arbetet med detaljplanerna och sen när detaljplanen, och då var vi med och fokuserade på planeringen av de allmänna ytorna liksom. När detaljplanen var klar och vann laga kraft så var det oftast samma projektledare som hade varit med i detaljplanearbetet som sen tog över och gjorde genomförandet. Det vill säga projektering av det som skulle byggas och sen att man handlarupp och genomför entreprenaden och man är med genom hela entreprenaden också. Och sen lämnar man över till gatukontorets drift, och det var ju lite där man behövde kontinuiteten, för att det är mycket specialkunskap som skulle komma in i de allmänna ytorna... det var det smidigaste sättet att jobba på alltså, att få den informationen direkt så. Nu har vi liksom ändrat om det lite men eftersom det var ganska nyligen vi omorganiserade oss, så sitter jag, så håller jag fortfarande på med genomförandet med delar som jag suttit med i detaljplaner för. Jag var med i planprogrammet när det startade, och sen har jag varit med i olika detaljplaner. Det har varit några olika detaljplaner, några som stannat upp för att man fick ta ett [svårt att uppfatta]... och industrigatan, eller, industrigatan är ett projekt i norra sorgenfri... ett projekt i projektet, därför att den är helt finansierad av staden. Det är inte pengar som kommer från den här... exploateringspengar säger man, det vill säga den vinst som man skulle säga kommer från att man höjer värdet på de här industritomterna till [svårt att uppfatta] bostadsändamål, och för att kunna göra det måste man liksom uppgradera området runtomkring och det liksom... pengar från det höjda värdet går till att uppgradera stadens mark. Men industrigatan är inte sådana pengar utan det är nettopengar, det vill säga skattebetalarnas pengar. Det är en sorts motprestation från staden, för att man ändå begär ganska mycket av alla de här fastighetsägarna.

I: [skrattar] Ja, jag har förstått det.

S: Men det är inte jätteviktigt att det är ett, det projektet administreras helt och hållet från gatukontoret. De flesta andra projekten ligger mest, där administreras pengarna på fastighetskontoret, men i... arbetet ser inte så annorlunda ut liksom.

I: Vad ser du som positivt och negativt i projektets framgång just nu och historiskt sett?

S: Alltså jag tycker att det är, det som det allra mest positivt, jag tycker det är fantastiskt att det börjar hända saker där. Det är ju ytor som ligger mitt i Malmö och som har, det finns ju jättestor potential att knyta ihop staden där, och det finns väldigt mycket bra tankar. Spännande nya tankar att liksom, som vi jobbar med från planprogrammet, och får liksom nu börjar vi testa dom nu börjar saker komma på plats. Men det har också varit många utmaningar som man kanske inte förutsåg hela vidden av när man jobbade med planprogrammet. Till exempel förutsättningen att det ska vara många byggherrar och små byggrätter och så där. Det vill man ju ha för att få en mer varierad stad, och kanske också för att där ska kunna växa på ett speciellt sätt, den ska kunna vara föränderlig på ett annat sätt än om det är en stor byggherre som bygger alltihopa. Och det är en spännande förutsättning som jag inte tror man jobbat så mycket med den i Malmö, innan vi jobbat med det här. Men genomförandenaspekterna av det, det är stort liksom, och vi vet fortfarande inte till exempel... nu börjar vi ju se att i kvarteret spårvägen som är igång nu, där... hade man kanske behövt göra ett ännu grundligare arbete med att planera precis utbyggnadstakten. Och för att kunna göra det, det är inte bara att säga dom börjar och sen kommer dom och sen kommer dom, utan det måste sippra ner genom alla dokument, det måste sippra in i markanvisningsavtal och... för om det inte gör det så har du, även om du har en planering, den första som liksom bestämmer sig för att inte köpa marken spräcker den planeringen.

I: Har det varit några sådana tillfällen?

S: Ja absolut, och det håller fortfarande på att röra sig lite och just nu är det så att man har liksom, även om det fanns en första ide om hur man skulle bygga ut, så är det just nu byggen på gång på flera ställen på tomten. Förmodligen kommer det funka men vi tror att till hösten och nästa vår kommer det vara ganska tufft inne på den här tomten, plus att vi kommer bygga industrigatan och så...

I: Precis! När är det bygget med själva industrigatan kommer dra igång?

S: vi har äntligen, äntligen lyckats få ut handlingen för några dar sen så där planerar vi ha byggstarten första september [2016]. Och det måste vi ha för att den... en av anledningarna till att bygga om den här etappen av industrigatan nu, är att det finns en stor VA-ledning som går under en av tomterna som går på kvarteret spårvägen och den måste läggas om kan man säga och då måste den flyttas till industrigatan...

I: Jaha, kul, intressant. Ja det har tagit ganska lång tid känns det som att få igång hela det här arbetet, med visionsprogrammet från 2005, och så där... men va kul att det äntligen börjar sätta igång! För jag har tänkt på det här med, det är så otroligt många privata aktörer... hur har det varit, har det bara varit fastighetsägare som varit i området innan? Eller har det varit många investerare utifrån som kommit in? Kanske utanför Malmö till och med?

S: Alltså dom som har varit, man har ju naturligtvis, och då är det ju framförallt stadsbyggnadskontoret som haft en löpande dialog med fastighetsägare i området när man gjorde planprogrammet och när man, ja när man gjorde planprogrammet... dom flesta av de fastighetsägarna, alltså dom som har varit där länge och har eller har haft verksamheter, dom har inte varit jätteintresserade av det här, därför att det är inte deras verksamhet. Det är inte deras business att bygga hus liksom, för dom är det en stor kostnad att göra en detaljplan för någonting som dom inte riktigt vet så att dom har, dom har inte varit på om man säger så. Sen är det ju några som passat på att köpa tomter i tidigt skede som är fastighetsutvecklare. Dom har ju naturligtvis varit på, men där har varit ett problem att några är på och några är av, och

det är därför som det har varit, kvarteret spårvägen som har fått börja för att där äger Malmö stad...

I: Det var inte solklart från början att det skulle vara kvarteret spårvägen som skulle vara det första?

S: Nej det var det inte, dels för att... man trodde nog att man skulle, eller planprogrammet vision var nog att man skulle börja, att man inte behövde ta hela kvarter sådär, utan man skulle kunna ta en tomt i taget, lite här och lite där. Men det funkade inte på grund av hur liksom infrastrukturen var tänkt att fungera, så att då, man behöver, nu var det ju tänkt att man skulle bygga ganska mycket nya gatusträckningar och platser och torg och parker i de nya kvarteren.

I: I just spårvägen menar du nu alltså?

S: Na, ja spårvägen men också de andra, brännaren och smedjan, det är ju jättekvarter, och iden var att man skulle lägga nya gator i fastighetsgränserna. Men då klarade man inte av att utveckla bara en fastighet i taget, därför att man inte kunde lösa de här halva gatorna. Så att då stannade det ju upp lite...

I: Okej, men det har kommit igång igen i alla fall i spårvägen?

S: Mhm, i och med att man gjorde detaljplan för kvarteret spårvägen så fick man en sorts form för hur man ska kunna jobba, och då gick man in i kvarteret brännaren och när liksom staden tog huvudmannaskapet för detaljplanearbetet så kunde man samla en sorts byggherregrupp med alla fastighetsägarna, men det krävs liksom att alla är med därför att vissa funktioner kanske, vissa gemensamma funktioner kommer finnas liksom, och därför måste man jobba ihop...

I: Men spårvägen kan väl ses som en typ av mall för nästkommande projekt... ja, det är väl inte så viktigt egentligen men hur har ni fått ihop, alltså rent för att jobba, för att få ihop det här samarbetet med byggherrarna och så där [skrattar]... hur gör ni?

S: Ja alltså det finns nånting som Malmö stad har som heter byggherredialog, och det började man nog med... man har gjort det både i Västra Hamnen och i Hyllie, där Malmö Stad äger mark, och där man då har utsätter olika byggherrar som ska få köpa Malmö Stads mark och så har man en dialog genom detaljplaneprocesserna med dem så man inte ritar någonting som blir [skrattar] tokigt, så att man kan snacka om det. Och då har man återkommande möten, och man bildar arbetsgrupper som tittar på parkeringsfrågor, sophantering, energi och grönytefaktor och så där...

I: Okej, intressant. Eh... det här är väl lite såhär en småklurig fråga men... det finns ju väldigt stora ambitioner i planprogrammet och så där, och väldigt, väldigt höga förhoppningar, det kan man läsa väldigt mycket mellan raderna i alla fall. Du är inte rädd för den här risken att det blir överhyped och så... förhoppningen är ju att det ska knyta ihop staden, rosengård och så där. Som du själv nämner, man vill ju få upp priset för att få tillbaka sin inkomst för investeringen, men finns det inte en stor risk att det blir utträngningseffekter och så där att det bara kommer en viss typ av inkomsttagare som kommer bo där och så vidare..?

S: Jo den risken tycker jag är alltid när man bygger nytt liksom för det blir ju ganska höga priser när man bygger nytt och det, det är svårt att jobba med byggherrarna med dom frågorna tycker jag, men det som har hänt nu på senaste tiden är ju att fler och fler byggherrar vill bygga hyresrätter, och det är, så att det verkar som att det blir en ganska bra blandning här.

I: Vad tror du det beror på? Har ni pressat på på något sätt eller är det bara marknadseffekter...?

S: Jag tror det är lite marknaden som... det är svårare att sälja bostäder här, men hyresrätter får man nästan uthyrt i Malmö. Och dom som kommit igång nu bygger hyresrätter och när området börjar komma upp mer, så kanske man kan bygga fler bostadsrätter. Men i spårvägen är det planer på, ja det är ungefär fifty-fifty bostadsrätter/hyresrätter.

I: Jaha, är det tänkt att ska vara så över hela norra sorgenfri eller?

S: Ja jag kommer inte ihåg vad det var för siffror när man tittade på planprogrammet... då var det ju sådana tider att man hade jättesvårt att få folk att bygga hus, så då tror jag att det var fyrtio/sextio [hyresrätter/bostadsrätter], men nu kanske det blir fyrtio/sextio på andra hållet [bostadsrätter/hyresrätter].

I: Ja, intressant. Eh... nu vet jag inte hur mycket du just jobbat med de offentliga rummen. Men det tycker ju jag är väldigt intressant, hur, jag vet inte om exempel är värt att ge men hur har dom utvecklats, eller hur kommer de utvecklas? Det är väll Malmö Stad som bygger för dom, och ni står väll för hela investeringen...

S: På industrigatan...

I: På just industrigatan, men på de andra områdena är det fastighetsägarna som bygger torgen och gatorna..?

S: Det är gatukontoret som bygger och planerar alla... men industrigatan är nettopengar som vi kallar det, och de andra investeringarna bekostar med någonting som vi har kallat gatukostnadsprincipen som innebär att... för varje nytillkommen BTA [Bruttoarea], det vill säga kvadratmeter bygg area eller vad det är... så får man betala tusen kronor. Så om man har fastighet i området som man gör detaljplan på så får man kanske bygga tusen kvadratmeter bostäder där, då får man betala en miljon till gatukostnaden, som vi lägger i en stor pott som och bygger gator, torg och parker. Och i kvarteret spårvägen så var det, så var det inte så utan där var det normala exploateringspengar, där vi har räknat på vad hela, alltså när fastighetskontoret utvecklar Malmö stads mark gör dom en ekonomisk beräkning "där för att iordningställa marken kommer det kosta såhär mycket"... det var ganska hög kostnad för sanering här till exempel, sen ska vi göra bygga gator och vi ska färdigställa parker och torg och vi ska projektera och gatukontorets tidskostnad ska täckas och våra, ja allt, allt det där är på minus [skrattar], och på plussidan är vad man får in för att sälja marken och man ser var kan vi lägga oss? Man försöker att lägga sig så högt som möjligt men här har man inte kunnat lägga sig så högt...

I: Jaha, och vad innebär det? [skrattar] det här är lite kluriga saker...

S: ja det är det ju, jag tror ju att det här projektet blir plus minus noll... fastighetskontoret har ju ett vinstkrav på sig nu, så att de ska dra in några hundra miljoner till stan varje år, genom försäljning av mark. Men i det här projektet tror jag inte dom kommer dra in några pengar.

I: Men ja, inkomsterna kommer väll komma in i efterhand kanske...

S: Ja en del kommer komma in i efterhand...

I: Med nya investeringar och så...

S: Ja, så skulle man ju kunna titta på det också, nu tittar man på det rent, liksom vilka pengar får vi för just det här. Men det är klart, när det är sjuhundra bostäder där med femtonhundra människor som bor som jobbar och betalar skatt så kommer det ju inkomster till staden.

S: Ja, exakt, jag tänkte om det är så man ser det också liksom?

I: Nej det gör man ju inte, inte i den kalkylen utan där tittar man bara på... men alltså nån stans i bakhuvudet antar jag att man tänker "ja men det, det blir nog bra"... men jag tycker det är konstigt att man inte har en liten större samhällsekonomisk beräkning också, "vad innebär det här egentligen?" "Och "vad innebär det om det är folk som inte har jobb som flyttar in?"...

S: Jo men alltså, det är väll tänkt att nya områden ska hjälpa till och föra människor samman. Kanske det kan ge människor servicetillfällen där, det vet ju inte jag [skrattar], jag kan ju inte sitta här och spekulera i hur det kommer se ut, men det måste ju vara tanken liksom... nej men, vi kom ifrån lite det jag tänkte på med offentliga rum, om man följer några principer när man bygger dem? Om man har några tankar för utformning och så också...

I: Man har tagit fram [Theselius reser sig upp och hämtar dokument ur en pärm]... för det första tar man ju fram planprogrammet och där, där har man ju lite tankar om hur liksom offentlig mark ska utformas. Och där var ju det viktiga att [Theselius telefon ringer]... då var

det ju jätteviktigt att, eller den allra viktigaste grejen med den allmänna platsmarken i planprogrammet, det var egentligen att säga att vi kommer kunna göra många små, vi kommer kunna göra många små ytor, små torg och små parker som kopplas samman genom det här nya gatunätet. Och... dom är små men de ska komplettera varandra, så det är viktigt att vi inte bygger alla likadana utan att dom finns på en skala från grönt till hårdgjort, och från smått till större liksom. Det var, där var, i planprogrammet började man ju sätta förutsättningarna. För att sen ta vidare det till... ha lite mera kött på bena när man går in på detaljplanerna så gjorde vi ett stadsrumsprogram, där vi hittade på en sorts reglage mellan olika sorters värdeord. Sju värdepar. Grönt, hårdgjort, intimt, extrovert och så vidare och så försökte vi visa var och en av de här platserna befann sig, så att man liksom säkerhetsställde att dom faktiskt kompletterade varandra. Och då är det ett underlag sen till detaljplaner och också när man tar fram de verkliga utformningarna för platserna, så man jobbar stegvis.

I: Okej, intressant! Så det planeras och ges mycket utrymme till torg och parker och så där, redan nu... jag har inte direkt kollat i detaljplanerna än, det kommer jag göra senare. Men till exempel spårvägen och brännaren, där har vi detaljplaner, är det redan nu utformat så att det kommer finnas...? [offentliga rum]

S: Ja, spårvägen är ju här [Theselius reser sig upp och visar en bild på kvarteret Spårvägen som hänger på väggen], här kommer det vara två parker. Här kommer det vara en park som inte är allmän platsmark utan som tillhör skolan, men som kommer kunna utnyttjas, den här delen kommer att kunna nyttjas av dom som bor här. Och sen är det två torg. Så två parker och två torg. Det är miniparker, så det är lite lurigt att kalla dom parker, men, och torgen är inte jättestora heller. Men det stora torget, det är ungefär så stort som lilla torg [ett torg i Gamla staden i centrala Malmö], så det är inte jättelitet...

I: Jaha, hur, vad är tanken att... ska det utformas lite som lilla torg också med den typen av uteserveringar och sånt?

S: Jag tror inte det skulle vara någon... alltså det, det finns en hel del lokaler runt omkring och det kommer ju hjälpa torget. Och sen ligger ju båghallarna i bra läge vid torget, så att förhoppningsvis kommer ju också dom ge karaktär till torget. Och sen är det en liten byggnad, det som hette kupén där på hörnet, där kommer VA Syd ha ett nytt koncept som är kvartersnära återvinningscentral som är en liten mini sopstation som också ska vara ett kafé. I Och det vi har gjort nu under våren är att vi har... därför att det fanns mycket tankar i planprogrammet om att man skulle jobba med konst, offentlig konst i utvecklingen av norra sorgenfri, och för när vi gjorde förstudien för industrigatan så tog vi också fram en förstudie för konst i norra sorgenfri där vi sa att vi ville jobba med offentlig konst på lite olika sätt, testa nya sätt att jobba med offentlig konst och att det skulle, men att den gemensamma nämnaren för konstprojekten skulle att man tog fasta på värdeorden för norra sorgenfri, som är *mångfald*, *variation* och *småskalighet*. Så att, och vi har också testat i industrigatan att lägga en specifik budget på konst, som en procentsats av entreprenadkostnaden, gentemot politikerna. 1.5 procent ska gå till offentlig konst för industrigatan, så det blir ett konstverk i varje etapp. I etapp ett blir det ett konstverk av en konstnär som heter Magnus Wallin. Och sen i spårvägen så har vi bjudit in konstnärer att jobba i tidigt skede tillsammans med landskapsarkitekter för att ta fram utformningen av parkerna och torgen. Det har vi slutpresentation av på fredag [3 juni 2016]. Det har blivit ett spännande resultat faktiskt, det är många konstnärer som också har... konstnärer efterlyser ofta att få komma med mycket tidigare, att faktiskt vara med. Så vi har gjort det som ett försök...

I: Så platserna utformas alltså med hjälp av konstnärer?

S: Ja, konstnärer och landskapsarkitekter tillsammans. Det, ja men det har varit jättespännande, jag tycker att de har kommit mycket längre, vågat mycket mer. Så att det ska vi nog testa fler gånger.

I: Vi kom in lite på det här med att bjuda in folk och så där, och jag har pratat med dom andra också. Men det är ju svårt att få med människor till att vara med, alltså till att ge input till hur de vill ha det, alltså hur människorna som ska bo där vill ha det. Men har du någonting [skrattar] att säga om det? Alltså medborgarplanering...

S: Mm, vi gjorde en workshop i samband med konstnärernas arbete, så halvtid hade vi en workshopdialog där konstnärerna var med och landskapsarkitekterna... där vi, det finns ju inte några boende här men annars är det ju ganska intressant med dialog... alltså, det finns många bra exempel på när konstnärer varit med i processen när man jobbar i befintlig miljö tillsammans med boende liksom. Men eftersom det inte riktigt finns här så bjöd vi in så brett vi kunde av folk som har verksamheter i eller i närheten av området, eller som kan komma att använda sig av platserna. Så vi bjöd in en representant från äldreboendet, som är norr om Celsiusgatan, vi bjöd in några studenter från kvarteret Rönnen, vi bjöd in en ägare till UBA, som har en liten industrifastighet på andra sidan Nobelvägen, vi bjöd in en representant från Svenska Kyrkan, som vi har där, några byggherrar och representanter från Stadsdelsförvaltning Norr som kanske ska komma in i Båghallarna och representant från Malmö högskolan, alltså konsthögskolan. Så vi försökte verkligen få stor bredd. Och sen gjorde vi en ganska enkel workshop... så det vi gjorde egentligen den förmiddagen var att vi hade, man fick, man fick prata om de här platserna utifrån verb. Man fick välja, vi hade själva suttit och spanat en väldigt stor mängd verb för att man skulle ha något att utgå från, och jag tror att det var klokt för att ibland så, det där vita papperet kan vara lite hämmande när man är i en grupp som inte känner varandra, så man kan behöva något att välja på. Men det var helt fritt om man tyckte att man inte hittade någonting som passade att själv skriva, och det var nån som gjorde det också... så man fick välja ett verb och man fick prata och förklara om det verbet, varför man valde det i relation till platsen och i relation till hur man själv... hur man själv såg platsen utifrån sin verksamhet. Så det blev en jättebra diskussion och sen... sen så sollade man lite bland verben och så fick vi fram tre verb på varje plats som faktiskt konstnärerna, jag var lite osäker på hur konstnärerna och landskapsarkitekterna skulle hantera workshoppen. Men dom, det visade sig att dom här tre verben verkligen stöttade deras gestaltningar också, så att det var en bra, faktiskt en bra dialog. Och det var ju inte så många...

I: Jaså, det kom inte så många?

S: Nej alltså totalt tror jag vi var en tjugofem ungefär, men... det var en ganska bra form, så jag tror att vi kan, det är ju väldigt bra att bjuda in specifikt, vi vill gärna att "du" kommer. Istället för att säga "nu ska Malmö Stad ha ett dialogprogram här, välkomna den som vill". Det är inte lika lätt att få folk att nappa på en sån grej, utan det är kanske bättre att vara lite mer specifik, "vi behöver dig och din kunskap" liksom...

I: När du sa det här så tänkte jag, hur mycket... hjälp av konsultföretag och så vidare tar ni in i sådana här, alltså i arbetet här? Och vad gör ni själva [skrattar] ?

S: Ja men när det gäller detaljprojekteringar, alltså ta fram bygghandling, så är det inte något jag gör. Utan vi har en, nu har vi en projekteringsenhet, in-house, som vi faktiskt har börjat jobba mer och mer med. För att det är ganska slitsamt att göra det med konsulter. Det är svårt att, när man jobbar med konsulter så måste man beskriva projektet, egentligen behöver man beskriva det så tydligt från början att man nästan måste gjort det klart [skrattar], innan man handlar upp det...

I: Nä men jag vet exakt hur det är, jag praktiserade på Atkins [Sverige AB] här i Malmö, och då jobbade man ju med alltså kommuner och landsting och så där, och man behövde ju ha väldigt goda instruktioner, det var väldigt lätt att det blev fel i kommunikationen så att...

S: För man är långt ifrån varandra, liksom det kan ta ett par dagar att kommunicera, och här kan vi bara gå bort och säga "nu vill vi ha det såhär", eller de kan komma och fråga. Så nu har vi gjort, alltså vi började med dom för ett år sen ungefär men det blir ju fler och fler projekt

som vi gör tillsammans med dom... men annars så handlar vi ju upp detaljprojektering, och vi handlar också upp en del gestaltningsprogram. Till exempel att ta fram gestaltnings... det här arbetet med konstnärerna är ju, har vi ju då handlat upp, landskapsarkitekter också för att göra. Så då tar de fram ett gestaltningsprogram som sen kommer ligga till grund för detaljprojekteringen. Men jag tror att vi kommer vara tvungna att... sitta och jobba lite mer på det, och då gör vi kanske det in-house, kanske jag och Tobias [Tobias Starck] gör det... och industrigatan där har ju jag och Tobias tagit fram förstudien, och vi har ju liksom ritat på all layout och utformningen och bestämt material och vi har tagit fram ett trädkoncept... så där har vi gjort det mesta i utformningen skulle jag säga. Men visst är det ju ett samspel också, men man försöker ju styra det liksom. Och vissa delar får man ju säga "det här ska vara åt det här hållet", och sen får konsulterna jobba och ta fram förslag...

I: Nä men man måste ju i princip använda sig av det, eller det måste man ju. Det är ju så många olika saker som måste göras och det finns ju väldigt god kompetens på konsultföretagen. Det är bara det att det ofta blir svårt med viljor och att visa vilka mål och ideal man vill ha och så där...

S: Ja, och det kan ju vara svårt att bara, man kan ju precis, eftersom konsulten inte oftast har helhetsbilden så är det ibland lite svårt att bara säga "ta fram ett förslag" liksom... och för att handla upp det måste man säga "ni ska lägga såhär många timmar på att ta fram ett förslag", och det är ju helt ohållbart för det man vill ha. Man vill inte köpa att dom ska lägga tjugo timmar eller femtio timmar på nånting, utan man vill köpa ett bra förslag...

I: Jag tänkte att vi kunde prata lite mer om industrigatan... för det är ju, återigen, väldigt höga ambitioner i planprogrammet och visionsprogrammet och så där. Det är väldigt mycket fokus på attraktioner, det ska vara attraktivt, och att det ska bli en attraktion i sig liksom. Hur ska ni jobba för att få upp den här imagen eller vad det nu är? Vad för typ av attraktioner och hur?

S: Alltså jag tror ju ganska mycket på att göra bra projekt liksom. Jag tror inte så mycket på att jobba med en sorts imagearbete och sådär, men det görs ju nånstans. Man har tagit fram någon sorts berättelse, ramberättelse om norra sorgenfri som jag nästan kräks på, därför att det ligger väldigt långt från mig för att tycka att det är överhuvudtaget intressant.

I: Nae men jag håller helt med [skrattar]

S: [skrattar] Däremot så tycker jag att liksom planprogrammet, det finns så många nycklar och saker som är bra i planprogrammet. Nu handlar det bara om att se vad måste vi göra för att realisera det där. Och det handlar liksom inte, där måste man faktiskt, det handlar om utformning också. Och naturligtvis handlar det... eller en del är utformning och en del är så kallad verksamheter som hamnar vid sidan av gatan, för inte ens världens bästa utformning av gatan kan ge den liv, uteserveringar om det inte finns ett enda kafé vid gatan. Däremot så, en bra utformning kan ju locka verksamheter att etablera sig vid gatan. Så att det som behövs för industrigatan är ju dels lite mer utrymme för att kunna... nu är ju inte målet att det ska kunna vara uteserveringar överallt, men man ska i alla fall tycka att det är schysst att befinna sig på industrigatan. Och den är redan idag ett stråk, och det kommer den fortsätta vara där, och det har liksom med Malmös infrastruktur att göra, för det är en koppling under kontinentalbanan och det är den närmaste vägen, alltså rent trafikmässigt så är det ju en viktig koppling. Under kontinentalbanan och vidare via exercisgatan utemot staden och sen är det ju också en viktig cykelbana. Jag tror inte den kopplar Rosengård med centrum fullt så mycket för där tror jag Rosengårdstråket är viktigare. Men det finns ju stora delar i Östra Malmö. Alltså Johanneslust och lite utåt där, utåt Sallerupsvägen som cyklar som använder sig av industrigatan som närmaste väg för att komma in till centrum och för att komma till stationen kanske, jag vet inte riktigt. så att den är redan ett stråk på det hållet, en koppling så. Och där har vi sagt att där ska vi bara jobba med att förbättra kvaliteten på det stråket. Och idag tror jag också det känns som att det är en lång sträcka, när man bygger där så att det blir lite mer variation för upplevelsen så kommer det nog att kännas som en liten kortare sträcka. Och sen för att

förstärka stråket inom själva Sorgenfri så har vi ju jobbat med en sorts noder, där man försöker koncentrera lite mer aktivitet, och det gör ju att ha en sån där nod i var enda av ett stråk gör ju att folk rör sig mer. Det är egentligen ”shopping-mall” teorier. Man lägger ett ankare, det kallas ankare, i var ända och så får man folk att röra sig då blir det attraktivt att ha affär. Då kan man hyra ut affärslokalerna där emellan. Så att det är såhär grundläggande stråkutformning. Man måste ha nånting som händer i var ända. Och då vet vi väl inte exakt vad som kommer hamna borta vid kontinentalbanan, men det finns en liten platsbildning där som är kopplad till industrigatan, och där. Det snart kommer göras lite ”do it yourself skate” grejer, så att det kanske blir en sån plats. Det får också utkristalliseras lite när dom delarna börjar utvecklas mer, vad som ska hända där. Men i den delen där vi jobbar nu, där har vi ju det här torget, det lilla torget, Spiggens Plats, som vi knyter ihop med den lilla gröna triangeln så att det blir... ja det kommer bli en liten speciell plats, den har ju en liten speciell form men den kommer bli grön torgplats, det kommer finnas konstverk på torget, det kommer finnas ute gym och nån mindre lekmöjlighet.

I: Så det är lite tanken alltså att vissa av attraktionerna i alla fall ska vara tillgängliga och inte bara konsumtion?

S: Nej, nej alltså det får ju komma sen. I och med att vi gör de här sakerna blir det ju mer intressant för byggherrarna att, och nu pratar vi med Tornet [Tornet Bostadsproduktion AB] som håller på att utveckla den här fastigheten vid, det här är Spiggens Plats [Theselius visar på bild] och det här är torget där, och dom har en lokal, så att i detaljplanen så finns det ju möjligheter till lokal. Alla är inte tvingande men dom, förmodligen kommer dom lägga ett kafé där. Så att då, ja då börjar sakerna falla på plats och dom här noderna har en annan funktion också, och det är att knyta, för att ett stråk kan ju också bli en barriär, det kan bli en delare mellan två områden. Man vill ju att industrigatan både ska bli ett stråk och en ryggrad och då liksom noderna blir liksom kittet som håller ihop Norra och Södra delarna av Norra Sorgenfri. Och sen finns det där i mindre version också i och med att det finns en liten tanke med att husfasaderna ska, det ska finnas små indragningar som skapar mikroplatser längs gatorna. Både inne i kvarteren och längs med industrigatan. Men ibland så kan förskjutningar av fasaderna bara en halvmeter eller en meter göra att man uppfattar det som en liten platsbildning, för att det fås plats med nått litet träd eller nån liten sitt-del och det kommer finnas såna längs stråket också så att det blir liksom en sorts kopplade rum längs med... och sen är det trädkonceptet som är jätte, jätte... och det har liksom utvecklats, det kommer bli väldigt speciellt för just industrigatan. Industrigatan började som en tanke som en Boulevard liksom, men en Boulevard är ju väldigt symmetrisk och det är samma träd hela vägen och lite fransk så, och det kunde ju varit fint men det passar inte för industrigatan, det passar inte för att förutsättningarna stöttar inte det. Det finns massa ledningar under mark som gör att man inte kan sätta träd på samma ställe hela vägen och liksom klimatet och karaktären är väldigt olika. Så istället blir det en sorts skiftning av karaktären på träden hela vägen längs den här kilometerlånga industrigatan och det går från lite mer Boulevardkaraktär mot ruderat och lite såhär landskaps, landsvägskaraktär så det kommer nog...

I: Och det kommer sättas igång nu redan i september?

S: Ja, precis. Träden kommer väl inte planteras tills våren..

I: Okej, kul. Ja... mina sista frågor är väl det här med jämförelser med tidigare projekt som Hyllie och Västra Hamnen. Jag vet inte hur aktiv du varit i dom eller hur mycket du vet om dom. Men vad skulle du säga skillnaden är i Norra Sorgenfriprojektet och har man tagit lärdom av tidigare liksom, alltså. För att jag menar västra hamnen och hyllie är ju stora utvecklingsprojekt. Dom är ju dom två stora första, sen kommer Norra Sorgenfri...

S: Alltså man försöker väl alltid ta lärdomar, men grejen här har väl varit att man försökt ta med sig en del i erfarenheter från Hyllie och västra hamnen rakt in i sorgenfri för då har man sprungit in i en vägg. För att förutsättningarna inte alls är desamma. Dels har staden mycket

mindre mark, dels är det lite tuffare... attraktionen är mycket mer svårinsåld till Malmöborna. Det är tydligare för Malmöborna, Västra Hamnen ligger vid havet och det är bra och Hyllie har ett stort köpcentra och arena och det är jättebra. Norra Sorgenfri har av någon anledning varit en bakgård i Malmö mycket längre än att det bara är ett gammalt industriområde, och innan det var det typ en galgbacke. Jag vet inte varför man inte byggt där, men det finns någonting luften [skrattar], och tidningarna hjälper oss ju inte heller precis. Det är ju så att när man ska försöka utveckla det här så... ”ja nu ska kommunen lägga tjugo miljoner på att bygga om Hornsgatan” [suckar], alltså, det här området, det är ju inte, alla har inte förmågan att liksom se vad man kan göra av någonting. Dom ser ju bara att det är ett skruttigt industriområde, och vi ser ju egentligen mer. Alltså vi kommer ju vilja bevara en del av industrikarakteren...

I: Ja det väll lite imagedelen man försöker bygga upp...?

S: Jaa... alltså inte bara de [svårt att uppfatta]... men det har varit, vi har haft mycket diskussioner med byggherrarna om att man ville ta bort namnet industrigatan, man ville ta bort namnet sorgenfri, man ville kalla det nya rörsjöstaden, nya allén. Jag tycker att det liksom fusk på något sätt [skrattar], nä men det är väldigt. Om man, alltså man måste ju ta hand om det som är dåligt, och man måste vända det till något positivt. Det skulle ju aldrig gå att bara försöka låtsas som ingenting och säga ”det här har ju alltid varit jättefint”, utan, men det finns nånting...

I: Har man försökt sälja det då på något vis? Till Malmöborna...

S: alltså man har ju gjort ganska mycket visionsbilder... David Wibergs visionsbilder från planprogrammet var ju ganska fina tycker jag, men det var lite mörkt och lite såhär ruffkaraktär och det är väll det man ville sälja in då tror jag...

I: Okej. Har det, för jag vet i alla fall att i Västra Hamnen så var det väldigt mycket hård kritik och så där, det var väldigt mycket debatt faktiskt runt hela Västra Hamnen. Väldigt mycket från människor generellt och det var väldigt mycket tidningar som producerade negativa vinklar och sånt, har det varit några sådana... alltså har det uppkommit något sådant? Alltså offentlig debatt, kritik eller nånting?

S: Ehh, nej det har kommit in väldigt lite, men det är ju för att det inte hänt så mycket. På ett sätt kanske det är lättare här eftersom många gärna vill att det ska hända något här. Man tycker ju inte det är så mysigt med dom avrivna tomterna och det är många som känner sig otrygga. Så att på det sättet är det väll snarare så att staden fått kritik för att dom inte gjort något tidigare i Norra Sorgenfri. Men jag kan känna att... Malmö bygger väldigt tätt just nu, och det är nog... Mina kollegor som jobbar i Hyllie säger också att nu börjar det komma upp. Man har också väldigt smala gator där och ganska höga hus och människor som flyttar in säger ”oj, det var lite tätare än vi hade tänkt”, det är liksom mycket insyn mellan lägenheterna. Du kan se in i lägenheterna. Och det är inte folk så vana vid. Och folk som köper lägenheterna, de verkar otroligt, de är ofta väldigt blåögda. Det är som att dom inte ser det dom ser framför sig [skrattar], utan dom tänker att det på ett annat sätt. Men här kommer det också vara ganska tighta gator och det är ganska små innergårdar och det är ganska höga hus, så, alltså jag tror att det kommer ganska snart så kommer det, för att det är ju inte bara Malmö, det är ju Stockholm och Göteborg. Alltså alla storstäderna bygger ju väldigt tätt och man tummar på ute ytor för barn och så där, så snart kommer det att komma sådana debatter. Det har redan börjat komma just med ute ytorna med förskolor och så där, men även bostadsmiljöerna tror jag kommer att... alltså jag tror att miljonprogrammen kommer stiga mycket i värde i och med att vi bygger så tätt...

I: Ja men jag känner mig väldigt nöjd, jag har fått ut mycket, så om det är något mer du vill tillägga...

S: Nej men om du har frågor så...

7.2.4 Ted Gustavsson

Interview: Ted Gustavsson

The interview took place Mars 31 2016. Ted Gustavsson works at “Stadsbyggnadskontoret” at the planning section in Malmö Stad. Gustavsson is the project coordinator for the whole Norra Sorgenfri development. The interviews and thus the transcriptions are done in Swedish and have been kept in part in spoken language. The parts that have been more formalized into written language is considered not to have any significant affect and I maintain that nothing of value have been lost.

I = Interviewer

S = Participant

I: Jag har några frågor här, de följer ingen direkt ordning, men jag tänkte att vi kör på bara. Den första frågan är en ganska generell fråga såhär va. Och den berör både vad du och vad Malmö stad tycker: vad är visionen med Norra Sorgenfri? Vad är själva planen? Vad är förhoppningen? [skrattar] det är kanske en ganska stor fråga men...

S: Ja... nej men det är ju, man kan väl säga såhär, det är ju ett gammalt industriområde som låg utanför Malmö när det anlades, för etthundra år sen liksom. Men sen så har ju staden växt ut, så att nu ligger det ju rätt centralt, så på sätt och vis har det ju lite blivit kvar... och en stor målsättning är ju att binda ihop det med övriga staden. För nu är det ju på sätt och vis lite av ett glapp kan man säga mellan olika områden. Till exempel rosengård som ligger här borta. Och sen så i det ligger ju så klart att kunna utnyttja marken mer effektivt också. Eftersom det heller inte används, ja, det finns ju viss industri, men det är mycket mark som inte används egentligen. Så visionen är ju att skapa en utvidgning av innerstaden kan man väl säga, och binda ihop Malmö. Eller jag menar den här delen av Malmö och skapa en blandad stadsbebyggelse. Och industrigatan är ju då ett viktigt stråk som liksom binder ihop de mer centrala delarna ut mot, ja, länge österut. Och sen så har ju en annan viktig del i visionen varit att bryta ner de här stora kvarteren. Skapa mer passager, även mindre passager genom området och skapa mer platser, parker och torg, och bevara mycket av den befintliga bebyggelsen. Som ju kanske är det som är speciellt med det här området, om man jämför med Hyllie till exempel [skrattar], att det finns nått sånt. Det är väl det som är lite unikt, att det finns ganska mycket befintlig, intressant bebyggelse.

I: Men jag, det här med nedbrytning av områden och passager emellan och så vidare, är det igång och byggas liksom?

S: Nej det är bara kvarter Spårvägen, men här håller på att planeras för.

I: Det är bara Spårvägen som är under konstruktion alltså?

S: Ja.

I: Jo, för detaljplanen är väl färdigställd där och igenom?

S: Ja, och så finns det faktiskt detaljplan färdig för den här delen också [Gustavsson visar på en karta över området]. Här var ju skolan, men så har det varit lite problem med markförening. Det enda som egentligen finns här som har hänt är ju den här pizzerian på hörnet här. Och så finns det också en detaljplan för den här lilla fastigheten [Gustavsson visar återigen på kartan]. Där finns det möjlighet att bygga bostäder också.

I: Men skolan är inte aktiv alltså? Norra Sorgenfri skolan alltså...

S: Nej det är den inte...

I: Ja, okej... men som projektet är nu eller som det har varit, ser du något specifikt positivt eller negativt med hur det kanske utvecklas nu eller hur ni har skött det, eller hur det sköts liksom?

S: Nej men det som känns väldigt positivt är att det börjar hända saker... att det faktiskt, ja men nu är vi i rätt så mycket genomförande fas... så det är väl, ja men det är väl det som är

mest positivt. Och sen så har det ju vart, alltså det här planprogrammet är ju otroligt ambitiöst, så det har ju vart en stor hjälp i arbetet.

I: När förväntas allt vara klart?

S: Det är egentligen rätt så svårt att säga. Vi har nog nått datum jag kan inte det i huvudet tyvärr. Men det beror ju ganska mycket på egentligen. Alltså Spårvägen kommer väl vara färdigt om en, jag vet inte fem, det beror också på, men inom en närmare tid liksom, kanske fem år. De här kvarteren kanske också sådär fem, tio år. Sedan är det ganska svårt att säga vad som händer i övriga delar. Det här kommer nog vara industri i väldigt lång tid [Gustavsson visar på kartan]. Och ja men det beror ju på marknaden till stor del... och just nu är det ju väldigt tryck på att bygga bostäder och skolor och förskolor... ja, och på sätt och vis så är det ju bra tycker jag om det händer rätt så mycket, men precis allt behöver ju inte bli färdigt samtidigt, det är ju ett värde i det också, att liksom utvecklas under lång tid, man kanske lär sig av misstag man gör i början och det blir också en naturlig variation.

I: Ja för det har ju varit prat om Norra Sorgenfri som utvecklingsområde sen tvåtusenfyra nästan...

S: Mm, alltså den här är från 2008 [planprogrammet], men jag tror man säkert började prata om det tvåtusenfyra kanske. Visionen tror jag är från tvåtusensex...

I: Ja, men det känns ju fortfarande väldigt mycket som det är i tidigt utbyggnadsstadie, i sin linda nästan...

S: Mm, och en den i det är väl att det är ju inte riktigt lika attraktivt ändå som Västra Hamnen.

I: Nej precis.... Men på tal om marken och så här. Den största delen av Norra Sorgenfri är väl privat mark, förutom just Spårvägen? Så hur, hur [skrattar] funkar samarbetet då liksom? Hur får ni er vision fram? Pushar man på liksom?

S: Ja men det är väl en stor del i arbetet, av att [svårt att uppfatta]... jo men man pushar ju på och sen så finns det ju också vilja från många fastighetsägare att bygga bostäder till exempel. Men det var ju mycket det visionsarbetet och planprogrammet att man faktiskt tog fram och visade på hur det kan bli, det i sin tur gör ju fastighetsägarna intresserade. Det här är ju liksom grunden till att det ska skapas ett intresse hos fastighetsägarna... och att den här faktiskt, det här börjar hända, alltså kvarteret Spårvägen. Då, då och redan nu när det börjar byggas märker man att det är ett ökat intresse hos fastighetsägarna.

I: Men jag tänkte, för ni har väl ytterst kontroll över just de offentliga rummen liksom, och bildandet av parker och torg och så där. Hur kommer det gå till?

S: Alltså vi gör ju, när vi gör detaljplaner, lägger vi ju in. Jag tror jag har med mig detaljplanen för kvarteret Brännaren... [Gustavsson tar fram detaljplanen för kvarteret Brännaren] här är ju den här lilla tegelbyggnaden, det är den som är där [Gustavsson visar på en karta], ja men då så lägger vi ju in det i planen och bestämmer att det ska bli allmän plats. Och sen så är det ju gatukontoret som sen står för genomförandet av det, och även underhållet framöver.

I: Nej men okej, för det är ju mycket fokus på att det ska, alltså att fokus ska just ligga på att det ska vara gång och cykel-vänligare. För jag tycker ändå i dagsläget så är det väl ganska mycket trafik liksom... kommer det göras något för att minska trafiken på något vis? På något sätt försöka påverka den aspekten?

S: Ja men alltså Industrigatan kommer ju byggas om. Och det kommer vara biltrafik på den, men inte, alltså nu är den ju byggd för industri, så att det kommer ju bli mycket mer... alltså det kommer bli träd, det kommer bli mer ytor för gående och cyklist, och mindre ytor för biltrafik. Däremot så är ju Nobelvägen, det ingår inte liksom i det här projektet. Men det vore ju bra om man kunde [skrattar] omvandla den gatan också, men det är ju lite svårare...

I: Men finns det några dokument eller planer, detaljplaner för Industrigatan?

S: Ja men det är som ett eget projekt så det finns det också...

I: Okej det måste jag kolla upp, för det läggs ju jättemycket fokus i visionsdokumentet och planprogrammet på just industrigatan... för när jag gick där häromdan kändes det svårt som det ser ut i dagsläget att skapa den här attraktiviteten och de här attraktionerna som det ser ut idag...

S: Och sen så hänger det ju mycket ihop mycket med vad som händer i bebyggelsen runt omkring Industrigatan...

I: Ja absolut, absolut... för idag så bor det inga överhuvudtaget i det här området va? Det är väl inga bostäder?

S: Nä, alltså det enda som finns är faktiskt här [Gustavsson visar på karta] i samman med de här detaljplanerna så gjordes också för bostäder, så här är några enstaka, men i övrigt är det inte det...

I: Men det kommer? Det ska väl byggas, vad var det tvåusen femhundra bostäder eller nått sånt där i hela området?

S: Ja, så att det kommer ju att till största delen bli bostäder.

I: Jaha? Till största delen bostäder alltså, och sen verksamheter längs Industrigatan?

S: Ja, och även lite gran inne i kvarteren, till exempel kring den här lilla platsen och så [Gustavsson visar på karta]... och lite längs med Nobelvägen.

I: Mm, för det är väl tänkt att det här ska binda samman staden med Rosengård och så där... så alltså jag undrar, det här är väl väldigt typiska frågor liksom om det finns en risk för att projektet blir liksom en sån här typ av gentrifieringsprocess så att det blir höga hyror och man pushar ut människor och så där? I närliggande områden tänker jag... finns det någon sådan oro i Malmö stad, eller hos dig, eller stadsbyggnadskontoret eller så...

S: Ja alltså det där är ju alltid svårt, för att det är ju klart om man liksom förbättrar områden så... ja det blir mer attraktivt så är det ju klart det kan leda till ökade hyror, och ökade priser på bostadsrätter... så att ja, det är möjligt att det kommer bli så ja...

I: Nej jag undrade bara, det är ju en väldigt svår fråga, en väldigt viktig fråga men svar... finns det någon strategi för att motverka? För jag läste och tyckte att det var väldigt bra som jag läste att man till exempel kunde hyra ut fastigheter som de som hyr får rusta upp själva och sådana där saker, så att man kan ha sådana saker. Jag tänkte bara om du känner till sådana saker?

S: Nej tyvärr inte. Vi rör ju inte riktigt över den sättningen. Men visst vi påverkar ju den, det gör vi.

I: På tal om det, för jag kom att tänka på det här igen med Industrigatan. Det stod mycket att attraktioner och så där skulle försöka skapas längs industrigatan. Har du exempel på vad för typ? För det stod väldigt mycket om just attraktioner [skrattar], och det är lite luddigt vad det just är och innebär...

S: Ja, jamen liksom den stora attraktionen eller målpunkten är ju tänkt att vara bussgaraget. Den ligger ju inte precis vid industrigatan, men det blir ju ändå som en del av, ja, på nått sätt kopplas den ju ändå ihop med industrigatan, så där blir ju kanske mer attraktioner. Och riktigt vad det blir vet ju inte riktigt än men nått liksom kulturellt innehåll är ju tanken. Och sedan kan vi ju också bestämma vad det ska bli kring de offentliga platserna. Och det är ju inte helt bestämt än, men vi vill ju få in mycket grönska, det känns ju viktigt. Det finns också lite tankar kring konstverk längs industrigatan. Så det kan du ju titta på om du får material om just den... och, nej men sen så är det ju... vi anger ju i detaljplanerna att det ska vara lokaler i bottenvåningar mot Industrigatan, sen riktigt vad de fylls med, det kan vi inte riktigt reglera i detalj så. Sen så finns ju det också potential i att använda äldre bebyggelse. Och det är ju lite också kopplat till hyra och så, och där kan det ju va, ja, men där behövs ju det liksom nått innehåll... ja jag tänker på den lilla här [Gustavsson visar på karta], den kan ju liksom ge, den är ju, dels är själva byggnaden en attraktion i sig, men så lockar den också till att skapa något speciellt kanske i området...

I: Ja det är ju väldigt mycket karaktär i en del av de här gamla husen och arkitekturen och strukturen där, så ja... men torg och sånt här, är det här det enda nya? För hur kommer ni? Torg och parker, vet ni var ni kommer försöka? För det står väll ni för...

S: Ja men här [Gustavsson visar på karta] blir ett torg, här blir en park och här blir också ett litet torg i kvarteret...

I: Så Brännaren där finns detaljplan för?

S: Ja det är den här ja, det finns. Och Smedjan är på gång och här är ju också en park... det som man skulle kunna önska är en större park, och det är ju lite svårt att få till eftersom det är många små fastighetsägare. Det var ju tänkt här på kvarteret Degeln, där är faktiskt planlagt för en park som är så stor... men sen fanns det ju inget intresse från, de ville utvidga sitt intresse och då gick det inte att komma åt den marken

I: Så de parker och torg som kommer skapas kommer vara offentliga platser och inte privata alls?

S: Nej, nej...

I: Okej, jag tänkte gå vidare till nästa avsnitt, och temat där är väll liksom, deltagande från allmänheten, medborgardialoger och så där. Vad finns det för regler för det? Vad har skett som det publika varit med om? Och kommer det ske fler sådana saker i framtiden, där folk som ska bo där har med sig sitt där? Eller bara folk runtomkring liksom...

S: Ja alltså det som vi, det som vi har så rent, som man ska göra rent lagmässigt [skrattar], men det känner du säkert till med samråd och detaljplaneprocessen... det har vi haft, och vi har också, ja men bjudit in lite bredare i samband med det, haft lite föredragningar och så. Sen har det ju också varit i samband med UngBo, var det ju också lite guidning i området. Men det var ju mer för att uppmärksamma området. Men för att komma in med idéer var det mest under plan, jag tror det kanske var både under visionsarbetet och vid planprogrammet, som man jobbade med det. Jag började här efter planprogrammet var klart, så jag var inte med i den processen... sen vet jag att det vart, ja men man har haft dialog med, ja det har man ju hela tiden, fastighetsägarna. Men också med konstnärerna har vart involverade. Jag har inte haft så mycket kontakt med dem, jag har bara varit projektsamordnare nån månad så jag har inte riktigt koll på allt som varit och så...

I: Okej, men det finns inte planer på att i framtiden få inputs från allmänheten? Eller är den tiden förbi liksom...

S: Ja men lite gran... nej inte några direkt planer...

I: Nej, Okej... men okej, då tänkte jag, för jag är intresserad av hur man ställer sig till liknande projekt. Hur man vill göra annorlunda än annorlunda än tidigare om man tagit till sig kritik eller kunnat dra nytta av projekt, exempelvis Västra Hamnen eller Hyllie? Vad är annorlunda liksom? Gör man något annorlunda här?

S: Hur gör man annorlunda...? Det är svårt att säga, det är klart att områdena är väll lite annorlunda. Och här har man väll insett att här krävs det att dels ta tillvara på den kulturhistorik som finns i området för att skapa en kvalitet och att stadsbyggnaden i sig måste byggas på... man har inte, alltså man vill ju ha bra stadsbyggnad i Västra Hamnen och Hyllie också, men här krävs det ju liksom att stadsbyggnaden och miljön blir en attraktion i sig. Att kvaliteten blir så hög. Och sen är ju utmaningen ju också att det här är ju absolut inte det absolut bästa läget. Så det är genomförandeaspekterna som är en viktig utmaning att ligga på rätt nivå liksom. Ambitionerna, så att de blir genomförbara... alltså det skiljer ju sig på det viset att det är mycket privata fastighetsägare. I Västra Hamnen och Hyllie är det ju mer Malmö Stad som äger marken, och i Västra Hamnen, dels Malmö Stad mycket, dels är det stora fastighetsägare som äger stora områden som är ganska vana exploatörer... så att på det viset kanske man kan, ja... men man har ju, när man jobbat mer spårvägen har man väll tagit mycket lärdom från västra hamnen i processen med byggherredialog och liknande...

I: Jo för det är lite det är kruxet här, att det är väldigt mycket privat ägande...

S: Ja det är lite det som är kruxet, men samtidigt vill vi ju ha väldigt stor variation och det att det är många mindre fastighetsägare ger ju kvaliteter i att det kan ge variation i området...

I: Ja... men det kanske inte går riktigt att dra sådana paralleller det förstår jag...men ja jag känner att jag fått ganska bra information här... jo men för det jag undrar övergripande är hur ska man locka alla människor? Hur ska vi göra Norra Sorgenfri så att det blir för alla liksom? Hur marknadsför vi det? Hur skapar vi imagen liksom... finns det något speciellt som...?

S: Ja men det är väl mycket industrikaraktären skulle jag säga... ja men den lite ruffighet som det kan ge... de här bilderna är ju exempel på det [Gustavsson visar bilder i planprogrammet], och variationen... att det blir väldigt varierat område. Men det tycker jag nog är de stora kvaliteterna med områdena, eller potentialerna.

I: Ja jag gillar också det att man ska hålla fast vid den gamla industrikaraktären att man kan använda de gamla byggnaderna och så.

S: Ja och det kommer säkert också gå igen. I alla fall är det tänkt så att det är nått man använder sig av, utformningen av de offentliga rummen. Att man anspelar på den gamla karaktären. Nu är det ju så att det är förorenad mark, ja det är ju industriområde... så att det finns väldigt mycket spår i marken, ja till exempel järnvägsspår i marken som man kan fasta på. Samtidigt måste man sanera, men man kan ändå göra någonting av det i de offentliga rummen.

I: Ja men jag känner att jag fått ganska bra, men så om det är någon kommentar eller något sista du vill säga så...?

S: Nej men det tror jag inte, inte som jag kommer på i alla fall [skrattar].

I: [skrattar] Nej men det är ju okej! Tack för intervjun.

7.2.5 Tobias Starck

Interview: Tobias Starck

The interview took place April 11 2016. Tobias Starck is a landscape architect working at "Gatukontoret" in Malmö Stad. The interviews and thus the transcriptions are done in Swedish and have been kept in part in spoken language. The parts that have been more formalized into written language is considered not to have any significant affect and I maintain that nothing of value have been lost.

I = Interviewer

S = Participant

I: Jag börjar helt enkelt bara med att fråga. Vad är egentligen visionerna och hoppen med hela Norra Sorgenfri? Vad var iden liksom från början? Både från ditt perspektiv och Malmö Stads.

S: Alltså det har ju varit från planprogrammet, som du säkert läst, där har det ju vart en del kring stråkplanering och sammankopplade stadsrum och hela den visionen har vi hållit kvar vid. Alltså vid detaljplanarbetet också liksom, även om strukturer... och det har kommit ny input liksom, och saker och ting liksom har förändrats över tid, så är det ju liksom ändå, har vi ju lyckats ändå hålla kvar vid de bitarna på nått sätt liksom. Så det har vi ju absolut kvar.

I: Vilka skulle du säga att de bitarna är specifikt?

S: Alltså då hur de ges uttryckligt? Nej men det...

I: Nej men visionen, vad är det just som ni hållit kvar vid?

S: Det är ju liksom, vi har ju liksom alla platser och gator som är liksom offentliga, även idag, nu pratar vi liksom för kvarteret Brännaren, som snart är färdig i detaljplan, och även för kvarteret Spårvägen som vunnit laga kraft. Så jobbar vi med kvarteret Smedjan, eller halva det kvarteret, där har vi inte kommit lika långt, och där kanske man får göra vissa avsteg eventuellt. Men där handlar det mer om fastighetsägare, att vi inte kommer överens med fastighetsägare hur vi kommer framåt helt enkelt. Men att stan vill ju se liksom se det som allmänt liksom. Så där är en konflikt liksom att vissa inte vill att det ska genomföras på ett visst sätt.

I: Är det som du skulle se som det mer negativa med projektet liksom, att det är problem med att få det ordentligt med privata aktörer?

S: Ja alltså negativa [skeptisk till formuleringen], det är väl det som är det svåra. Alltså att det, när det är så många små fastighetsägare vi jobbar med. Det gör ju att det inte blir lika, vad ska man säga, ?stjärtgenerellt? om man kan prata i de ordalagen, men det måste också finnas någon form av rationalitet för att kunna bygga ekonomiskt kring... [svårt att uppfatta] ...ledningsdragningar och sånt liksom att, då oftast då för att det ska bli ekonomiskt fördelaktigt så måste man bygga fler fastigheter under en och samma tidsperiod liksom, man behöver... [svårt att uppfatta] ... bygga, dra VA-ledningar för ett visst kvarter osv., så att det är liksom... och sen har vi lyckats, tycker alltså, att de ingår liksom i ett nätverk inom området, alltså de nya parkerna, torgen är väl sammankopplade och vi kan jobba vidare med att koppla med in med omgivande kvarter och så där.

I: Mm, exakt, för det. Det geografiska området Norra Sorgenfri, vad betyder det för Malmö stad? Det är viktigt?

S: Ja, det är viktigt, ja precis. På kartor kan man ju se att området ligger väldigt centralt och att det är kringbyggt ganska mycket med bostäder och verksamheter. Men det är väl också på grund av att det varit ett industriområde, så är det ju också på planområdets långsidor liksom, så är det ju inte kopplat med staden. Det tror jag är områdets största bekymmer för att det ska bli, vad ska man kalla det, framgångsrikt så att säga.

I: Ja, alltså att det är svårt att koppla ihop med själva innerstaden liksom?

S: Ja alltså i Öst-västlig riktning funkar det ganska bra ändå liksom, men jag tror att problemet ligger i rörelserna Norr till Söder liksom. Och då är man ju nästan tvungen att förhålla sig till Västra Farmvägen och Nobelvägen och så här liksom. Och där ligger ju liksom kyrkogården mellan... vilket man skulle kunna öppna upp ganska enkelt såhär, så det är det minsta bekymret tycker jag. Men sen är det ju andra kvartersstrukturer, vad blir det, norr om området som är helt slutna, som hade krävt, du vet såhär, stora omtag för att det skulle bli hundra procentigt bra.

I: Men det, ni jobbar på att fram någon strategi [skrattar] ?

S: Ja, alltså kyrkogården tror jag inte är något större bekymmer. Det handlar om dialog med kyrkoförvaltningen och så där, och den är ju öppen, de har ju ingångar på den andra sidan. Liksom mot St: Knut och sådär. Så det tror jag inte är något bekymmer. Nu tittar vi bland annat på kvarteret Rönnen, det gamla sjukhusområdet, liksom att göra det mer integrerat i Sorgenfriprojektet på nått sätt.

I: Precis, för jag tänkte precis fråga, för Rönnen är väl inte officiellt med i Norra Sorgenfri som stadsdel?

S: Nä precis, och det kan ju också undra varför den inte var med från början eftersom att det faktiskt var stadens mark. Och det hade ju vart ett ypperligt tillfälle att ta med den. Och vad som aktualiserats nu är ju också att, där finns ju ett utkast i alla fall på en fördjupad översiktsplan på Kirseberg, och den slutar ju nästan ett kvarter ovanför Rönnen sådär så att det är ju så litet där, alltså hade man kunnat koppla ihop den översiktsplanen och Sorgenfri på nått sätt, hade man ju fått en klart mycket bättre översiktsbild.

I: Intressant. Det kanske går att styra upp på något sätt.

S: Ja, det tror jag säkert går att styra upp på något sätt, men jag tror att dem [kvarteret Rönnen och Norra Sorgenfri] har väldigt stor betydelse för varandra.

I: Men eftersom området just har så många privata aktörer och deltagare. Hur jobbar ni för att komma runt och få fram det ni vill? Och just kanske för de offentliga utrymmena? Hur praktiskt [skrattar] arbetar ni för det? Både praktiskt och...

S: Ja det handlar ju om att kommunicera med fastighetsägarna liksom... vi lyssnar på vad de vill ha liksom, de vill ju ha såklart, byggbar yta som möjligt. De vill ju ge ifrån sig så lite som möjligt, om du förstår vad jag menar. Samtidigt, skulle de utveckla det själva, hade de ju ändå behövt komma till sin... att man kan inte bygga utan tillgänglighet till gator och sådär... det handlar ju liksom om att skapa en attraktiv stadsmiljö. Vi visar att vi vill att det här ska bli bra. Skapa någon form av förtroende, och samtidigt lyssna på vad de har för syn på det hela liksom.

I: Hur har det gått? Historiskt och nu också liksom? Visas intresse från de privata aktörerna?

S: Ja absolut, alltså, eftersom de ska betala platser liksom, så har de ju ett väldigt stort intresse.

I: Det är de som betalar också för den allmänna platsen trots att det är ni som äger den...?

S: Nej vi äger inte, utan vi tar den bara [skrattar] och sen kommer vi förvalta den. Men så är väl generellt är det så att bygger man i stan, så betalar man också för gatorna runt omkring. Så det är inte skattemedel som går till det. Om det inte är nått, nån gata eller park, som har liksom ett intresse för hela stan. Då kan man plocka in skattemedel för att medfinansiera.

I: Jo för jag tänker mig, t.ex. Torget [namnet på ett större torg som planeras byggas i kvarteret Spårvägen], det ska väl bli ganska stort? För det, det kommer ni ta över också och bygga?

S: Ja, så att det enda i sorgenfriprojektet, är det sagt att det enda stan ska betala är ombyggnaden av Industrigatan [områdets ryggrad], hundra procent. Så det tar vi med egna medel. Sen är det ju planerat, där var en ju en park planerades i kvarteret Degeln, alltså förlängningen på kyrkogården. Sen försvann ju den möjligheten så det blir en mycket mindre park kvar där. Så nu är planerna att det ska bli en större park i det kvarteret som heter kvarter Verket. Det som är Eon:s kvarter, och den är tanken att stan ska finansiera till femtio procent och fastighetsägarna till femtio procent. Men i övrigt är det ju alltså fastighetsägarna som ska vara med och betala allmän plats.

I: Okej, jo... jag har ju gått upp och ner längs industrigatan. Jag har inte gått in på områdena mycket. För tillfället är det ju dels... Ett, inte alls mycket grönska, det är väldigt industri. Men det har ju sin charm förstås. Men alltså, två så där det ju väldigt trafikerat också.

S: Ja men det är generellt liksom grönskan något vi jobbar väldigt mycket med. Att det ska bli en bra boendemiljö, och då är ju grönskan ett väldigt viktigt inslag. Det är gatträd och så...

I: Ja, och sen så är det ju framförallt biltrafiken var väldigt talande i dagsläget.

S: Dominerande ja, det är den, i *Dagsläget* [betoning tillagd] ja. Trafikflöden och så är ju inte statiska. Utan de förändras hela tiden. Och industrigatan har absolut ökat i trafikmängd sedan Amiralsgatan byggdes om med de här... malmöexpressen. De prioriterade busskörfälten och då har mycket trafik flyttats till Industrigatan. Eftersom där finns en enorm kapacitet, och som vi har planerat nu är ju att vi ska fortfarande få en bra gata som fungerar för ganska mycket trafikflöde. Men där finns också utrymme för bra gång och cykel, och vi kommer få in gatuträd och vi har skapat möjlighet för att kunna lägga framtida busslinjer i industrigatan. Gör man så pass drastiska åtgärder tror jag inte att det blir så pass enkelt att ta den vägen, och då kanske rörelserna ändras på nått sätt liksom. Även om både Industrigatan och Nobelvägen på sikt kommer ha mycket biltrafik. Men jag tror ändå liksom att... att den nya Sorgenfri kommer göra att Industrigatan kommer upplevas på ett annat sätt.

I: Nu kommer vi in på det här med nya Industrigatan och själva bilden av det, för man, som jag förstått ligger väldigt mycket fokus i att det ska bli mycket attraktioner och aktiviteter där. Skulle du kunna prata mer om det? Alltså tankar, och vad planeras?

S: Vad planeras? Alltså vad ska man säga... över lag idag så är det ju liksom både på gott och ont hur man tänker om offentliga rum. Det är ju en tendens, trend idag liksom att man ska programmera väldigt mycket. Alltså att varje kvadratmeter på något sätt ska ha någon funktion. Det är på både gott och ont liksom. På ett sätt blir det liksom alltså ingen riktig långsiktighet i det kanske. Utan det kan ju vara något som är väldigt attraktivt nu, men så kommer det om fem, tio år nånting hela annat man vill. Och det kanske egentligen har bakgrund kring någon form utav... kring förtätning och sådär liksom, att man måste kunna motivera varför en park behöver en viss yta eller ett torg och så där... men tittar man på historiska torg så är de ju mer en öppen yta, som ger möjlighet för, på något sett en demokratisk arena som också tål förändringar över tid, och man kan använda den för någon form av tillfälliga arrangemang, eller liksom att kunna göra sin röst hörd... och så som vi har tittat på det nu i Sorgenfri, så tror jag det är en mix av allt [skrattar] på något sätt liksom. Där ska finnas utrymme för, den här, alltså om man tittar på torgen i alla fall liksom tittar man liksom på att det ska finnas utrymme för de tillfälliga arrangemangen eller aktiviteterna vad det nu är. Att vi inte ska bromsa några sådana möjligheter. Men också att det blir platser för vardagen. Att man som boende... att just parkerna i övrigt är förhållandevis ganska små och kan inte rymma allt. Därför blir också torgen viktiga komplement så att de också får någon form av funktion som gör att man tar sig till torgen för att t.ex. hänga med kompisar om man är en viss ålder eller att man tar sig dit av en eller annan anledning... för vad man nu vill göra. Så att det på något sätt blir olika rum i det större rummet. Så det är väll [svårt att uppfatta] ... och sen att parkerna har vi ju också, på grund att de är små, vill vi också maximera de gröna värdena. Att de blir en väldigt viktig beståndsdel.

I: Intressant. Nä, men för när man läser just teorier om stadsrum och offentliga rum så är det ju väldigt mycket att det ska byggas tryggt och säkert och så där. Har det varit diskussioner om hur... om just det ämnet? Bekvämligheter och säkerhet alltså.

S: Alltså, tryggheten är väll alltid något som kommer upp och det handlar väll framförallt om en upplevd trygghet liksom. Man kan ju inte bygga en helt trygg stadsmiljö, det går ju inte. Utan det är väll liksom framförallt att man känner att man har en god uppsikt över platsen och att där är en bra belysning kvällstid. Alltså vi lever ju liksom i ett land som är mörkt större delen av året och därför är ju de bitarna väldigt viktiga ju. Och att så är vi inne på att stråken är naturliga och tydliga. Att man kan läsa av stadsmiljön, det är väll de bitarna man kan jobba med väldigt konkret. Och sen så klart att vi har alla entréer vänder sig ut mot de offentliga ytorna. Vi har inga sidor som har någon baksida mot någon gata, eller någon baksida mot ett torg som man kan se i vissa modernistiska planeringar.

I: På tal om det här med en omvandling med ett gammalt industriområde till ett nytt, ganska attraktivt område... det finns ju alltid, känner jag i alla fall den här risken att... för området är ju tänkt som en ihop bindning av staden för en typ av social integration. Men finns det någon risk för att det blir någon typ av uttryckning av vissa folkgrupper? Eller att det blir ett nytt Västra Hamnen om du förstår vad jag menar [skrattar].

S: Ja, jag förstår vad du menar. Ja absolut alltså... [suckar lite] Den risken är väll ganska överhängande i alla utbyggnadsområden tror jag. Även om man bygger hyresrätter blir det ändå en hyresnivå som kanske inte alla kan leva upp till. Tyvärr är det ju så... och där har ju jag väldigt svårt att påverka utifrån min arbetsuppgift... men att man i alla fall, om man då tittar som västra hamnen som ett exempel. Det är ju extremt exklusivt, men stadsmiljön har ju ändå gjort att det är en plats för alla. Alltså att hela stan tar sig dit. Men där har man ju vattnet som är en fördel, och det finns ju inte här på samma sätt. Och där kanske inte heller något, just nu, som kommer dra den stora malmöpubliken till Sorgenfri just nu, utan jag tror att...

men jag tror ändå att stadsmiljön ändå på något sätt, att den är allmänt tillgänglig och att man kommer uppleva [svårt att uppfatta] ... att man kan passera vilket man inte kan idag, idag är liksom väldigt slutna stora kvarter som man inte kan passera... att man kan skapa nya möjligheter. Där finns ju ändå en ambition fortfarande att kunna flytta, alltså att kunna behålla kvar någon form av ateljéverksamhet och sånt i området så att man inte river all gammal bebyggelse utan bevarar det och det då skulle kunna göra att... konstnärer eller hantverkare eller vad det nu är liksom, kan fortfarande ha någon billigare studios... inledningsvis i alla fall. Men sen kanske det blir så pass mycket högre värde på marken att man till slut kanske inser att man gör en bättre affär av att göra något nytt av det, det vet jag ju inte. Det är spekulationer. Men under den första tiden ser jag att man har den ambitionen i alla fall. Och eftersom stan har vissa fastigheter som gör vi från stans sida kan fortfarande kan hålla kvar vid den ambitionen [Starck pratar ganska vemodigt och vanmäktigt om det här ämnet].

I: Ja okej, för jag läste i stadsrum [Malmö stads dokument om offentliga rum i Norra Sorgenfri], så jag tänkte bara om där finns mer specifika strategier för att påverka det [hyror, gentrifiering] ?

S: Nej, inte just nu i alla fall. Men där finns ju... något som heter kulturstrategin som är ganska ny och där har man ju med hur kultur och konst kan komma in i lite tidigare stadier. Där gör vi ju ett test också med att vi kopplar in konstnärer i väldigt tidiga skeden i utformningen av de offentliga rummen i kvarteret Spårvägen. Själva det skissarbetet har precis börjat så vi har ingen riktig syn på vad det kommer ge men vi har en väldigt stor förhoppning av att det kommer ge en ny dimension på det än att man rent traditionellt hade ritat ett torg eller park och sen så kopplas konstnären in och får göra sitt verk. Men nu gör man det tillsammans så det skulle nog kunna bli intressant.

I: Är det det som är det här med det gamla bussgaraget? Eller är det mer över hela [Norra Sorgenfri] ?

S: Ja sen kommer det ju vara kulturverksamhet i bussgaraget med. Det är väl det enda som är spikat, och det är ju allt från ateljéverksamhet och man pratar lite om att stadsdelen ska ha någon form utav kontor där och bibliotek där. Vi har ju sneplat lite på garaget i Sofielund... att det är ett en så attraktiv bild av hur man skulle kunna tänka sig hur bussgaraget skulle kunna utveckla sig.

I: Ja för där kommer vi lite in på min fråga om delaktighet, från det publika, vanliga människor och konstnärer och så där. Hur har det, dels historiskt och sen, planeras det för framtiden också? Har där varit något... jag vet inte vad medborgardialoger eller inputs på något sätt, historiskt och idag och framåt?

S: Det har varit lite olika spår där. De som man pratar mest med är faktiskt barn och ungdomar på skolor runt omkring och så där. Men vi ser också ett... i och med att det inte är så jätte mycket bostäder som angränsar är det lite svårt att kunna skapa de riktigt bra grupperna, dialogprocessen liksom. Men vi ser ju absolut en utvecklingspotential kan man säga. Så fort folk börjar bosätta sig i området kan man ta med sig dem i nästa kvarter som utvecklas.

I: Jo för det var det jag tänkte, man vill ju gärna att de som ska bo där får ha sitt säg i hur ens stadsdel man ska bo i ska utvecklas och vad man vill...

S: Ja precis. Så att nu till exempel ska vi ha workshop för de första parkerna och torgen i kvarteret spårvägen och där har vi varit väldigt tydliga i planeringen, vi är ju inte färdiga med planeringen än... det är ju väldigt lätt att det bara blir en workshop som fylls upp med massa människor från Malmö stad, olika förvaltningar hit och dit. Men nu vill vi försöka begränsa det. Vi måste få med framför allt skolungdomar så att den åldersgruppen kan komma in i det liksom. Eftersom vi [han refererar till honom själv och mig] i den åldern kan tänka sig en indikation, saker och ting som kan behövas och så där är det viktigt att få in barn och ungdomsperspektivet.

I: Hur gör man från Malmö stads sida för att informera om workshops och offentliga tillställningar? För att sprida information om att ni vill ha input?

S: Det finns olika... som nu i Sorgenfri har vi på gång att starta något som heter Infopoint, som är vid bussgaraget, där vi kommer ha dels utställningar och där det kommer sättas upp projekt och så där. Och där finns utrymme att kunna [svårt att uppfatta] ... komma med input och synpunkter. Men det handlar ju liksom att kunna kommunicera ut, men och sen i ett område där inte så många bor för tillfället måste man kanske också på något sätt stoppa dem som rör sig genom området liksom, och vi har ju pratat om att man ska kunna ha några par stationer någon för eller eftermiddag. Just när folk cyklar till och från jobbet och se vad de har för möjligheter, se vad de har för stråk till och från jobbet. Att söka upp på det sättet. Sen har vi också bjudit in kring områdena runt omkring. Men det var rätt så svalt. Just när man gör sådana inbjudningar kan det vara rätt så svalt. Min erfarenhet handlar ofta att man liksom har hittat, antingen att man skapar någon form av referensgrupp som skulle kunna motsvara de tänkta som flyttar in i området. Eller om det finns intresseföreningar runt omkring eller liknande. Alltså att riktiga sig direkt mot någon målgrupp är lättare än att göra en bred inbjudan.

I: Jag tycker det är intressant att se vad ni tycker om jämförelser med liknande projekt. T.ex. Hyllie eller Västra Hamnen. Vad gör ni liknande? Annorlunda? Har ni lärt er något från sådana? Du kanske inte var delaktig i dem men... för det här är det tredje stora utvecklingsprojektet...

S: Man kan väl säga att där vi är idag har det ju blivit så att vi har blivit lite mer av... på ett sätt lite mer av en traditionell utvecklingsprocess. Från början var ju tankarna att just att bussgaraget skulle vara ett väldigt, en viktig katalysator liksom. Man såg att man hade den här stora utbyggnadsvolymen, att man väldigt tidigt skulle kunna vilja fylla det med aktiviteter och också komma igång med en dialog. Men sen så visade det ju kring problematik med markföreningar, att det var vissa risker med att vistas i byggnaden, gjort att man vart tvingad att riva. Som tyvärr tog udden av de tankarna, att man liksom hade börjat där inne och sedan bygga sig utåt på något sätt liksom. Så det är tråkigt, får man faktiskt lov att medge. För det var ju faktiskt lite det som gjorde projektet lite unikt, tankarna bakom det liksom. Men jag har inte så mycket att jämföra med, jag kom in sent i västra hamnen... och Hyllie har jag ingen riktig inblick...

I: Ja, nej men som jag förstod det är väl den största skillnaden med Västra Hamnen, och kanske Hyllie, är det finns så otroligt många privata aktörer här...

S: Ja men det är väl det som gör det lite unikt, och lite klurigt... och en del har fungerande verksamheter liksom också, och ska man bara gå in och riva det? Då får ju liksom stan gå in och hjälpa att hitta alternativa tomter och hjälpa att flytta om vi nu skulle köpa en del så att... som sagt det är ganska klurigt. Det har ju både och med att kunna utveckla det, som jag var inne på där, mer rationellt kring vissa bitar kring gatunätet och så där [avbrott i och med att en person kommer in...] ... jo med utbyggandet i sin sak... och med marken om att kunna sanera, det är ju ett gammalt industriområde, men det finns många risker... det insåg vi ganska snabbt att det behövs att man får med så många som möjligt under en och samma gång... jag tror att många av de mindre fastighetsägarna inte är vana vid att utveckla, de driver sin verksamhet och är inte vana vid stadsutvecklingsprocessen. Men det kändes ju att när kvarteret Spårvägen vann laga kraft som då är stadens mark visade staden ändå ambitionsnivån och visade att vi tror på det här, och då tror jag att många fastighetsägare kände sig mycket tryggare att våga gå in och ta de kostnader som behövs för att kunna planera och utveckla sina fastigheter.

I: Jo för det är väl tänkt att fastigheterna längs industrigatan ska vara riktade utåt mot gatan som ska vara butiker eller liknande... jag vet inte hur det är i dagsläget, kommer de fastigheter som finns där vara kvar?

S: Väldigt få... där är ju rätt mycket avrivet redan ju... fastigheten i korsningen Nobelvägen Industrigatan, jag tror de håller på med fönsterramar, eller glasrutor kommer leva kvar oförändrat... och sen i övrigt är det ju lite lagerlokaler som inte där finns något större värde i så att säga... sen är det ju den här gamla tegelbyggnaden som kommer ligga vid Torget. I alla fall i kvarteret Brännaren kommer vi bevara en del, men en del kommer rivas också för att kunna skapa en bra ekonomi för fastighetsägarna, att kunna utveckla.

I: Kommer det ställas ut designtävlingar? Eller finns sådana ute, kommer ni lägga ut sådana?

S: Som jag sa, det vi gör nu i kvarteret Spårvägen, arbetar vi med två arkitektkontor och de har två konstnärer, så... men tävlingar kommer vi inte göra så. För annars handlar det om lagen för offentlig upphandling. För det är inte så pass stort som exempelvis Malmö Live. Men inom ramen för det kan vi ju också specificera för hur vi vill att de ska jobba. Det kan ju också vara det, ett scenario kan vara att vi för en dialogprocess inom huset och att vi utifrån det tar fram ett gestaltungsförslag, och sedan bifogar vi till konsult och gör bygghandlingar på det. Man kan ju också rikta det liksom i deras uppdrag i deras gestaltning av en park eller torg att de [konsult, arkitektfirma] ska ta fram en dialogprocess, att de till exempel ska jobba med medborgare. Det kan ju vara väldigt varierande. Det kan också vara att man bara tar fram en gestaltning så kan nån annan... vi gör bygghandlingar, det finns en rad möjligheter att komma fram till det. Men dialogen är förstås en viktig bit.

I: Jag har inte så många fler frågor utan om det är något mer du vill säga om hur du tycker att de offentliga rummen ska utvecklas på bästa sätt eller någonting [skrattar] ?

S: Nej alltså... jag hoppas att vi är på god väg, att det kommer vara fin skala på rummen, och att man känner sig trygg och så. Det kommer inte vara jättestora torg och att det känns öde eller så. Och jag tror liksom att om man jämför Västra Hamnen har det varit mycket mer kring att man haft garage under mark... men i Sorgenfri har vi ett garage vilket kommer göra att vi kommer få en helt annan rörelse i gatorna, fler kommer röra sig längs gatorna. Tror jag. Gator och så vidare är också mer dimensionellt för de mjuka trafikanterna, alltså cyklister och fotgängarna och att bilismen är sekundär.

Det finns en ambition att skola och idrottshall ska få en funktion kvällstid efter skoltid och sådär liksom, för kurser eller sådär.

När vi gjorde det här stadsrum så fanns ju bara tankarna kring planprogrammet, och egentligen så visste vi inte mycket mer då när vi gjorde det här, men att vi kände att vi behövde konkretisera vilken funktion den allmänna platsbanken behövde ha. Och det behövdes sättas i en kontext till övriga Malmö. Blir lättare att försvara i utvecklingen av området. Vissa förändringar har förstås skett, vissa delar kommit till vissa försvunnit.

I: Jätteintressant. Tack så mycket.

7.2.6 Julia Anshelm

Intervjufrågor Julia Anshelm

I: Jag brukar bara börja lätt med att fråga vad just din roll är i Norra Sorgenfriprojektet?

S: Jag arbetar på stadsbyggnadskontoret som bygglovsarkitekt och handlägger ärenden om nybyggnation i f.d. storkvarteret Spårvägen.

I: Vad är förhoppningarna/visionen med projektet, hur viktig är geografin och historien av Norra Sorgenfri? Vad tycker du idag om projektet; vad specifikt tycker du är bra/dåligt?

S: Förhoppningen från min sida är att Sorgenfri ska bli en stadsdel som både är trivsamt att bo i men också att besöka. Att den nya bebyggelsen knyter an till befintlig bebyggelse i området och kommer att kännas platspecifikt för Malmö.

Vissa av de visioner som fanns i planprogrammet har visat sig svårare att genomföra, tex har intentionen med många små tomter fått ge vika för något större marktilldelningar. Storleken på kvarteren var från början tänkt anpassad till något lägre bebyggelse än vad gällande dp medger, vilket innebär svårigheter med att få till ljusa innegårdar.

I: Hållbara och jämlika städer är idag ett nyckelbegrepp i många stadsutvecklingsprojekt. Vad innebär det kort för dig, och bidrar Norra Sorgenfri till en sådan stad och i på vilket sett i sådana fall?

S: Omvandlingen av Sorgenfri från industriområde till stadsbebyggelse, med den sanering som har gjorts är i min mening med till att skapa en hållbar stad, med förtätning ist för utbredning i första hand. Expolateringen av området kan komma att tydligare knyta centrum med de östra stadsdelarna och bidra till en mer sammanhållen stad.

I: Jag är medveten om att det är ett stort antal privata aktörer inblandade i projektet – hur har det funkat att arbeta med dem – hur har det gått till och vilkas viljor har fått styra mer än andra (om det nu varit så)? Och hur fördelas kostnaden för att utveckla Norra Sorgenfri?

S: Ur bygglovssynpunkt är detta ett just nu pågående arbete då hanteringen av bygglovsärenden för f.d. kv Spårvägen är fullt aktivt. Jag upplever att det finns ett starkt engagemang för området från byggherrarna och att samarbete även sker mellan de olika byggherrarna, särskilt inom kvarteren för att tex skapa gemensamma gårdar.

I: I planprogrammet är det mycket tal om att skapa mycket attraktioner: kan du ge förslag på vad för sådana attraktioner det kan tänkas bli? Särskilt är fokusen där kring Industrigatan?

S: Ambitionen med området har varit att skapa en ny stadsdel som inte endast vänder sig mot de boende i området utan även tilltrækker besökare från hela Malmö. Den pågående utvecklingen av Båghallarna för centrum, idrott och kulturändamål är en del av detta. Gällande detaljplan ställer därtill krav på lokaler i bottenvåningarna för centrumändamål. Mot Industrigatan kommer lokaler att placeras huvudsakligen på kvarterens hörn som både är med till att aktivera Industrigatan och invitera in i området.

I: Tror du att det finns en risk för ökade hyror och därmed utträngning av mindre resursstarka grupper i och med projektet? Eller kan Norra Sorgenfri verka som bindande mellan stadsdelar/grupper?

S: Området har tidigare inte varit planerat för boende. De verksamheter som idag finns i området är i största mån en del av utvecklingen av området till blandad stadsbebyggelse. Området är idag relativt otillgängligt för allmänheten då det till största delen är kvartersmark i privat ägo. I och med omvandling från kvartersmark till allmän platsmark i form av ett mer finmaskigt vägnät, öppna platser och parker kan utveckling av området komma att tillgängliggöra denna del av Malmö för en bredare allmänhet. Satsningen på området har inte endast inverkan på närområdet utan för Malmö stad som helhet.

I: Har befolkningen i Malmö fått chansen att vara med och ge input i utvecklingen av Norra Sorgenfri? I sådana fall hur och planeras det för fler sådana folkliga deltaganden?

S: Hänvisar här till planavdelningen, kontakt Ted Gustavsson.

I: Hur skiljer sig utvecklingen av Norra Sorgenfri från tidigare/liknande utvecklingsprojekt, som Västra Hamnen och Hyllie?

S: Hänvisar här till planavdelningen, kontakt Ted Gustavsson.

Tack så mycket!

